

II. Det samfundsvidenskabelige Fakultet

Det samfundsvidenskabelige Fakultet havde i januar lejlighed til at drøfte sin langtidsplanlægning med Direktoratet for de videregående Uddannelser. Fakultetet måtte desværre efter konstatere, at direktoratet udtrykker forståelse for fakultetets budgetmæssige problemer, men ikke er indstillet på at ændre på det grundlæggende problem for fakultetet, som er den høje S/L ratio. Det er fakultetets ofte fremførte synspunkt, at der ikke i dag er nogen baggrund for, at direktoratet forudsætter, at der inden for samfundsvidenskabernes forsvarligt kan undervises mellem 30 % og 50 % flere studenter af det samme antal lærere i forhold til, hvad der gælder ved de øvrige fakulteter.

Fakultetets problemer i denne henseende er blevet yderligere skærpet ved indførelsen i 1987 af den nye juridiske studieordning, hvis krav til holdstørrelser og vejledning vil øge presset på de knappe ressourcer, der står til rådighed for de retsvidenskabelige institutter.

Et andet område, hvor vilkårene i 1987 har været særdeles vanskelige, har været de antropologisk-sociologiske fag. Direktoratet nedsatte i januar 2 udvalg med international deltagelse til at udarbejde forslag til henholdsvis en ny uddannelse i sociologi og en reorganisering af uddannelsen i antropologi. Særlig for Sociologisk Institut har den hermed opståede situation været belastende. Direktoratet betragter principielt den hidtidige uddannelse som nedlagt og det nuværende institut som under afvikling. Uddannelsen har derfor fra sommeren 1987 ikke kunnet optage nye studerende, og fakultetet har måttet acceptere direktorats krav om, at der udarbejdes en afviklingsplan for instituttet. Fakultetet har i denne sag i forståelse med Rektoratet og Konsistorium fastholdt det synspunkt,

at det er afgørende for fakultetet, at den nye sociologiuddannelse bevares her. Derfor har fakultetet ønsket at bevare muligheden for dialog med direktoratet og derfor har fakultetet ønsket at få det bedst mulige resultat ud af forhandlingerne i december måned mellem Københavns Universitet og direktoratet på grundlag af betænkningerne fra de to udvalg, der har behandlet henholdsvis sociologi og antropologi. Fakultetets forskning dokumenteres andetsteds i årsbogen. Fakultetet har lagt vægt på at styrke det forskningsmæssige samarbejde mellem fagene og på at skabe det bedst mulige grundlag for fakultetets planlægning på området. Fakultetet har derfor i år nedsat såvel et forskningsudvalg som et biblioteksudvalg. Fakultetet har lagt vægt på at støtte et initiativ fra fakultetets kvindeforskere ved at etablere et Center for samfundsvidenskabelig Kvindeforskning, SAMKVIND.

Videre kan fremhæves dels den omfattende udbygning af institutternes EDB-apparatur, dels at den del af fakultetets forskning, der er eksternt finansieret, fortsat er i stærk vækst.

For fakultetet som helhed gælder det derfor, at problemerne i forbindelse med fagenes lokalemæssige vilkår nu nærmer sig det tåleliges grænser. Fakultetet befinder sig fortsat i en personalemæssig ekspansionsperiode og hertil kommer de mange eksternt finansierede forskere. Det må derfor betragtes som utilfredsstillende, hvis der inden for de nærmeste år kun kan finde en særdeles beskedne udvidelse sted af de fysiske rammer. Videre er institutterne lokaliserede i ældre bygninger, hvis krav til vedligeholdelse ikke i rimeligt omfang kan tilgodeses inden for de tildelte bevillinger.

Christian Thune

Retsvidenskab

1. Retsvidenskabeligt Institut A

Historie:

Det retsvidenskabelige Institut blev oprettet i foråret 1964 med hjemsted i Krystalgade 16, 2. sal. I 1966 oprettedes et Institut i Skatteret (som en underafdeling af det oprindelige retsvidenskabelige institut) og i 1968 oprettedes et særskilt Institut for international Ret og Europareet.

I 1972/73 påbegyndtes en opdeling af Det retsvidenskabelige Institut i flere afdelinger. Siden 1976 har de nuværende tre retsvidenskabelige institutter A, B og C haft til huse i Studiegården, Studiestræde 6. Kriminalistisk Institut, der allerede blev oprettet i 1957, har adresse i Sankt Peders Stræde 19.

I 1987 blev de retsvidenskabelige institutter tildelt kontor- og mødelokaler i Store Kannikestræde 18.

Endelig kan det nævnes, at »Det Danske Center for Menneskeretligheder«, som oprettedes i 1987 med adresse i Kejsergade 2, har stærke relationer til de retsvidenskabelige institutter. Flere medarbejdere er således blevet tilknyttet centret.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 13,6.

Professorer: Bent Christensen, Hans Gammeltoft-Hansen (fra 1/1 1987 folketingets ombudsmand), Bernhard Gomard, Mogens Koktvedgaard, Preben Stuer Lauridsen, Ditlev Tamm.

Lektorer: Inger Dübeck, Lise Skovby, Eva Smith.

Adjunkter: Mads Bryde Andersen (forskningsrådsstipendiat indtil 1/9 1987), Gerda Rump Christensen.

Seniorstipendiat: Henrik Stevnsborg (før 1/2 1987 tilknyttet Kriminalistisk Institut).

Kandidatstipendiat: Lars Adam Rehof (fra 1/3 1987 konstitueret, nu udnævnt som centerleder i Det danske Center for Menneskeretligheder), Per H. Schaumborg-Müller.

Forskningsrådsstipendiat: Per Håkon Schmidt.

Videnskabelig assistent: Poul Boeg (1/2 stilling).

Eksterne lektorer: Jon Andersen, Ejler Bruun, Flemming Kragh Hansen, Jens Ulf Jørgensen, Mogens Moe, Jens Møller, Claes Nilas, Jens Ravnkilde, Charlotte Schydt, Merethe Stageborn, Anne Grete Stokholm, Søren Theilgaard, John Vogter (flere eksterne lektorer henhører også under institut C).

TAP: Antal årsværk: 5,5.

Else Drabæk Bitsch (32 timer), Edith Jensen (29 timer), Lisbeth Jessen, Hanne Krogh (32 timer), Gerda Ørveile (24 timer). Bibliotekarere: Mette Jønson, Sabine Kulik (20 timer).

Forskningsvirksomhed:

Opdelingen af de retsvidenskabelige institutter har en historisk baggrund og følger som hovedregel ingen særlig, fagligt begrundet arbejdsdeling. Institutterne A, B og C, er ikke kun knyttet til et enkelt eller ganske få fag, og forskningen ved institut A har en særdeles stor faglig bredde. Instituttets fagområde omfatter både offentligretlige fag, d.v.s. fag der beskriver offentlige organers virkemåde, og privatretlige fag, d.v.s. fag der beskriver retsforholdet mellem borgerne indbyrdes. Hertil kommer fag, der, som f.eks. procesretten, ligger mellem de offentligretlige og privatretlige, samt mere almene fag som retshistorie og den almindelige retslære. Instituttets fagområde omfatter også helt nye discipliner som f.eks. EDB-retten. Endelig er et særligt emne som menneskeret taget op. Nærmere bestemt hører følgende fag under instituttet: 1) forvaltningsret, der omfatter almene principper i vor styreform og administration, 2) dele af formueretten samt selskabs- og transportretten, 3) procesretten, som omfatter både den civile og den strafferetlige proces, 4) ophavsretten, EDB-retten og konkurrenceretten, 5) retshistorien, som omfatter dansk og europæisk retsudviklingshistorie, herunder romerret, 6) den almindelige retslære, hvori bl.a. juraens grundbegreber og grundtræk af juridisk fortolkningslære fremstilles, og 7) menneskeret. Det kan endelig fremhæves, at medarbejderne på de retsvidenskabelige institutter har været travlt beskæftiget med omlægningen af jurastudiet til et nyt studium, som startede i efterårssemesteret 1987. Studiereformen har medført, at nye fag opstår og nye fag senere vil dannes. Allerede nu kan peges på faget Ret og Samfund, som har berøring med både retshistorie, forvaltningsret, statsret og procesret. Faget varetages af medarbejdere fra flere af de retsvidenskabelige institutter. Retsvidenskabeligt Institut A bidrager særligt med medarbejdere inden for retshistorien.

1. Forvaltningsret

Efter at den endelige udgave af Forvaltningens opgaver og organisation er færdiggjort, arbejdes der med endnu en del af fremstillingen af forvaltningsretten, nemlig Prøvelsen. Fremstillingen skal omfatte domstolsprøvelse, administrativ rekurs, ombudsmandsprøvelse, tilbagekaldelse af forvaltningsakter, kommunaltilsagn og revision (Bent Christensen).

2. Formue-, selskabs- og transportret

2.1.1 Der arbejdes med en videreførelse af konkurrenceretten med særligt henblik på forbindelsen mellem retsregler og praksis på den ene side og en økonomisk-kommerciel vurdering af virksomhedsstørrelse og -adfærd (Bernhard Gomard).

2.1.2 Desuden arbejdes der med en opdatering af Civilprocessen med henblik på udgivelse af den 3. udgave (Bernhard Gomard).

2.2.1 Arbejdet med en samlet fremstilling og analyse af den nordiske transportret er fortsat. Sigtet hermed er at påvise ligheder og forskelle i lovreglernes udformning og i retspraksis i de enkelte nordiske lande, bl.a. med henblik på legislative overvejelser. Dele af fremstillingen vil kunne publiceres i løbet af 1988 (Lise Skovby).

2.2.2 Sideløbende hermed er arbejdet med en fremstilling og analyse af visse spørgsmål inden for den internationale transportrets område og inden for retsområder, der har nær sammenhæng hermed, fortsat. Sigtet hermed er at tilvejebringe en fremstilling, som vil kunne være til nytte for erhvervslivet og undervisningsinstitutioner i tilknytning hertil. Denne fremstilling, hvoraf dele allerede er publiceret i stencilform til undervisningsbrug, forventes publiceret i 1988 (Lise Skovby).

2.2.3 Den komparative undersøgelse af reglerne i den internationale privat- og procesret med særligt henblik på transportretten er fortsat (Lise Skovby).

2.2.4 Arbejdet med en ny fremstilling af reglerne om transport af farligt gods og miljøansvar er ligeledes fortsat. – Påbegyndt en rapport om fællesskabsret og civil luftfart til Federation Internationale pour le Droit Europeen (Lise Skovby).

2.2.5 En lærebog i ejendomsret er under udarbejdelse, og en første del vil blive publiceret i begyndelsen af 1988 (Lise Skovby).

2.2.6 Retsforholdet mellem de persongrupper, der er eller kan være involveret i tidsbortfragtning, er gjort til genstand for en nærmere undersøgelse. Sigtet med undersøgelsen er en fremstilling af reglerne om tidsbortfragtning (Lise Skovby).

2.2.7 Transportformidlerens retsstilling er på ny gjort til genstand for undersøgelse. Sigtet hermed er en revision af bogen *Speditøren*, der længe har været udsolgt, samt tilvejebringelsen af en kommentar til Nordisk Specitørforbunds Almindelige bestemmelser af 1985 (Lise Skovby).

2.3.1 Et projekt om tilsynet med de finansielle institutioner startet i 1986 er fortsat. Der foretages en indgående sammenlignende studie i tilsynslovgivningen angående banker og sparekasser, forsikringselskaber og realkreditinstitutter. Sigtet hermed er at påvise ligheder og forskelle i de gældende lovreglers udformning samt overveje en rationel målsætning og relevante resourcebesparende midler for deres indretning (Per H. Schaumburg-Müller).

2.3.2 Arbejdet med en fremstilling og analyse af Løn-

modtagernes Garantifond er afsluttet med en egentlig kommentar til den for fonden gældende lov. – Endvidere er der arbejdet med problemerne om kontramandering af checks i dansk og nordisk ret samt problemerne ved en dansk normering af regler om insider trading (Per H. Schaumburg-Müller).

2.3.3 Et mindre arbejde om afvigelse af fortegningsretten i Aktieselskabsloven er som led i deltagelsen i et udvalgsarbejde om minoritetsbeskyttelse under Den Danske Finansanalytiker Forening færdiggjort (Per H. Schaumburg-Müller).

2.3.4 Endelig er der arbejdet med spørgsmålet om klasseregistreringens retsvirkninger i dansk varemærkeret (Per H. Schaumburg-Müller).

3. Proces

3.1 Gennemarbejdning af en ny fremstilling af den danske straffeprocess er fortsat. Flere kapitler er allerede publiceret i Procesfaghæfte II. Af nyskrevne kapitler af Straffeprosplejen, offentliggjort i Procesfaghæfte II, foreligger nu: Kap. V: Anklagemyndigheden, Kap. VI: Tiltalen, Kap. VII: Påtaleundladelse, Kap. IX: Sigtete, Kap. XA: Forsvarsbeskikkelse, Kap. XB: Forsvarerens beføjelser og pligter, Kap. XI: Efterforskning, Kap. XII: Tvangsindgreb, Kap. XIII: Anholdelse og Kap. XIV: Varetægtsfængsling. – Har for tiden orlov fra professoratet for at beklæde embedet som Folketingets Ombudsmand (Hans Gamlemtoft-Hansen).

3.2.1 En undersøgelse vedrørende forhistorie og udvikling af Retsplejelovens § 762, stk. 2 (varetægtsfængsling af hensynet til retshåndhævelsen) er gennemført (Eva Smith).

3.2.2 Der arbejdes fortsat på en undersøgelse af vidneforklaringer i forbindelse med flygtningesager (Eva Smith).

3.2.3 En lærebog i civilproces og en lærebog i straffeprocess er under udarbejdelse med henblik på undervisning under den ny studieordning (Eva Smith).

3.3.1 Et projekt om modregning er fortsat. En fremstilling om modregningsrettens begrebsdannelse og anvendelse ved tvangsfuldbyrdelse af pengekrav er planlagt til udgivelse i 1988 (Gerda Rump Christensen).

3.3.2 En redegørelse for tvangsfuldbyrdessystemet i Danmark er udarbejdet og fremlagt som rapport ved 8th World Conference on Procedural Law i Utrecht. Rapportens titel var »The Danish System of Enforcement. Use and Abuse of Summary Proceedings and Preliminary Remedies«, (53 sider). Sigtet var en kort

indføring i det danske tvangsfuldbyrdsessystem med en fremhævelse af sammenhængen mellem fogedretternes virksomhed og den administrative tvangsfuldbyrdelse ved pante- og toldfogeder. I noget omarbejdet form er rapporten udgivet i 4 numre i Advokaten (25 sider). Rapporten anvendes nu som undervisningsmateriale på kursusfaget Udvidet fogedret (Gerda Rump Christensen).

3.3.3 Endelig er der udarbejdet en materialesamling til kursusfag i Fogedret indeholdende oversigter, statistik, litteratur, love, formularer og domme (255 sider) (Gerda Rump Christensen).

4. Ophavs-, EDB- og konkurrenceret

4.1.1 Der arbejdes med færdiggørelsen af en samlet fremstilling af den danske Immaterialret med henblik på udgivelse i 1988 (Mogens Koktvedgaard).

4.1.2 I øvrigt arbejdes der med ophavsrettens tilpasning til den moderne teknologi (i forbindelse med formandsskabet for Kulturministeriets lovudvalg) (Mogens Koktvedgaard).

4.1.3 Endelig arbejdes der med databaseproblemer i forbindelse med edb-systemer vedrørende domstolsafgørelser m.v. (i forbindelse med formandsskabet for Justitsministeriets Retsinformationsråd) (Mogens Koktvedgaard).

4.2.1 Hovedprojektet med titlen: »Edb og ansvarstuder i edb-rettens beskrivelsesproblem med særligt sigte på erstatningsrettens ansvarsbetingelser« er videreført (Mads Bryde Andersen).

4.2.2 En bog om almene edb-retlige emner med titlen: »Edb-ret for brugere« (udkommer på Teknisk Forlag, 300 sider) er færdig til udgivelse. Arbejdet hermed har omfattet hovedansvar, redaktion og medforfatter-skab (Mads Bryde Andersen).

4.2.3 Et foredrag holdt ved Nordisk Retsinformatikkonference i Århus er optrykt i bogen »Ret og Informationsteknologi« (s. 58ff) og i Ugeskrift for Retsvæsen 1987 B (s. 121-129). Herudover er der forfattet en række mindre afhandlinger, anmeldelser m.v. om edb-retlige spørgsmål, som er offentliggjort i månedsmagasinet PC-World. Fremhæves kan anmeldelse af Nørager-Nielsen: »Edb-kontrakter« (nr. 3/1987 s. 123 ff), »Kopibeskyttelsens retsforhold« (nr. 5/1987 s. 76 ff) og »Nogle betragtninger om den ny teknologi og dens terminologi« (nr. 10/1987 s. 106 ff) (Mads Bryde Andersen).

4.3 Der arbejdes fortsat med et projekt, hvis formål er en beskrivelse af den immaterialretlige beskyttelse af edb-teknik, edb-programmer og micro-chips i dansk

og international belysning. En vurdering af den kendte immaterialrets muligheder for også fremover at yde beskyttelse på området foretages. En samlet fremstilling forventes færdig i begyndelsen af 1988 (Per Håkon Schmidt).

5. Retshistorie

5.1.1 Den væsentlige del af forskningen tager sigte på udarbejdelsen af en samlet fremstilling af den danske retshistorie. For tiden planlægges en undersøgelse til dels med elektronisk databehandling af det kongelige rettertings praksis i årene 1537-1660. Grundlaget for undersøgelsen er rettertingets dombøger fra denne periode, som opbevares på Rigsarkivet (Ditlev Tamm).

5.1.2 Desuden forberedes en fremstilling af den danske kirkeret på historisk grundlag (Ditlev Tamm).

5.1.3 I samarbejde med arkivar Gustav Henningsen, Dansk Folkemindesamling, forberedes en udgivelse ved hjælp af databehandling af en lovsamling med tilhørende ordbog fra den spanske inkvisition (Codex Moldenhawerianus) (Ditlev Tamm).

5.2.1 På grundlag af tidligere indsamlet materiale fra danske og svenske arkiver samt komparative studier i ældre europæisk selskabsret er et projekt til belysning af aktieselskabsrettens udvikling i Danmark fra 1700-tallet og frem til aktieselskabsloven af 1917 blevet indledt (Inger Dübeck).

5.2.2 Det er tanken på grundlag af yderligere arkivstudier tillige at belyse den parallelt løbende udvikling af de frie lønarbejders retlige vilkår (Inger Dübeck).

5.2.3 Ved at sammenkoble og analysere disse meget forskellige retsområder ud fra nogle overordnede fælles problemstillinger, er det tanken at yde et bidrag af retshistorisk karakter til belysning af industrialismens og kapitalismens barndom i Danmark (Inger Dübeck).

5.3 Undersøgelserne af politiets historie fra enhedspolitiets oprettelse i 1938 til nedlæggelsen af de kommunale vagtværn i 1947 er fortsat. Hovedinteressen samler sig om besættelsestiden, men der er tillige inddraget en periode før og efter. Formålet hermed er at kunne belyse kontinuitet og ikke blot brudflader. Undersøgelsen er baseret på såvel den foreliggende litteratur som kvalitative data (interviews) og kvantitative data (arkivforskning). Undersøgelsen, der gennemføres med adjunkt Henning Koch, Det retsvidenskabelige Institut B, er blevet til på initiativ af Politihistorisk Selskab (Henrik Stevnsborg).

6. Almindelig retslære

6.1.1 Der foregår en fortsættelse af en igangværende

undersøgelse af juridisk metode belyst ud fra retspraksis (Preben Stuer Lauridsen).

6.1.2 Et større arbejde om pressefrihed og personlighedsret i dansk, tysk, engelsk og amerikansk ret er ved at blive afsluttet. En bog om emnet vil udkomme i begyndelsen af 1988 (Preben Stuer Lauridsen).

7. Menneskeret

7.1.1 Forskningen har omfattet forskellige emner, som har relationer til spørgsmål indenfor den internationale regeldannelse vedrørende menneskerettigheder og forpligtelser efter menneskerettighedskonventionerne (Lars Adam Rehof).

7.1.2 Arbejdet som sekretær for det danske menneskerettighedsprojekt til forberedelse af projektets etablering som et selvstændigt dansk center for menneskerettigheder er blevet fuldført. Efter centerets etablering er der sket en konstitution til centerleder (med orlov fra stillingen som kandidatstipendiat). En egentlig udnævnelse til centerleder for »Det Danske Center for Menneskerettigheder« er nu sket (Lars Adam Rehof).

Andet:

Mads Bryde Andersen deltager i Administrationsdepartementets høringsgruppe vedrørende udarbejdelsen af ny standardkontrakt for statens anskaffelser af edb-udstyr.

Bent Christensen er medlem af Valgretsnsævnet og af Taksationskommissionen for Sjælland m.v.

Hans Gammeltoft-Hansen er formand for Nordisk Forening for Procesret.

Bernhard Gomard er formand for Industriministeriets Selskabsretspanel, medlem af Konkurslovudvalget, Monopolankenævnet og i Realkreditrådet.

Mogens Koktvedgaard er formand for det faglige landsudvalg for de samfundsvidenskabelige uddannelser (FLUSA), institutbestyrer for Det retsvidenskabelige Institut A, medlem af Ankekommissionen vedrørende eksamensklager, formand for Monopolrådet, formand for Retsinformationsrådet, formand for Kulturministeriets Ophavsretsudvalg og næstformand for Registrerrådet.

Lise Skovby er formand for Det retsvidenskabelige Studienævn og en række af studienævnets underudvalg, formand for Rektorkollegiets evalueringsudvalg, medlem af Handelshøjskolens HD-fagudvalg for erhvervsret, dansk repræsentant ved forhandlingerne om en international konvention vedrørende erstatningsansvar for skade ved landtransport affarlig gods ved FN's Economic Commission for Europe og deltaget i nordiske drøftelser vedrørende konventionsudkastet.

Eva Smith er sekretær for Nordisk Forening for Procesret, medlem af Justitsministeriets Kriminalpoliti-

ske Forskningsudvalg og medlem af en europæisk komité til koordination af de civilprocessuelle regler i de enkelte EF-lande.

Ditlev Tamm er konsulent i lenskontrollen, Familieretsdirektoratet.

Redaktionsvirksomhed:

PC-World (Mads Bryde Andersen, fagredaktør), Universitetets Årbog (Gerda Rump Christensen, formand for redaktionskomiteen for det samfundsvidenskabelige område), Scandinavian Studies in Law (Bernhard Gomard, dansk redaktør), Ugeskrift for Retsvæsen, litterær afdeling (Mogens Koktvedgaard, ansvarshavende redaktør), Nordisk Immaterielt Rättsskydd (Mogens Koktvedgaard, dansk redaktør), Nyhedsbrevet, Nordisk Forening for Procesret (Eva Smith, redaktør).

Gæster og rejser:

Mads Bryde Andersen har været på studierejser til USA med deltagelse i the first international Conference on Artificial Intelligence in Law ved Northeastern University i Boston (i maj), deltagelse i Computer Law Association's årlige edb-retlige konference »Annual Update« i Washington D.C. (juni) og studiebesøg ved Harvard Law School, M. I. T. (Sloan School of Management), New York University og University of Maryland. Har desuden holdt foredrag om erstatningsansvaret for edb-fejl ved Nord Data-konferencen i Trondheim (juni), og under studiebesøg ved Institut for Rättsinformatik ved universitetet i Oslo holdt foredrag om den seneste udvikling i dansk Edb-ret (oktober), holdt foredrag om samme emne ved Århus Universitet (november) og medarrangør af gæsteforelæsning ved Retsvidenskabeligt Institut A, hvor advokat Susan E. Colman, Wahington D.C., talte om udviklingen i amerikansk ret vedrørende beskyttelse af edb-software.

Bent Christensen har som indleder om medicolegale spørgsmål deltaget i Journees Franco-Nordiques i Oslo.

Gerda Rump Christensen har som dansk reporter deltaget i The 8th World Conference on Procedural Law i Utrecht, Holland (august) og fremlagde der det danske bidrag til emnet »The (Ab)Use of Summary Proceedings«.

Bernhard Gomard har været indleder (referent) på Det nordiske Juristmøde i Helsingfors, Finland, over emnet »Konkurrencerettens mål og midler« og modtog der Nordisk Juristpris (august). Har desuden været indleder om aktuelle medico-legale spørgsmål ved Journees Franco-Nordiques i Oslo.

Per Håkon Schmidt har været på studieophold på London School of Economics legal department (marts), på European Patent Office (oktober) og på U. S. Patent Office (november).

Eva Smith har været medarrangør af international

konference om »Forsvarerens rettigheder og pligter« på Københavns Universitet, har holdt foredrag om »Bevisproblemer« ved Nordisk Flygtninge- og Asylretssymposium (februar), foredrag om »Vidnebeviset« for dommere og advokater på Fyn (marts), foredrag om »Danish Procedural rules in Penal Law« for udenlandske studerende (april), foredrag om »Afhøringer i lyset af de straffeprocessuelle regler, i Justitsministeriets kriminalpolitiske Forskningsudvalg (april), foredrag om »Afhøringer« på kursus for politifolk (april), gæsteforelæsninger på Universitetet i Bergen om »Tværvidenskabeligt samarbejde og metode« og om »Vidnebeviset« (april), foredrag om »Bevisproblemer i Straffeprocessen« på dommerfuldmægtigkursus (august), foredrag om »Vidnebeviset« på politifuldmægtigenes årsmøde i Herning (september), i Juridisk Forening i København (september), på dommerfuldmægtigenes årsmøde (oktober), og i Juridisk Forening i Næstved (oktober), foredrag om »Vidnebeviset og afhøringsteknik« for juridiske studerende i Århus (november) og deltaget i møde i Brussel, Den Europæiske komité til koordination af civilprocessen (oktober).

Ditlev Tamm har holdt gæsteforelæsninger ved universiteterne i Amsterdam, Nijmegen (Holland), Firenze, Louvain la Neuve (Belgien) og Helsingfors. Har deltaget som nordisk rapportør i Société Jean Dodins internationale kongres i Barcelona (juni) og i Société d'Histoire du Droit's kongres i Toulouse (juni) i en ESF afholdt konference om databehandling af retsarkiver i Bordeaux (september) og i IAHCCJ's møde i Paris (december).

Publikationer:

Andersen, M.B.: Edb-kontrakter. (Anmeldelse af Jacob Nørager-Nielsen's bog af samme navn). PC-World 3, s.123-27, København 1987.

–: Kopibeskyttelsens retsforhold. PC-World 5, s. 76-81, København 1987.

–: Edb-teknisk sprogforvirring – nogle betragtninger om den ny teknologi og dens terminologi. PC-World 10, s. 106-10, København 1987.

–: Edb-leverandørens ansvar for ophavsretligt begrundede retsmangler. Ugeskrift for Retsvæsen 21. marts, s. 121-29, København 1987.

–: Edb-leverandørens ansvar for ophavsretligt begrundede retsmangler. Ret og Informationsteknologi – Indlæg ved Nordisk Retsinformatikkonference 27.-28. oktober 1986 om telekommunikationsret, EDB og ophavsret og forvaltningsautomatisering, Strange Beck, Ole Bruun Nielsen (red.), s. 58-72, Århus 1987.

–: Erstatningsansvaret for edb-fejl. Edb-ret for brugere, Mads Bryde Andersen (red.), s. 76-99, København 1987.

–: Edb-systemet som juridisk problem. Edb-ret for

brugere, Mads Bryde Andersen (red.), s. 17-22, København 1987.

- : Forsikring af edb-systemet. Edb-ret for brugere, Mads Bryde Andersen (red.), s. 100-116, København 1987.
- : Edb-aftalens retsgrundlag. Revisorbladet 7, s. 15-18, København 1986.
- : Kopiering af standardprogrammel. Ugeskrift for Retsvæsen 1. november, s. 361-67, København 1986.
- Christensen, B.: Forvaltningsret. Forvaltningens opgaver og organisation. København 1987, 223 s.
- : Legalitetsprincippet. Tidsskrift for Rettsvidenskab 1, s. 163-96, Oslo 1987.
- : Revision af selvejende institutioner på grænsen mellem den private og den offentlige sektor. Revision og Regnskabsvæsen 8, s. 22-26, København 1987.
- : Retsgrundlaget for afgørelser under en decentraliseret offentlig politik. Politisk decentralisering, Inge Marie Bruun-Viefo, Oluf Ingvarsen, Anna Koch (red.), s. 19-34, København 1987.
- Christensen, G.R.: Materialesamling til kursusfag i fogedret. Oversigter, statistik, litteratur, love, formularer, domme. København 1987, 255 s.
- : The Danish System of Enforcement. Use and Abuse of Summary Proceedings and Preliminary Remedies. København 1987, 53 s.
- : Det danske tvangsfuldbyrdsessystem. Brug og misbrug af summariske processer og foreløbige afgørelser. Advokaten 19-22, s. 27, København 1987.
- , Smith, E.: Proces Faghæfte I 1987: Ændringer til Niels Ørgaards konkursret, med lovregister – De almindelige domstoles stedlige kompetence, med paragrafnøgle – Lovændringer pr. 1/7 1984 -Nyhedsbrev. Procesfaghæfte I 1987, Gerda Rump Christensen, Eva Smith, s. 110, København 1987.
- Dübeck, I.: "Var ej lov i landet, da havde den mest, som kunne tilegne sig mest" – om konkurrencelovens tilkomst. Festskrift til Vagn Dybdahl (Særudgave af erhvervshistorisk årbog 36 1987), Finn H. Lauridsen (red.), s. 119-36, Århus 1987.
- : Sechster Teil: Island. Erster Abschnitt: Allgemeine Einleitung. Zweiter Abschnitt: Gesetzgebung. Dritte Abschnitt: Rechtswissenschaft. Vierter Abschnitt: Rechtsprechung. Handbuch der Quellen und Literatur der neueren europäischen Privatrechtsgeschichte. III Band: Das 19. Jahrhundert. Vierter Teilband: Die nordischen Länder, Helmuth Coing (udg.), s. 629-54, München 1987.
- : Zweiter Teil: Dänemark. Erster Abschnitt: Allgemeine Einleitung. Zweiter Abschnitt: Gesetzgebung. Handbuch der Quellen und Literatur der neueren europäischen Privatrechtsgeschichte. III

- Band: Das 19. Jahrhundert. Vierter Teilband: Die nordischen Länder, Helmuth Coing (udg.), s. 21-175, München 1987.
- Kvinder i nordisk retsvidenskab. Tidsskrift for Retsvitenskap 1, s. 40-67, Oslo 1987.
 - Rettsmedrettens udvikling i Danmark ca 1700-1914. Fremmede i Danmark. 400 års fremmedpolitik, Bent Blüdnikow (red.), s. 12-45, Odense 1987.
 - Anners, E.: Skatteretsudviklingen i Norden. Forelæsninger holdt ved seminaret 4.-5. april 1986 i København. København 1987, 60 s.
 - Fremmed i Danmark – nåde eller ret? Fortid og Nutid Bd. XXXIV, Hefte 1, s. 92-96, København 1987.
 - Rettens opståen og formål. København 1987, 96 s.
 - Fra Gammel Dansk til Ny Svensk Ret. Den retlige forsvenskning i de tabte territorier 1645-1683. Studier og kilder, bd. 3, Rigsarkivet, s. 128, København 1987.
 - Gammeltoft-Hansen, H.: Karnovs lovsamling, retsplejeloven (Strafferetsplejen), Kommentar. Karnovs Lovsamling, II udgave, bind 2, W. E. von Eyben, Claus Gulmann, Jørgen Nørgaard (red.), s. 55, København 1987.
 - Proces faghæfte II B: Påtalen (stencileret). København 1987, 69 s.
 - Gomard, B.: Konkurrenceret, mål, midler, virkninger. Forhandlingerne ved det 31. nordiske Juristmøde, Helsingfors 1987, Det finske styre i Helsingfors (udg.), s. 364-434, Helsingfors 1987.
 - Lovgivningen om regnskaber og revisorer i fortid, nutid og fremtid. Festskrift udgivet i anledning af statsautoriserede revisorers 75 års jubilæum, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer (udg.), s. 53-105, Danmark 1987.
 - Koktvedgaard, M.: Copyright Law and Computer Technology: Recent developments in the Nordic Countries. Yearbook of Law, Computers and Technology, Butterworth, s. 5, London 1987.
 - I begyndelsen var ordet.... Tidsskrift for Retsvidenskab 1987, s. 317-24, Oslo 1987.
 - Schaumburg-Müller, P.: Anm. af Erik Werlauff og Jørgen Nørgaard: Vedtægt og aktionæraftale. Ugeskrift for Retsvæsen 23, s. B. 261-63, København 1987.
 - Afvigelse af fortegningsretten i aktieselskabsloven. Ugeskrift for Retsvæsen 25, s. B.270-75, København 1987.
 - Den kommunale styrelseslovs paragraf 61 C – og dens anvendelse. Juristen 2, s. 63-67, København 1987.
 - Børshandel og etik. Børsen 21. juli, Kronik, København 1987.
 - Garantiordning kan kun etableres efter et grundigt forarbejde. Børsen 13. maj, Kronik, København 1987.
 - Lønmodtagernes Garantifond. En lovkommentar. København 1987, 194 s.
 - Staten, bankerne og friheden. Dagbladet Børsen 9. november, Kronik, København 1987.
 - Pligtmæssig overtagelse af forpligtelser ved virksomhedsoverdragelse. Ugeskrift for Retsvæsen 42, s. B. 320-24, København 1985.
 - Anm. af Lars Svenning Andersen: Lov om Lønmodtageres retsstilling ved virksomhedsoverdragelse. Ugeskrift for Retsvæsen 46, s. B.390-92, København 1986.
 - Stadig lang vej til finansielle supermarkeder. Børsen 29. oktober, Kronik, København 1986.
 - Virksomhedsoverdragelse fra et konkursbo – en replik. Ugeskrift for Retsvæsen 10, s. B.92-93, København 1986.
 - Skovby, L.: Pant, lån, m.v. Karnovs Lovsamling (11. udgave), W. E. von Eyben, Claus Gulmann, Jørgen Nørgaard (red.), s. 2782-84, København 1987.
 - Skovby, L.: Fragtaftaler ved international vejtransport. Karnovs Lovsamling (11. udgave), W. E. von Eyben, Claus Gulmann, Jørgen Nørgaard (red.), s. 1753-68, København 1987.
 - Aftaler. Karnovs Lovsamling (11. udgave), W. E. von Eyben, Claus Gulmann, Jørgen Nørgaard (red.), s. 2639-58, København 1987.
 - Kommission. Karnovs Lovsamling (11. udgave), W. E. von Eyben, Claus Gulmann, Jørgen Nørgaard (red.), s. 2723-37, København 1987.
 - Gældsbreve. Karnovs Lovsamling (11. udgave), W. E. von Eyben, Claus Gulmann, Jørgen Nørgaard (red.), s. 2738-56, København 1987.
 - Statens modregningsret. Karnovs Lovsamling (11. udgave), W. E. von Eyben, Claus Gulmann, Jørgen Nørgaard (red.), s. 2757, København 1987.
 - Guld Klausuler. Karnovs Lovsamling (11. udgave), W. E. von Eyben, Claus Gulmann, Jørgen Nørgaard (red.), s. 2757-58, København 1987.
 - Renter og deponering. Karnovs Lovsamling (11. udgave), W. E. von Eyben, Claus Gulmann, Jørgen Nørgaard (red.), s. 2767-71, København 1987.
 - Forældelse og mortifikation. Karnovs Lovsamling (11. udgave), W. E. von Eyben, Claus Gulmann, Jørgen Nørgaard (red.), s. 2772-82, København 1987.
 - Gomard, B.: Lovgivning vedrørende transport af farligt affald, Danmark. Luxembourg 1987, 143 s.
 - Smith, E.: Bevisproblemer. Nordic Journal of International Law Vol. 56, s. 151-61, København 1987.
 - Nogle bemærkninger til lovændringer vedrørende retshåndhævelsesarrest og dommerhabilitet. Juristen 9, s. 314-20, København 1987.
 - Vidnebeviset: En vurdering af afhøringsmetoder og vidneforklaringer. København 1986, 710 s.
 - Stevnsborg, H., Koch, H., Christensen, J.: Forskning i kollektive aktioner. Fortid og Nutid Bd. 34, s. 48-55, Odense 1987.

- Tamm, D.: Einführung, in: Das 19. Jahrhundert, Vierter Teilband: Die nordischen Länder. Handbuch der Quellen und Literatur der neueren europäischen Privatrechtsgeschichte. Dritter Band, Helmut Coing, s. 1-18, München 1987.
- : Rechtswissenschaft, Rechtsprechung, in: Das 19. Jahrhundert, Vierter Teilband: Die nordischen Länder. Handbuch der Quellen und Literatur der neueren europäischen Privatrechtsgeschichte, Dritter Band, Helmut Coing, s. 177-232, München 1987.
- : Christian Den Fjerdens kanslere. København 1987, 175 s.

Mogens Koktvedgaard

2. Retsvidenskabeligt Institut B

Historie:

Instituttet blev oprettet i 1976, da instituttet flyttede til sine nuværende lokaler i Studiegården, Studiestræde 6. Instituttet udspringer af Retsvidenskabeligt Institut, der blev oprettet i 1964. I februar 1973 flyttede en del af instituttet til lokaler i Studiestræde 10 og i sommeren 1973 blev denne afdeling gjort til et selvstændigt institut.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 10,5.

Professorer: Ole Espersen (orlov på halv tid), Ole Krarup, Henrik Zahle.

Lektorer: Peter Blume, Frederik Harhoff, Carsten Henrichsen, Peter Møgelvang-Hansen, Steen Rønsholdt.

Adjunkter: Kirsten Ketscher, Henning Koch.

Seniorstipendiat: Hanne Petersen.

Kandidatstipendiater: Gerd Batstrup Andersen, Knud Wallberg Andreasson (fra 1/9), Carsten Hyttel (indtil 1/9), Anita Rønne.

TAP: Antal årsværk 4.

Grethe Cramer, Pi Djurhuus, Kirsten Ehlers, Mariann Helbrandt, Rut Hynne.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets undervisning dækker under den nye studieordning offentlig ret, dele af formueret (1. studieår), Ret og Samfund og Juridisk Informationssøgning. På den gamle studieordning dækkes Stats- og forvaltningsret samt Folkeret (2. årsprøve). Hertil kommer en række kursusfag såsom Arbejdsret, Forvaltningslære, Kommunalret, Kvinderet, Socialret og Politiret. Instituttets forskning vedrører primært 3 hovedområder. For det første offentlig ret dels med henblik på en

beskrivelse af de retlige krav der stilles til forvaltningen, dels beskrivelse af de øverste statsorganers virksomhed, dels endelig forholdet mellem forvaltning og samfundsstruktur. For det andet arbejdsret og arbejdsmarkedsforhold. Her behandles lønarbejdernes retlige stilling i de private og offentlige arbejdsforhold. For det tredje forbrugerret. Her behandles de retlige forhold vedrørende forbrugerbeskyttelse dels som offentligt reguleringsområde, dels et specielt privatretligt problemområde.

1. Offentlig ret

1.1 Kommunalt demokrati

Projektet behandler under arbejdstitlen »Det kommunale demokrati« den kommunale selvstyret og diskuterer herunder den offentlige rets traditionelle »Centraladministrative« perspektiv på kommunernes, der reducerer dem til »forvaltningsorganer, og den traditionelle meget snævre forståelse af grundlovens § 82 om kommunernes ret til selvstyre (Gerd Batstrup Andersen).

1.2 Det offentliges retlige segmentering

Projektet har arbejdstitlen »Det offentliges retlige segmentering« og behandler retlige problemstillinger i forbindelse med den opsplitning, der sker af det offentlige ved især henlæggelse af kompetence eller en vis autonomi til særlige forvaltningsorganer m.v. uden for de almindelige offentligretlige kompetencestrukturer (den almindelige stats- og kommunalforvaltning). Centrale problemstillinger i projektet er, hvordan retlige konflikter mellem disse organer i relation til de almindelige statslige og kommunale myndigheder og indbyrdes løses i praksis, om og i hvilket omfang disse organer kan sætte deres kompetence igennem, i sidste ende ved domstolsprøvelse, og hvilke konsekvenser disse ombrydninger af de offentligretlige kompetencestrukturer har i et kvinderetligt perspektiv (Gerd Batstrup Andersen).

1.3 Den offentlige rets udviklingsformer og indhold

Siden færdiggørelsen af doktorafhandlingen om »Saglig kommunalforvaltning og kommunalbestyrelsesmedlemmers habilitet« er der arbejdet videre med problemstillinger vedrørende den offentlige rets udviklingsformer og indhold.

I denne forbindelse skal særligt nævnes et (bog) projekt om retsanvendelse og retssikkerhed. Herudover et projekt – sammen med Frederik Harhoff – vedrørende spørgsmålet om Barsebäcksværkets placering kan anfægtes på retligt grundlag (Steen Rønsholdt).

1.4 Retsstaten

Retsstaten – Studier i samspillet mellem stat og individ i et samfund under forandring.

Projektet tilsigter generelt at klarlægge retsstatens idégrundlag og forskellige konkrete udformninger under skiftende tiders samfundsmæssige vilkår. Den praktiske forskningsinteresse knytter sig dels til identifikationen af de retssikkerhedsproblemer, der er forbundet med denne statsform under nutidens omskiftelige samfundsforhold, og dels til fastlæggelsen af de teoretiske og praktiske muligheder for at videreudvikle retsstatens politiske muligheder for at videreudvikle retsstatens politisk-administrative institutioner og praktikker i overensstemmelse med de ændrede samfundsforhold og forestillinger om statsstyrets samfundsmæssige funktion i fremtiden.

Grundlæggende antages det, at den retsstatslige konstruktion er behæftet med nogle indre modsætninger, som har rod i de modstridende interesser af materiel art, som statsstyret skal varetage i et moderne velfærdssamfund. Videre antages det, at disse modsætninger skærpes i en situation som den aktuelle, hvor samfundsforholdene undergår dybtgående forandringer. Overvindelse af disse modsætninger kræver en videreudvikling af retsstatens institutioner og praktikker af i princippet samme art som den, der allerede har fundet sted med dannelsen af den sociale retsstat fra begyndelsen af dette århundrede. Som en mulig arvtager for socialstaten, der modsvarer nutidens krav, fremhæves »miljøstaten« som betegnelse for en statsform, der i højere grad muliggør en foregribelse af de sociale problemer i et ligeværdigt samspil med borgere og virksomheder (Carsten Henrichsen).

1.5 Forvaltningslære

Offentlig forvaltning – forvaltningslære. Studier med henblik på udarbejdelse af en lærebog i faget forvaltningslære (Carsten Henrichsen).

1.6 Regelformidling

Som eksempel på det juridiske informationssystems indretning og funktioner gennemføres en undersøgelse af publikation og formidling af bindende retsregler, d.v.s. love og bekendtgørelser. Undersøgelsen inddrager de forskellige ikke-retlige faktorer såsom diverse informationsteknologier og tilegnelsesforudsætninger såsom læsefærdighed. De formelle regler i lovtidende-loven behandles nærmere på samme måde som databasesystemet RETSINFORMATION analyseres og vurderes. Generelt søges forholdet mellem ret og teknologi belyst (Peter Blume).

1.7 Statsret

Revision af foreløbig fremstilling af Dansk Forfatningsret (Henrik Zahle).

1.8 Offentlig børnepasning

Projektet er et kvinderetligt projekt, d.v.s. en del af den nye retsvidenskabelige disciplin, der undersøger sammenhænge mellem kvindekøn og ret. Den offentlige børnepasning forstås derfor i dette projekt som en kvinderelateret social service.

Den offentlige børnepasning indgår som et væsentligt led i kvinders retsstilling placeret på den ene side i forhold til kvinders traditionelle ret og pligt til at passe egne børn og på den anden side som et led i kvinders tilknytning til arbejdsmarkedet.

De problemstillinger der tages op er: Planlægning og tilvejebringelse af pasningstilbud, visitation, opsigelse og flytning, betalings spørgsmål samt reguleringen af børnepasningens indhold. Grundlaget for undersøgelsen er områdets regelstruktur, samt først og fremmest den administrative praksis (i ankenævn, ankestyrelse og socialstyrelse) (Kirsten Ketscher).

1.9 Olie- og gasret

Der arbejdes på en større og samlet fremstilling af de retlige spørgsmål, der foreligger i forbindelse med udnyttelsen af de ikke-levende naturforekomster i undergrunden, med speciel vægt på olie og naturgasforekomster.

Fremstillingen er opdelt i 2 dele, hvoraf den første del nu publiceres i en foreløbig udgave. I denne almindelige del foretages en retsdogmatisk analyse af den offentligretlige regulering af olie- og naturgasområdet. Der foretages en opsummering af de valgmuligheder og begrænsninger, der eksisterer for et produktionsland in spe. Endvidere beskrives den historiske udvikling i Danmark med henblik på at klarlægge, hvorvidt og hvorledes disse muligheder har fundet anvendelse. Herefter gennemgås den gældende regulering af anvendelsen af Danmarks undergrund – indledningsvis omfattende alle råstoffer, der imidlertid indsnævres til olie- og naturgasforekomster. Gennemgangen omfatter for det første den legale ramme i undergrundsloven, havanlægsloven, olierørledningsloven og kulbrinte-skatteloven. Og for det andet de standardvilkår og individuelt fastsatte vilkår i selve koncessionen. For det tredje medtages de særlige aftaler der indgås mellem rettighedshaverne og staten. Der foretages i den forbindelse en belysning af de forvaltningsretlige grundsætningers anvendelse på energiområdet, herunder grænser for forvaltningens skønsudøvelse, og en vurdering af hvorvidt lovgivningen indeholder de nødvendige midler til at sikre en opfyldelse af de energipolitiske målsætninger, og om disse instrumenter udnyttes optimalt. Endelig omtales tendenserne for den fremtidige udvikling på området.

Dette arbejde er færdiggjort, og der arbejdes nu videre med en undersøgelse af de samarbejdsaftaler – Joint Operating Agreements – der indgås mellem rettighedshaverne til en tilladelse.

Disse 2 dele forventes offentliggjort i løbet af 1988-89 i en håndbog i Energiret på Gads Forlag (Anita Rønne).

1.10 »Den danske rigsenhed«

Projektet angår den forfatningsmæssige karakteristik af det danske rige efter indførelsen af hjemmestyre på Færøerne og i Grønland. Hjemmestyreordningerne hviler på en uigenkaldelig overdragelse af lovgivende og administrative beføjelser til de færøske og grønlandske myndigheder, og dette indebærer en tre-delning af grundlovens lovgivende og udøvende myndighed inden for hjemmestyrelovens sagligt og geografisk afgrænsede reguleringsområder.

Projektet perspektiveres i den almindelige udvikling der præger hele det arktiske område, hvis sikkerhedspolitiske og ressourcemæssige betydning er stigende. En fremstilling af udviklingen i Canada, Alaska og de samiske områder i Norge, Sverige og Finland er derfor også omfattet af projektet (Frederik Harhoff).

2. Arbejdsret og arbejdsmarkedsforhold

2.1 Aftaleregulering

Projektets fulde titel er »Aftaleregulering af arbejds- og lønvilkår – særligt med henblik på offentligt ansatte kvinder«. Tidligere undersøgelser af den fagretlige praksis i sager vedr. offentlige arbejdsgivere viste, at kvindedominerede organisationer sjældent optræder som parter i disse sager. Ikke desto mindre udgør kvinder 70 pct. af de overenskomstsansatte i den offentlige sektor.

Hensigten med dette forskningsprojekt er at undersøge, i hvilket omfang reguleringen af ansættelsesvilkårene afspejler kvinders behov for at kunne kombinere betingelserne for udførelsen af lønarbejdet med betingelserne for udførelsen af det ulønnede arbejde. – Det vil derfor være nødvendigt at undersøge de kollektive overenskomster nærmere. Dels med henblik på, i hvilket omfang de er præget af kønsdominansen hos lønmodtagerparten, af arbejdets karakter og af arbejdsgiverens karakter. Og dels med henblik på en beskrivelse af, hvilke forhold der særlig reguleres f.eks. vedr. arbejdstiden og dens placering, vedr. behovet for frihed i forbindelse med børns og andre omsorgsstrængende pasning i almindelighed og ved sygdom m.m.

Endelig er det hensigten at undersøge forskellige typer og niveauer af regulering. Udover de kollektive overenskomster drejer det sig om lokaloverenskomster, lokale arbejdsretlige kutymer og praksis, og faktisk måske mere individuelle ordninger og arrangementer. Til dette formål vil det være nødvendigt udover gennemgang af eksisterende aftaler at forsøge at fremskaffe viden gennem interviews med relevante personer (Hanne Petersen).

2.2 Modernisering af arbejdsretten

Som led i den løbende debat om det arbejdsretlige system arbejdes der på en samling og systematisering af både de grundlæggende modsigelser der ligger bag arbejdets retsforhold, og de tekniske procesproblemer (Ole Krarup).

3. Forbrugerret

3.1 Forbrugerretlig regulering

Der arbejdes med forbrugerretlige problemstillinger med tilknytning til hovedprojektet om den nærmere udformning af og samspillet mellem de forskellige forbrugerretlige reguleringsformer.

3.1.1 I årets løb er flere års arbejde udført i samarbejde med Børge Dahl afsluttet med afrapportering af et nordisk projekt om anvendelse af garantier i markedsføringen (Peter Møgelvang-Hansen).

3.1.2 Deltaget i tilrettelæggelse og gennemførelse af et nordisk seminar afholdt i maj 1987 om forbrugersynspunkter på produktansvarsregulering samt udarbejdet rapport fra seminaret. Rapporten er under trykning (Peter Møgelvang-Hansen).

3.1.3 Sammen med universitetsjurister fra de øvrige nordiske lande deltaget i tilrettelæggelsen af et nordisk seminar, der skal afholdes i Sverige i 1988, om kollektive procesformer på forbrugerområdet (»gruppeta-lan«) (Peter Møgelvang-Hansen).

3.1.4 I tilknytning til deltagelse i en arbejdsgruppe nedsat af forbrugerombudsmanden fortsat arbejdet med specialproblemer vedrørende pengeinstitutternes standardvilkår over for forbrugere (Peter Møgelvang-Hansen).

3.2 Produktsikkerhed i forbrugerforhold

Formålet med projektet er at opstille en beslutningsmodel for de offentlige myndigheder, der er bemyndiget til at regulere produktion og salg af farlige produkter til forbrugere.

For øjeblikket er en sådan bemyndigelse tillagt en mængde forskellige myndigheder efter hver deres regelgrundlag. Dette besværliggør en koordineret indsats på området, hvilket både ud fra sikkerheds- og ressourcemæssige hensyn ikke kan være tilfredsstillende.

Ved at opstille en fælles beslutningsmodel for myndighederne vil problemet kunne reduceres. Beslutningsmodellen skulle således kunne fungere som den generelle juridiske ramme, indenfor hvilken den enkelte myndighed kan fastsætte de nærmere tekniske regler for en bestemt produkttypes konstruktion, fabrikation, emballering m.v. (Knud Wallberg Andreasson).

4. Andet

4.1 Politiet under besættelsen

Undersøgelsen, der er iværksat efter anmodning fra Politihistorisk Selskab, udføres sammen med seniorstipendit, lic.phil. Henrik Stevnsborg.

Formålet med undersøgelsen er at analysere det danske – navnlig det københavnske – politis situation og udvikling fra 1938-1947. Undersøgelsen hviler navnlig på en gennemgang af det samtidige kildemateriale fra forskellige arkiver.

Kildematerialet vedrører 3 sagstyper: Sager af mere generel karakter, der belyser politiets organisation, funktioner og beføjelser, herunder tillige personale-spørgsmål samt denne organisations relationer til besættelsesmagten. Sager vedrørende visse sammenslutninger, offentlige forsamlinger, gadeuro (Henning Koch).

4.2 Ret og Samfund

Projektet består i udformning af undervisningsplaner og tilvejebringelse af undervisningsmateriale til et nyindført fag på jurastudiet.

Med henblik på tilvejebringelse af (dele af) undervisningsgrundlaget arbejdes der med en generel teori om forholdet mellem ret og samfund med inddragelse af historiske, sociologiske og antropologiske problemstillinger. Arbejdet foregår på gruppebasis i et samarbejde mellem Retsvidenskabeligt Institut og Humanistisk Forskningscenter (Ole Krarup).

4.3 Civilproces

Mindre civilprocesretlige studier inden for udeblivelsesdomme og offentligretlige retssager (Henrik Zahle).

4.4 Tvangsfuldbyrdelse

Kommentarerne i Karnovs Lovsamling til retsplejelovens regler om umiddelbar fagedforretninger ajourført og har som led i deltagelse i en arbejdsgruppe nedsat af Retsplejerådet arbejdet med spørgsmålet om revision af retsplejelovens regler om arrest og forbud, tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav samt umiddelbare fagedforretninger. Arbejdsgruppen har i 1987 afgivet delbetænkning om arrest og forbud (Bet.1107/1987) (Peter Møgelvang-Hansen).

4.5 Fagudvikling, formueret

4.5.1 Som medlem af et udvalg under studienævnet siden foråret 1986 deltaget i den overordnede planlægning af den 3-årige undervisning i formueret på grunduddannelsen efter studiereformen (Peter Møgelvang-Hansen).

4.5.2 Herudover i hovedsagen på egen hånd stået for detailplanlægningen af faget Formueret 1. år, som

blev søsat sammen med reformen af jurastudiet i september 1987 (Peter Møgelvang-Hansen).

Anden virksomhed:

Peter Blume: Institutbestyrer for Retsvidenskabeligt Institut B og for Juridisk Laboratorium; Det retsvidenskabelige Studienævn; Det retsvidenskabelige Fagråd; Formand for Det samfundsvidenskabelige Fakultets biblioteksudvalg; Konsistoriums biblioteksudvalg.

Grethe Cramer: Det samfundsvidenskabelige Fakultetsråd, Det samfundsvidenskabelige Fakultets Forskningsudvalg.

Frederik Harhoff: Stipendieudvalget; Formand for »Hvalkælderer«; Suppleant til Konsistorium.

Carsten Henriksen: Det samfundsvidenskabelige fakultetsstudienævn.

Ruth Hynne: Det retsvidenskabelige Fagråd.

Kirsten Ketscher: Det samfundsvidenskabelige Fakultetsråd; Det retsvidenskabelige Fagråd; Det samfundsvidenskabelige Fakultets Lokaleudvalg; Bestyrelsesmedlem ved Det samfundsvidenskabelige Fakultets Center for Kvindeforskning og Undervisning; medlem af Folkeuniversitetets styrelse.

Henning Koch: Det samfundsvidenskabelige Fakultetsstudienævn; Kursusudvalget for Retsvidenskab; Justitsministeriets arbejdsgruppe vedr. politiforskning.

Peter Møgelvang-Hansen: Det samfundsvidenskabelige Fakultetsstudienævn; Medlem af Det retsvidenskabelige Studienævn nedsatte udvalg vedr. forberedelse af den formueretlige undervisning på grunduddannelsen efter studiereformen.

Anita Rønne: Tilknyttet norsk forskningsprojekt på Nordisk Institut for Sjørett »The Mobil Research Program«.

Steen Rønsholdt: Formand for Det retsvidenskabelige Fagråd (fra 1/10).

Udgivervirksomhed:

Peter Blume: Medlem af editorial committee for The International Computer Law Adviser.

Frederik Harhoff: Redaktionssekretær for Nordic Journal of International Law.

Kirsten Ketscher: Redaktionsmedlem af Årbog for Kvinderet; redaktionsmedlem for det nordiske tidsskrift Retfærd.

Ole Krarup: Redaktør af Arbejdsretligt Forlags serie »Lighed for Loven«.

Peter Møgelvang-Hansen: Informator til rubrikken »Fogedret. Tvangsauktioner« i Fagligt Nyt i »Advokaten«; »Correspondent« for tidsskriftet European Consumer Law Journal vedr. den forbrugerretlige udvikling i Danmark.

Hanne Petersen: Hovedredaktør af det nordiske tidsskrift Retfærd.

Steen Rønsholdt: Redaktionsmedlem for det nordiske tidsskrift *Retfærd*.

Henrik Zahle: Redaktionsmedlem for det nordiske tidsskrift *Retfærd*.

Gæster:

Lektor Anita Dalberg, Stockholms Universitet (november).

Rejser:

Gerd Battrup Andersen: Deltagelse i »Juristinnentag« i Essen, BRD 15-17/5.

Peter Blume: London 15-22/3; Paris 4-11/4; Stockholm 18-22/5; Oslo 19-23/10; Helsingfors 16-18/11.

Frederik Harhoff: Forelæsninger i EF-ret ved Universitetet i Lund (maj og september); Montreal, Canada (oktober).

Kirsten Ketscher: Deltaget i seminar i Stockholm i forbindelse med den svenske maktutredningskommissions projekt om kvinder i velfærdsstaten (januar); Deltaget i European Conference on Critical Legal Studies i Paris (april); Doktorandseminar og gæsteforelæsning ved Uppsala Universitet (maj); Deltaget i konference i Saarbrücken om reproduktionsteknologi (juni); Deltaget i 6. nordiske kvindejuristmøde i Norge med emnet »Kvindeperspektiv på strafferetten« (august); Hovedindleder ved det første schweiziske kvindejuristmøde i Basel (oktober).

Hanne Petersen: Paris (april; konferencedeltager); Studieophold i USA (fra 6/10).

Anita Rønne: Afholdt olieretsforelæsning på Aarhus Universitet (februar); Foredragsholder i Den danske Olieretsforening (marts); 2-dages olieretsseminar i Bergen (december).

Henrik Zahle: Deltaget i European Conference on Critical Legal Studies i Paris (april).

Publikationer:

Blume, P.: Om den skandinaviske registerlovgivning. *Tidsskrift for Rettsvitenskap* 2, s. 445-83, Oslo 1987.

–: Communist parties and law. *Nordic Journal of International Law* 1, s. 108-09, København 1987.

–: Personregistrering. København 1987, 214 s.

–: Shrink wrap klausuler – En løsningsmodel? *Nir* 3, s. 279-86, København 1987.

–: Ekspertsystemer. *Ugeskrift for Retsvæsen* 6, s. 65-72, København 1987.

–: EDB-Retlige foredrag. Oslo 1987, 83 s.

–: Masser af fælder i edb-kontrakter. *Djøf-Bladet* 5, s. 28-29, København 1987.

–: Politi og konflikt. *Retfærd* 35, s. 96-99, København 1987.

–: Arbejdstagernes ophavsret til edb-programmer. *Studier, Retsvidenskabeligt Institut* 18, s. 33-40, København 1987.

–: Computer crime legislation in Denmark. *Yearbook of Law Computers and Technology* Vol. 3, s. 153-57, London 1987.

–: Deponering af kildeprogram. *Lov og Data* 10, s. 1, Oslo 1987.

–: Loven som informationskilde. *Juristen* 4, s. 139-46, København 1987.

–: Edb-Kriminalitet – en udfordring til Retssystemet. *Djøf-bladet* 10, s. 26-27, København 1987.

–: Ny teknologi og juridisk ansvar. *Revisorbladet* 3, s. 17-19, København 1987.

–: Det juridiske informationssystem – krav og behov. *Retspolitik* 3, s. 11-20, København 1987.

–: Juridiske Databaser. *DF-revy* 4, s. 94-95, København 1987.

–: Retsinformatiske indlæg IV. *Studier, Retsvidenskabeligt Institut B* 19, s. 1-54, København 1987.

–: Brug af juridiske databaser. *Ugeskrift for Retsvæsen* 25, s. 277-79, København 1987.

–: Nye lovregler om registre. *Nyhedsbrev for Teknologinævnet* 4, s. 26-27, København 1987.

–: Anvendelse af høring i forbindelse med lovforberedelse. *Juristen* 8, s. 263-71, København 1987.

–: Formel/informel ret. *Retfærd* 38, s. 91-94, København 1987.

–: Brugsværdien af elektronisk juridisk information. *Nordisk Årbok i Rättsinformatik* 1987, Cecilia Magnusson, Olav Torvund (udg.), s. 27-42, Stockholm 1987.

–: Retsinformatiske indlæg V. *Studier, Retsvidenskabeligt Institut B* 21, s. 1-38, København 1987.

Harhoff, F.: Anmeldelse af: Jens Dahl, *Arktisk Selvstyre – historien bag og rammerne for Det grønlandske Hjemmestyre*. Akademisk Forlag 1986. *Politica* 2, s. 209-13, Århus 1987.

–, Rønsholdt, S.: Kan Barsebäckværkets placering anfægtes på retligt grundlag? *Retfærd* 37, s. 7-17, København 1987.

–: Skønheden og Udyret. Nogle bemærkninger om forholdet mellem national ret og folkeret. *Årsberetning 1986 fra Retsvidenskabeligt Institut B Studier* nr. 18, s. 69-85, København 1987.

–: Dansk rets gyldighed i grønlandske og færøske særanliggender. *Ugeskrift for Retsvæsen* 41, s. 347-52, København 1987.

Henrichsen, C.M.: Effektivisering af det offentlige miljøtilsyn. *Retsvidenskabeligt Institut B, Årsberetning (Studier)* 18, s. 9-18, København 1987.

Henrichsen, C.M.: Anmeldelse af: Hans-Gunnar Axberger: *Tryckfrihetens Gränser*, Liber Forlag Stockholm 1984 (ISBN 91-38-90530-2), 360 sider. (Disputats). *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab* 1, s. 85-88, København 1987.

–: Miljøbeskyttelse. Offentlig regulering eller privat selvregulering. *Retfærd-Nordisk Juridisk Tidsskrift* Årg. 10, nr. 37, s. 18-36, København 1987.

–: Offentligretlig regelsamling til studiebrug – Det

- retsvidenskabelige studium ved Københavns Universitet. København 1987, 223 s.
- : Frikommuneprojektet – et dansk moderniseringsforsøg. Retfærd-Nordisk Juridisk Tidsskrift Årg. 9, nr. 35, s. 19-35, København 1986.
 - Ketscher, K.: Regler og virkelighed-svar til Karin Widerberg. Retfærd 37, s. 78-82, København 1987.
 - , Rønsholdt, S.: Retsanvendelse og retssikkerhed – en introduktion. København 1987, 115 s.
 - , Bentzon, A.W.: Reproductual Technology – Public or Private order? Studier, Retsvidenskabeligt Institut B 22, s. 1-20, København 1987.
 - : Von Frauenrechten zum Frauenrecht. Studier, Retsvidenskabeligt Institut B 24, s. 1-22, København 1987.
 - : Mænd har ikke råd til barselsorlov. Studier, Retsvidenskabeligt Institut B 18, s. 48-56, København 1987.
 - Koch, H.: På sporet af politiet. Retsvidenskabeligt Institut B: Studie serie 23, s. 1-95, København 1987.
 - Krarup, O.: Den frie overenskomst og forligsmanipulation. Lighed for Loven 9, s. 19, København 1987.
 - : Den juridiske Virksomhed. København 1987, 142 s.
 - : Håndbog i arbejdsret. København 1987, 69 s.
 - : Den frie overenskomst og Forligsmanipulation. Pjece nr. 9 i serien Lighed for Loven, s. 19, København 1987.
 - , Vikner, J.: Overenskomtsbegrebet og forligsmandens Competence. Tidsskrift for Rettsvitenskap 4, s. 12, Oslo 1987.
 - , Vikner, J.: Overenskomtsbegrebet og forligsmandens kompetence. Tidsskrift for Rettsvitenskap 4, s. 12, Oslo 1987.
 - Møgelvang-Hansen, P., Dahl, B.: Forbrugerretlige og forbrugerpolitiske garantiproblemer. Et resume. Anvendelse af garantier i markedsføringen. Rapport fra et nordisk seminar – NEK-rapport 1987:4, Børge Dahl, Peter Møgelvang-Hansen (red.), s. 1-82, København 1987.
 - : Kommentarer til retsplejelovens §§ 609-611 om umiddelbare fagedforretninger. Karnovs Lovsamling, 11. udg. W. E. von Eyben, Claus Gulmann, Jørgen Nørgaard (red.), s. 2246-49, København 1987.
 - : Formueret 1. år. Aftalelære/Alm. kontraktret. Studiehæfte & domssamling. København 1987, 138 s.
 - : Formueret 1. år. Erstatning udenfor kontrakt. Studiehæfte & domssamling. København 1987, 150 s.
 - , Lookofsky, J., Schydt, C.: Obligationsretligt note- og undervisningshæfte. København 1987, s.
 - : Formueret 1. år. Opgavesamling. København 1987, 163 s.
 - Petersen, H.: Usikker retspraksis om uligeløn. Retsvidenskabeligt Institut B Årsberetning 1986, s. 57-68, København 1987.
 - : Ledelse og Loyalitet. Kollektiv arbejdsret i den offentlige sektor. København 1987, 375 s.
 - : Offentlige overenskomstforhold. (Pjece nr. 8 i Lighed for Loven). København 1987, 22 s.
 - : Zum Arbeitsrecht und Frauenrecht in Nordeuropa. Studier, Retsvidenskabeligt Institut 20, s. 23, København 1987.
 - : Kollektiv arbejdsret i den offentlige sektor. Nordisk Administrativt Tidsskrift 4, s. 383-98, København 1987.
 - : Arbejdslivets regulering i funktionelt perspektiv. Retfærd 38, s. 95-100, København 1987.
 - : Kvinders fremtid- fagforeningernes fremtid. Retfærd 35, s. 42-56, København 1986.
 - Rønne, A.: Olieforurening. Olje og Gass i Norden 8, s. 10, København 1987.
 - : Olie- og naturgasvirksomheden. En introduktion til den faktiske og retlige ramme for olie-/gas-virksomheden i Danmark. Årsberetning 1986. Studier nr. 18, Retsvidenskabeligt Institut B (udg.), s. 12, København 1987.
 - : Oversigt over det system, som er brugt i Danmark. Olje og Gass i Norden 8, s. 12, København 1987.
 - Rønsholdt, S.: Om retlige konflikter mellem offentlige organer. Studierien 18, s. 18, København 1987.
 - : Om saglig kommunalforvaltning og kommunalbestyrelsesmedlemmers habilitet. (Doktorafhandling). København 1987, 848 s.
 - : Kan Barsebäckværkets placering anfægtes på retsligt grundlag. Retfærd 37, 10. årg, s. 10, København 1987.
 - Stevnsborg, H., Koch, H., Christensen, J.: Forskning i kollektive aktioner. Fortid og Nutid Bd. 34, s. 48-55, Odense 1987.

Peter Blume

3. Retsvidenskabeligt Institut C

Stab:

VIP: Antal årsværk 14.

Professorer: Isi Foighel (orlov til september 1987), Claus Gulmann, Anders Vinding Kruse, Lars Nordkov Nielsen, Erik Siesby, Henning Skovgaard, Finn Taksø-Jensen.

Lektorer: Bo von Eyben, Holger Hansen, Svend Gram Jensen, Joseph Lookofsky, Vibeke Vindeløv (Institubestyrelse).

Adjunkt: Linda Nielsen.

Kandidatstipendiater: Kaare Bangert, Per Lachmann, Ivan Sørensen.

TAP: Antal årsværk 3,4.

Jytte Hvidsø, Pia Jerle, Bodil Knudsen, Jeanne Muld-

gaard, Hanna Mulvad, Susanne Petersen, Mette Wil-
ler.

Forskningsvirksomhed:

Medarbejdernes forsknings- og undervisningsvirksomhed ligger hovedsagelig – men ikke udelukkende – indenfor følgende retsvidenskabelige fagområder: Formueret, skatteret, folkeret og EF-ret samt person-, familie- og arveret. En væsentlig del af medarbejdernes forsknings- og undervisningsvirksomhed består i at tilvejebringe lærebøger og materialesamlinger m.v. som grundlag for undervisningen i en række hovedfag i det juridiske studium samt en række kursusfag, bl.a. skatteret, international privatret og komparativ ret.

1. Formueret

1.1 Videreført forskningsarbejdet med de personska-
deserstatningsretlige problemer, herunder tillægser-
statning p.g.a. uforudset skadeudvikling og patient-
forsikring. En afhandling med titlen: »Kompensation
for personskade II – en retssociologisk undersø-
gelse af erstatningsretten og andre kompensations-
systemers funktion ved ulykker med personskade« er
blevet færdigskrevet i årets løb (ca. 700 sider), afhand-
lingen udgives i begyndelsen af 1988. I nordisk em-
bedsmandskomité's regi forberedes en udredning om
perspektiver for erstatningsrettens udvikling i de nor-
diske lande med henblik på reformer af personska-
deserstatningen (Bo von Eyben).

1.2.1 Videreførelse af retsvidenskabelig undersøgelse
vedrørende sælgers og købers retsstilling, herunder in-
ternationalt køb. Undersøgelsen er allerede afsluttet
og vil blive offentliggjort i bogform (herunder læ-
rebogsform) og i en justitsministeriel betænkning (An-
ders Vinding Kruse).

1.2.2 Endvidere foretages en retsvidenskabelig under-
søgelse af interrelationerne mellem de privatretlige er-
statningskrav, forsikringsinstituttet, offentligretlige
reguleringer og foranstaltninger, herunder straffebe-
stemmelser og sociale ydelser. Dele af undersøgelsen
er offentliggjort i 4. udgave af »Erstatningsretten«
1986 og i en justitsministeriel betænkning vedrørende
erstatningsansvarsloven (Anders Vinding Kruse).

1.2.3 Endelig skal nævnes en retsvidenskabelig under-
søgelse af de erstatningsretlige problemer vedrørende
professionsansvaret hvoraf dele er offentliggjort samt
en retsvidenskabelig undersøgelse af erstatningsan-
svaret for miljøskader (Anders Vinding Kruse).

1.3.1 En retssammenlignende undersøgelse af
Haager-konventionen om bevisoptagelse i udlandet,
herunder forholdet mellem konventionen og andre
retsregler: Blandt andet det amerikanske produktan-
svar, den franske straffelov og den almindelige folke-

ret. Resultaterne er blevet offentliggjort (Joseph Loo-
kofsky).

1.3.2 Arbejdet med en komparativ analyse af det kon-
traktsretlige misligholdelsesbegreb og misligholdel-
sesbeføjelser er blevet videreført, idet store dele af
grundmaterialet allerede er bearbejdet i en form egnet
til offentliggørelse (på engelsk). Projektet skal især be-
lyse kontrakterstatningens grundlag og omfang
(blandt andet i henhold til de skandinaviske, ameri-
kanske og internationale købelove) (Joseph Loo-
kofsky).

1.4 Fortsat arbejdet med problemstillinger i interna-
tional privatret og procesret, blandt andet med hen-
blik på de kommenterede lovudgaver i Karnov's Lov-
samling. Fortsat arbejdet med menneskerettigheder,
blandt andet i relation til Tyrkiet (Erik Siesby).

1.5 Fortsat arbejdet med en revision af lærebøgerne i
faget Ejendomsret. En omarbejdet udgave af fagets
panteretlige lærebog blev udgivet i 1987. En ligeledes
omarbejdet fremstilling af tinglysningsproblemerne
og reglerne om rettighedskollisioner udgives i 1988.
Studiet af skatteretlige spørgsmål af særlig betydning
for de ejendomsretlige problemstillinger er blevet fort-
sat. Med udgangspunkt i disputatsarbejdet vedrøren-
de offentlige myndigheders erstatningsansvar arbej-
des på en fremstilling af en række grænsespørgsmål
mellem den privatretlige kontrakts- og obligationsret
og den offentligretlige forvaltningsret (Henning Skov-
gaard).

1.6 Fortsat arbejdet med projektet »Den private sy-
ge- og ulykkesforsikring«. Formålet er at give en sam-
let fremstilling af dette forsikringsretlige emne på
grundlag af de danske forsikringsselskabers standar-
diserede forsikringsbetingelser med bidrag fra norsk
og svensk forsikringsret på området (Ivan Sørensen).

2. Folkeret og EF-ret

2.1 Videreført arbejdet på et større projekt vedrøren-
de de praktiske retskonflikter indenfor reguleringen af
dansk fiskeri. Specielt lægges vægt på de retlige pro-
blemer, der kan opstå i forholdet mellem de forskellige
internationale retssystemer og dansk national ret
(Kaare Bangert).

2.2.1 I forbindelse med arbejdet i det danske menne-
skerettighedscenter er der forsket i den internationale
beskyttelse af rettighederne (Claus Gulmann).

2.2.2 Forskningsarbejdet til brug af nye lærebøger i
folkeret og EF-ret er fortsat (Claus Gulmann).

2.2.3 Et specialarbejde om den internationale beskyt-
telse af miljøet er påbegyndt (Claus Gulmann).

2.3 Fortsat arbejdet med en afhandling om grundlovens § 20 og de begrebsmæssige og statsretlige problemer, som overnationalt samarbejde giver anledning til (Per Lachmann).

3. Offentlig ret

3.1 Fortsat arbejdet med undersøgelse af den nyere plan- og miljøretlige lovgivning og dennes betydning for såvel offentlige myndigheders forvaltning som for den enkelte ejers dispositionsmuligheder (Holger Hansen).

3.2.1 Fortsat arbejdet med forvaltningsprocessuelle spørgsmål herunder forholdet mellem forvaltningsloven og regeringens moderniseringsprogram vedrørende den offentlige forvaltning (Lars Nordskov Nielsen).

3.2.2 Endvidere arbejdet med menneskerettigheder, i forbindelse med det danske center for menneskerettigheder, og spørgsmålet om offentligt ansattes ytringsfrihed (Lars Nordskov Nielsen).

4. Person-, familie- og arveret

4.1.1 Fortsat arbejdet med et større projekt om ægtefælleskifte med hovedvægten på, hvilke aktiver der skal medregnes (Linda Nielsen).

4.1.2 Fortsat arbejdet på en bog om retsstillingen for ugifte samlevende sammen med Vibeke Vindeløv, Københavns Universitet og Ingrid Lund Andersen, Århus Universitet (Linda Nielsen).

4.1.3 Revideret familieretlige lovkommentarer til Karnov's Lovsamling (Linda Nielsen).

4.2 Efter færdiggørelsen af nye fremstillinger af arveretten og familieretten som helhed har der været arbejdet på en artikel om afgrænsningen mellem særeje og fælleseje, en håndbog om testamenter og en helt ny fremstilling om generationsskifte (Finn Taksø-Jensen).

4.3.1 Efter færdiggørelsen af en bog om de økonomiske forhold mellem ugifte samlevende er der blevet arbejdet på spørgsmål om fælles forældremyndighed og om objektivitet i retsudøvelsen (Vibeke Vindeløv).

4.3.2 Foretaget grundlæggende studier af forholdet mellem videnskabsteori og jura (Vibeke Vindeløv).

4.3.3 Revideret de familieretlige lovkommentarer til Karnov's Lovsamling (Vibeke Vindeløv).

5. Skatteret

5.1 Efter orlov genoptaget arbejdet på en ny lærebog i skatteret i samarbejde med Svend Gram Jensen, Københavns Universitet (Isi Foighel).

5.2.1 Fortsat arbejde med undersøgelsen af næringsbegrebet i dansk skatteret (Svend Gram Jensen).

5.2.2 Endvidere arbejdet på en ny lærebog i skatteret i samarbejde med Isi Foighel, Københavns Universitet (Svend Gram Jensen).

Andet:

Kaare Bangert er medlem af Udenrigsministeriets havretsudvalgs arbejdsgruppe vedrørende udarbejdelse af den officielle danske oversættelse af den nye havretskonvention.

Bo von Eyben er stedfortrædende formand for revalliderings- og pensionsnævnet i Københavns Amt, samt konsulent for Sundhedsministeriet vedrørende forslaget til lov om patientforsikring.

Claus Gulmann er medlem af fagrådet og fakultetsrådet, formand for bestyrelsen for Det danske Menneskerettighedscenter, konsulent for Udenrigsministeriets markedssekretariat og medlem af bestyrelsen af Aksel H.'s rejselægar.

Holger Hansen er formand for Retsvidenskabeligt Institut Biblioteksudvalg, Miljøministeriets Arealudvalg, Socialministeriets udvalg om de mindre erhvervsdrivende og den sociale lovgivning, Indenrigsministeriets Valglovsudvalg og Landbrugsministeriets Struktur- og Planudvalg.

Svend Gram Jensen er medlem af Konsistoriums Stipendieudvalg og formand for Hvalkælderens Husråd.

Anders Vinding Kruse er medlem af Det retsvidenskabelige Fagråd og Justitsministeriets udvalg vedrørende køb af fast ejendom, samt formand for Justitsministeriets Miljøudvalg og samme Udvalg vedrørende den nordiske Købelov.

Joseph Lookofsky er medlem af Studienævnets Kursusudvalg og generalsekretær for Den danske Komité for komparativ Ret (Association International des Sciences Juridiques).

Lars Nordskov Nielsen er medlem af bestyrelsen for Det danske Center for Menneskerettigheder, forligsmand, udredningsmand vedrørende betænkning nr. 1117/1987 om offentlig information, formand for Erhvervsuddannelsesrådet og Læringerådet, samt formand for udvalget vedrørende revision af de grundlæggende erhvervsuddannelser, som afsluttede sit arbejde i juni 1987 med betænkning nr. 1112/-1987.

Linda Nielsen er medlem af fakultetets forskningsudvalg.

Erik Siesby er formand for Den danske Helsinki-Komité.

Henning Skovgaard er medlem af Konsistorium og Konsistoriums underudvalg, Informations- og Formidlingsudvalget, Valgudvalget samt arbejdsgruppen vedrørende universitetets forskeruddannelse. Konsulent for Realkreditrådet ved udformningen af et nyt tinglysningsssystem baseret på EDB.

Finn Taksø-Jensen har været medlem af Det retsvidenskabelige Studienævn.

Vibeke Vindeløv er institutbestyrer for Retsvidenskabeligt Institut C.

Udgivervirksomhed m.m.:

Bo von Eyben er juridisk medarbejder ved Karnov's Lovsamling med henblik på redaktionsarbejdet vedrørende de årlige suppleringsbind.

Claus Gulmann er redaktør af *Justitia* og medlem af redaktionerne af *Nordisk Tidsskrift for International Ret*, *Mennesker og Rettigheder*, samt *Karnov's Lovsamling*.

Lars Nordskov Nielsen er redaktør af tidsskriftet *Juristen* og medredaktør af »Menneskerettigheder – Viden og Handling« (1987).

Gæster og rejser:

Kaare Bangert var i marts måned på studieophold ved universiteterne i Tromsø og Oslo, samt i maj måned ved University of Oxford, i september på studierejse med et af søværnets fiskeriinspektionsfartøjer på det færøske fiskeriterritorium og i Nordsøen.

Bo von Eyben deltog i det 31. nordiske juristmøde i Helsingfors 19.-21. august 1987 som referent vedrørende emnet: Tillægserstatning på grund af uforudset skadeudvikling.

Claus Gulmann var i august måned én uge ved Helsingfors Universitet, hvor han forelæste for de studerende ved The first Helsinki Summerprogram in International Law. I september forelæste han på Oslo Universitet om EF-retskilder og om EF-ret og miljøbeskyttelse.

Anders Vinding Kruse deltog som referent ved det 31. nordiske juristmøde, Helsingfors 1987 med emnet: Ansvar for rådgivning vedrørende skattespørgsmål. Han har endvidere holdt tre gæsteforelæsnings ved Stockholms Universitet og i den svenske afdeling i A. I. D. A.

Lars Nordskov Nielsen har holdt gæsteforelæsnings på universitetet i Reykjavik den 16. og 17. november 1987 om henholdsvis ombudsmandsinstitutionen og den danske forvaltningslov.

Linda Nielsen har deltaget i OECD-konference om enlige forsørgere og har gæsteforelæst på Den sociale Højskole.

Erik Siesby arrangerede i samarbejde med lektor, dr.jur. Eva Smith, samt professor Ulla Jacobsson, Lunds Universitet, en konference om forsvarsadvokaters vilkår, der afholdtes på Københavns Universitet den 22. maj 1987. Han har endvidere været på studieophold i Tyrkiet 19. september til 1. oktober 1987 med henblik på indsamling af materiale til rapporten »The framework for democracy and human rights in Turkish law«. Medarrangør af og rapporteur til konferencen 'Pour Democratue et droits de l'homme en Turquie, der afholdtes i Assemblée Nationale, Paris,

27.-29. november 1987. Deltager i Symposium on the Mass Assimilation of the Turkish-Islamic Minorities in Bulgaria, Istanbul, 20.-23. september 1987.

Henning Skovgaard var foredragsholder på en kongres om dommeransvaret, som blev arrangeret af det italienske forskningsråd og den italienske domstolsorganisation i Rom i dagene 24.-26. juni 1987.

Ivan Sørensen har haft et studieophold på 3 ugers varighed ved universiteterne i Stockholm og Oslo i juni måned.

Vibeke Vindeløv har deltaget i et fællesnordisk familieretligt seminar i Oslo som referent: »Principperne bag den nordiske ægteskabslovgivning. Forslag til fornyelse«.

Publikationer:

Eyben, B.v.: Tillægserstatning på grund af uforudset skadeudvikling. *Förhandlingarna vid det 31 nordiska jurismötet i Helsingfors 19-21 Augusti 1987. Del I, Lokalstyrelsen för Finland*, s. 21-56, Finland 1987.

→ Godtgørelse for tort til volds ofre. Nogle refleksioner over Vestre Landsrets dom af 28/10 1986. *Advokaten* 8, s. 172-74, København 1987.

→ Tillægserstatning på grund af uforudset skadeudvikling. *Advokaten* 19, s. 401-03, København 1987.

→ Kommentarer til lov om erstatningsansvar, lov om erstatning til ofre for forbrydelser og lov om erstatning for skader ved LSD-behandling. *Karnovs Lovsamling* 11. udgave, W. E. von Eyben, Claus Gulmann, Jørgen Nørgaard (red.), s. 2787-2805, København 1987.

→ Patientforsikring – Den danske udgave af den nordiske model. *Nordisk Forsikringstidsskrift* 3, s. 233-44, Stockholm 1987.

→ Erstatning til ofre for flykapringer m.v. – en supplerende bemærkning. *Ugeskrift for Retsvæsen*, afd. B 47, s. 413-14, København 1987.

Gulmann, C.: Member state measures for enlarging the scope of the treaties. *The dynamics of EC-law*, Bieber/Ress (red.), s. 241, Baden-Baden 1987.

→ EF-Domskolen og reglerne for det indre marked. *Revisorbladet* 5, s. 19, København 1987.

→ Effects of treaties in Danish law. *The effect of treaties in domestic law*, Jacobs (red.), s. 29, London 1987.

→ The Single European Act – Some remarks from a Danish Perspective. *Common Market Law Review* 1, s. 31, Holland 1987.

→ Anmeldelse: Hjalte Rasmussen: On law and justice in the EEC-Court. *Ugeskrift for Retsvæsen* 138, s. 189, København 1987.

→ Menneskerettigheder og forskning. *Menneskerettigheder – viden og handling*, Gulmann m.fl. (red.), s. 233, København 1987.

→ Fejø, J.: Nye EF-regler og domme i 1986. *Ugeskrift for Retsvæsen* B 17, s. 366, København 1987.

- Hansen, H.: Delegationsbestemmelser i nyere energi-, miljø- og planlægningslovgivning. Juristen/Djøf 6, s. 11, København 1987.
- : Politikere og embedsmænd. (Bog anmeldelse). AC Debat 5, s. 2, København 1987.
- : Om lovgivning og regelformidling på miljø- og planområdet. Stads- og Havneingeniøren. Tidskrift for Kommunalteknik 8, s. 2, København 1987.
- Kruse, A.V.: Erstatningsretten. København 1986, 696 s.
- : Ansvar for rådgivning vedrørende skattespørgsmål. Civilretligt. Afhandling til Det 31. Nordiske Juristmøde. Helsingfors. Helsingfors, Finland 1987, 35 s.
- Kruse, A.V., Eyben, W.E.v.: Indledning til formueretten (26. udgave). København 1987, 416 s.
- : Købsretten. København 1987, 140 s.
- : Erstatning og forsikring. Erstatning og forsikring. Ny dansk lov. Festskrift til Matti Ylostalo. Helsinki 1987, A. Vinding Kruse m.fl., s. 467-78, Helsinki, Finland 1987.
- Lookofsky, J.M.: "Pre-Trial discovery", den internationale process, og "société nationale". Ugeskrift for Retsvæsen 87, s. 406-10, København 1987.
- : Anmeldelse, Torben Svenné Schmidt: International formueret. Ugeskrift for Retsvæsen 87, s. 358-60, København 1987.
- Møgelvang-Hansen, P., Lookofsky, J., Schydt, C.: Obligationsretligt note- og undervisningshæfte. København 1987, s.
- Nielsen, L.: Anmeldelse af Peter Lødrup: Materiell Skifterett (7. utg.) Oslo. Tidsskrift for Rettsvitenskap 4, s. 924-29, Oslo 1987.
- Siesby, E.: Kommentar til lovebekendtgørelse 1986-10-24 nr. 722 om hvilket lands retsregler der skal anvendes på løsøre køb af international karakter. Karnovs Lovsamling, W. E. von Eyben m.fl. (red.), s. 3, København 1987.
- : Kommentar til lov 1985-05-09 nr. 188 om gennemførelse af konvention om hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser m.v. Karnovs Lovsamling, W. E. von Eyben, m.fl. (red.), s. 8, København 1987.
- : Om overvågning af menneskerettigheder. Menneskerettigheder, Viden og Handlinger, Lars Nordskov Nielsen, m. fl. (red.), s. 8, København 1987.
- : Diskussionsindlæg om misbrug af psykiatri. Danish Medical Bulletin Vol. 34, No. 4, s. 1, København 1987.
- Skovgaard, H.: W E von Eyben: Panterettigheder, 8. udg. ved Henning Skovgaard. København 1987, 466 s.
- : La responsabilità del sistema giudiziario ai sensi della legge danese. Incontro di studi sul tema "Giurisdizione e responsabilità nei paesi della C. E. E. e negli stati uniti d'America", Consiglio Superiore

della Magistratura/Consiglio Nazionale Delle Ricerche(eds), s. 1-10, Rom 1987.

–: Arbejdsgiveransvar. Karnovs Lovsamling, W. E.v. Eyben, Claus Gulmann, Jørgen Nørgaard (red.), s. 2785-87, København 1987.

Taksøe-Jensen, F.: Person- Familie- og Arveret. København 1987, 502 s.

Vibeke Vindeløv

4. Kriminalistisk Institut

Historie:

Instituttet dækker undervisningen i fagene strafferet, retssociologi, kriminologi, samt ret og samfund i samarbejde med det øvrige retsvidenskabelige område. Medarbejdernes forskningsopgaver falder hovedsageligt, men ikke udelukkende, inden for disse felter.

Instituttet oprettedes i 1957 som det første institut på det retsvidenskabelige område og med det primære formål at styrke den kriminologiske forskning. Fysisk blev instituttet placeret i et lokale i St. Kannikestræde 13. Kort tid efter flyttedes til Bispetorvsbygningen og igen i 1958 til Studiestræde 10. Fra 1966 til 1977 havde instituttet til huse i Rosenborggade 17, og siden 1977 har instituttets adresse været: Sankt Peders Stræde 19, 1453 Kbh. K. Tlf. 01 - 91 21 66.

Stab:

VIP: Antal årsværk: Strafferet 3, kriminologi, retssociologi og ret og samfund 3, samt stipendiater.

Professorer: Ulla Bondeson, Knud Waaben.

Lektorer: Flemming Balvig, Vagn Greve (indtil 1.10), Berl Kutchinsky, Jørn Vestergaard.

Seniorstipendiat: Preben Wilhjelm.

Kandidatstipendiater: Henning Beier, Leise Døllner, Rubya Mehdi.

Forskningsstipendiater: Joi Bay, Magaretha Jakobsen, Magaretha Järvinen, Britta Kyvsgaard, Jacob Hilden Winsløw.

Forskningsmedarbejdere: Bjarne Angelsø, Annalise Kongstad, Britta Mogensen, Nell Rasmussen.

TAP: Antal årsværk 3,63.

Overassistent: Kirsti Sparrevohn (bibliotek og regnskab).

Assisterter: Inger Bruun, Gitte Høyer (orlov fra 1.6.), Lone Jensen (fra 1.7), Marie Stender, Annelise Sørensen.

Forskningsvirksomhed:

Strafferet

Strafferetten angår fastlæggelsen af det strafbares om-

råde, samt brugen af strafferetlige sanktioner. Strafferetlig forskning vedrører fortolkning og analyse af straffeloven og af særlovgivningens straffebestemmelse. Fortolkningsvirksomheden sker blandt andet ud fra lovforarbejder samt retspraksis. Det undersøges, hvordan de retsudøvende myndigheder anvender reglerne, når de skal afgøre, hvorvidt en person har begået noget kriminelt, og hvilken straf den pågældende i givet fald skal pålægges. Interessen kan også knytte sig til forholdene omkring straffuldbyrdsen. Om denne indfaldsvinkel benyttes til tider betegnelsen kriminalpolitik, men dette udtryk har også en videre betydning, hvor det blandt andet omfatter de grundlæggende principper for kriminalisering. Strafferetlige studier kan også være af retshistorisk art, ligesom der kan foretages komparative undersøgelser af forskellige landes retstilstand på det strafferetlige område.

Kriminologi

Kriminologi er studiet af kriminalitetens udbredelse, årsager og virkninger. Medens strafferetten beskæftiger sig med kriminalitet ud fra en juridisk synsvinkel anlægger den kriminologiske forskning en psykologisk, sociologisk eller socialpsykologisk synsvinkel. Kriminalitet er resultatet af et samspil mellem en række faktorer: individet (som det har udviklet sig blandt andet gennem opdragelse), de små og store grupper man vokser op i og lever i (f.eks. familie, kammerater, arbejdsplads, skole, bymiljø), den sociale position (bestemt især af uddannelse, erhverv og økonomi), love og andre regler, diverse institutioner (politik, domstole, fængsler, forsorg osv.), massemedierne (aviser og ugeblade, fjernsyn og film) og mange andre samfundsforhold. For at kunne beskrive, forstå og forklare kriminaliteten, og hvilken rolle den spiller for borgerne i vort samfund, er det derfor nødvendigt at studere andet og mere end blot de kriminelle handlinger og personer. Man må også inddrage alle de andre faktorer i samspillet. På samme måde må man studere kriminalitetens virkninger, ikke blot på ofre for kriminalitet, men også på den kriminelle selv og deres familier og på dem, der ikke direkte er indblandet. Kriminologer nøjes ikke med at søge at konstatere hvorledes tingene forholder sig. Det hører også til deres opgave at søge at forudsige, hvorledes tingene kan udvikle sig og at fremsætte begrundede forslag til løsning af aktuelle kriminalitetsproblemer. Først og fremmest interesserer man sig naturligvis for måder til bekæmpelse af kriminalitet (kriminalprævention). Et væsentligt led heri er at bidrage med forskningsresultater til den stadige ajourføring og revision af lovgivningen på det strafferetlige område.

1.1 Der er gennemført en række mere teoretisk betonedte analyser af den formelle sociale kontrols væsen. Vægten har især været lagt på at belyse hvordan og

under hvilke betingelser den formelle sociale kontrol virker mod sin egen hensigt, men desuagtet alligevel vokser og tiltager i omfang (Flemming Balvig).

1.2 Ajourføring af grundlæggende oplysninger omkring voldens omfang og udvikling i det danske samfund (Flemming Balvig).

1.3 Der er arbejdet på en samlet fremstilling af fundamentale oplysninger om kriminalitet og straf i Danmark og Norge (Flemming Balvig, i samarbejde med Cecilie Høigård, Oslo Universitet).

1.4 Resultaterne fra en undersøgelse af kriminalitet og social kontrol i Schweiz er formidlet. En engelsksproget udgivelse er forberedt. Det schweiziske samfund har ry for at være et lavkriminalitetssamfund. Undersøgelsen viser, hvordan dette ry er opstået og vedligeholdt til trods for, at omfanget af traditionel kriminalitet såsom vold og tyveri ikke adskiller sig fra situationen i Danmark (Flemming Balvig).

1.5. Resultaterne fra en undersøgelse, der belyser polititæthedens betydning for traditionel straffelovskriminalitet, er formidlet. Det er påvist, at opklaringsprocentens størrelse hovedsagelig er afhængig af andre forhold end polititætheden, især urbaniseringsgraden – og at variationer i opklaringsprocentens størrelse ikke spiller nogen rolle for den traditionelle straffelovskriminalitets omfang og udvikling i forskellige områder (Flemming Balvig).

1.6 Resultaterne fra et projekt, der belyser spritkørsels geografiske variationer og udvikling i de senere år, er formidlet. Det er bl.a. påvist, at der findes en tæt sammenhæng mellem spritkørsler og antal værtshuse i et område – men også at dette ikke alene kan fortolkes som et spørgsmål om alkoholkonsumtionens betydning for trafikikkerheden. Det er et specifikt udslag af en mere generel sammenhæng mellem en bestemt form for livsstil på den ene side og trafikulykker på den anden (Flemming Balvig).

1.7 Der er i samarbejde med medarbejdere ved Justitsministeriets Psykiatriske Undersøgelsesklinik og Handelshøjskolen i København arbejdet videre med et projekt, der belyser karakteren af og udviklingen i drab i hovedstadsområdet fra 1958 til 1983 (Flemming Balvig).

1.8 Resultaterne fra et projekt, der belyser tyveriernes udvikling i Danmark gennem tre århundreder – fra 1700-tallet og fremefter – er formidlet. Der har hovedsagelig været tale om en samarbejdning og bearbejdning af tidligere gennemførte, mere afgrænsede undersøgelser (Flemming Balvig).

2.1 Projektet »En mandekultur i opbrud« er kultur-analytisk og fokuserer på den subkultur, der eksisterer i de såkaldte »rygmærke-MC-klubber« (i medierne kaldet »rockere«). Empirien er indsamlet ved deltagerobservation i en københavnsk »rocker«-klub og i forbindelse med motorcykeltræf, -rallies i Danmark, Sverige og USA. Feltnotaterne omfatter i første omgang brugen af symboler i kulturen – sproglige symboler i slang og argot; billedlige symboler i tatooveringer, klubudsmykninger og bemaling af motorcykler; materielle symboler i ombyggede motorcykler, tøj, udstyr, klubindretning, m.c. Desuden gruppesociologiske forhold, såsom klubmedlemmernes indbyrdes relationer, klubbens struktur og grad af formalisering; forholdet mellem mænd og kvinder; forholdet til omverdenen. I projektet er der sekundærarbejdet med følgende områder: – motorcyklens psykologiske betydning for unge mænd, motorcykelkulturens historiske udvikling, typologisering af motorcykelklubber i Danmark; romaner; socialpædagogiske og kriminalpræventive initiativer i forhold til rockere og motorcykelklubber (Joi Bay).

2.2 Projektet »En patriarkatsteoretisk synsvinkel på generationsstrukturernes historie« er en kritik af og et alternativ til den dominerende ungdomssociologi og -psykologi og de klassiske teser disse bygger på. Ud fra en magt- og patriarkatsteoretisk synsvinkel opstilles hypoteser om, at unge i et historisk perspektiv i stadig stigende omfang får del i den voksne selvbestemmelse og myndighed; at der er ved at ske en grundlæggende omvæltning af forholdet mellem generationerne, hvor de tidligere aldersbestemte grænser gradvist opløses; og at der sideløbende med ændringer i den sociale kontrol er sket en internalisering af den sociale kontrol, hvilket resulterer i en tidlig »voksenisering« (Joi Bay).

2.3 Ungdomskulturforskning har i en tre-årig periode udgjort et prioritetområde i et samarbejde mellem Statens humanistiske og samfundsvidenskabelige Forskningsråd samt Planlægningsrådet for Forskningen. I relation til afslutningen af prioritetområdet foretages en undersøgelse af den eksisterende ungdomsforskning og en søndering af en mulig vide-reførelse. Arbejdet har til formål at gøre status over den eksisterende danske ungdomsforskning; at det videnskabelige og økonomiske grundlag for en fortsættelse af ungdomsforskningen undersøges; samt at grundforskningsmiljøer, brugergrupper, beslutningstagere samt offentligheden gøres bekendte med ungdomsforskningens resultater og potentialer (Joi Bay).

3. Omarbejdet prisopgavebesvarelsen: »Voldtægtsforbryderen/Voldtægtsforbrydelsen. En kriminologisk undersøgelse af voldtægtsforbrydelsen, specielt med henblik på klarlæggelse af de psykologiske, so-

cialle og situationelle faktorer, som bidrager til at en person udøver voldtægt« til udgivelse. Opfølgende foretages en undersøgelse af anmeldte voldtægts tilfælde i forskellige politikredse ligesom der er indledt en interviewundersøgelse af mænd dømt for voldtægt (Henning Beier).

4.1 Evaluering af forskning omkring individual- og almenprævention. Kritiske artikler af forskningssammenstillinger, specielt ud fra den svenske fængselsstrafkomité's betænkning (Ulla Bondeson).

4.2 Opfølgning af studier omkring fangesamfundet (Ulla Bondeson).

4.3 Longitudinelt studium af straffede. Recidiv er studeret blandt forskellige typer af tidligere frihedsberøvede og relateret til prisonisering (Ulla Bondeson).

4.4 Den almindelige og judicielle retsbevidsthed. Replikation af visse spørgsmål forberedes (Ulla Bondeson).

4.5 Det moralske klima i Norden. Samarbejde er i gang med SIFO, og 500 skal interviewes i hvert nordisk land (Ulla Bondeson).

4.6 Variationer i sanktionsvalg og strafudmåling. En opfølgning for visse forbrydelsestypers vedkommende planlægges (Ulla Bondeson).

4.7 Anklagerens beslutningsproces. Tilpasning til nordiske forhold af et internationalt projekt om »prosecutorial decision-making« er sket. Spørgeskemaer er udsendt til samtlige anklagere i Sverige før og efter en lovændring angående påtalepligt. Bearbejdelse af data er i gang (Ulla Bondeson, i samarbejde med Jørgen Hansen).

5. Vold mod sagesløs – afdækning af årsager. Der er fortsat arbejdet med projektet om vold mod sagesløs med henblik på en beskrivelse af gadevolden og dens årsager (Leise Døllner).

6. Der er arbejdet med to større projekter inden for færdselsstrafferet og fiskalstrafferet (Vagn Greve).

7. Sigtede og anklagedes stilling i polsk ret: Formålet med projektet er at belyse den polske strafferetspleje samt anklagemyndighedens og domstolenes praksis især i forbindelse med de senere års politiske retssager. Situationen i Polen præges af krigsretstilstanden. I december 1981 indførtes særlige strafferetslige procedurer – den såkaldte »forenklede procedure« og »hastebehandlingsprocedure« – som bl.a. i betydelig grad svækkede den anklagedes stilling og fjernede appel-

muligheden. Der findes hverken i polsk, anglosaxisk eller germansk, juridisk litteratur nogen dybtgående analyser af emnet, især ikke af polsk retspleje sammenholdt med internationale konventioner. Spørgsmålet er i den allerseneste tid meget forsigtigt blevet rejst af polske jurister i den officielle videnskabelige presse (Margaretha Jakobsen).

8. Prostitution og social kontrol. I undersøgelsen kortlægges prostitutionen i Helsingfors i perioden 1945-1987. Undersøgelsen baserer sig på politiets materiale om prostitution og alfonseri.

Tyngdepunktet ligger på restaurantprostitution og callgirlvirksomhed og udviklingen inden for disse felter. Som en del af projektet er et antal natklubprostituerede og callgirls blevet interviewet. Interviews er også foretaget med nøglepersoner inden for politiet og andre myndigheder (Margaretha Järvinen).

9. Seksuelle overgreb mod børn inden for familien. Formålet med undersøgelsen er dels retrospektivt at beskrive familiernes økonomiske og sociale struktur i tiden før og omkring det seksuelle overgreb og dets opdagelse, dels prospektivt at belyse de enkelte familiemedlemmers kontakt med strafferetlige og sociale myndigheder, og på baggrund heraf at foretage en vurdering af de udefrakommende reaktioners eventuelle betydning for familiens/familiemedlemmernes situation i tiden efter opdagelsen af overgrebet (Annalise Kongstad, i samarbejde med Beth Grothe Nielsen).

10.1 En undersøgelse af udviklingen af seksualkriminaliteten i Danmark for nærmere at beskrive og forklare denne udvikling ajourføres med henblik på offentliggørelse af en afhandling, der skal udkomme på Yale University Press. Med henblik på samme foretages ajourføring af oplysninger bl.a. vedrørende skilsmisser, jernsygdomme og førægteskabelige undfangelser (Berl Kutchinsky).

10.2 Undersøgelser af især de situationelle faktorer omkring vold og voldtægt med henblik på præventionstaktisk rådgivning er foreløbig afsluttet og har bl.a. resulteret i udkast til publikumsrådgivende brochurer, der udarbejdes i samarbejde med Det kriminalpræventive Råd. I samme serie er der indsamlet oplysninger om ældres kriminalitetsrisiko og angst for kriminalitet, og der er på denne basis udarbejdet udkast til kriminalpræventiv brochure beregnet på ældre borgere (Berl Kutchinsky).

10.3 Der er gennemført og rapporteret om en kulturhistorisk/retshistorisk og retssociologisk undersøgelse af pornografi i Europa, dog især i Danmark. Det påvises at medens en omfattende produktion af egentlig pornografi opstår og udvikler sig i Central- og Sydeuropa fra midten af 1600-tallet, kommer pornografien først

for alvor til Danmark i 1960'erne. I Danmark kriminaliseres »usædelige« skildringer og afbildninger allerede fra slutningen af 1700-tallet, men først knap 100 år senere falder den første dom. Dansk lovgivning og retspraksis gennemgås – og sammenholdes med tilstedeværelsen af pornografi – frem til afkriminaliseringen i 1967-69 (Berl Kutchinsky).

10.4 Fortsatte studier af vidnepsykologi og parts- og vidneafhøring, specielt med henblik på afhøring af børn (Berl Kutchinsky).

11. Kriminalitet og levevilkår. Undersøgelsen har tre formål: 1) at beskrive levevilkårene for personer, der har fået tiltalefrafald eller er dømt for straffelovs-, og særlovs- eller færdselslovsovertrædelser, 2) at undersøge, hvorvidt der sker ændringer i personers levevilkår i forbindelse med domfældelse/straffefuldbyrdelse, og 3) at undersøge, hvilke forhold der har betydning for tilbagefald til ny kriminalitet. Undersøgelsen er baseret på registerdata fra 13 forskellige administrative registre i Danmarks Statistik. Undersøgelsespopulationen består af godt 12.000 personer, og over et forløb på 4 år indhentes der oplysninger om deres kriminalitet samt en række socioøkonomiske forhold. Undersøgelsen omhandler endvidere intensive interviews med indsatte/løsladte (Britta Kyvsgaard).

12.1 Den kriminalpolitiske udvikling. Den aktuelle kriminalpolitiske udvikling er gennemgået i artikelform for en nordisk læserkreds. Lovgivning, praksis og litteratur fra de senere år er behandlet i et tysksproget værk om de seneste års strafferetsudvikling i Europa (Jørn Vestergaard).

12.2 Tiltalefrafald over for mentalt påfaldende lovovertrædere: En licentiatforelæsning over et opgivet emne er bearbejdet til en artikel om samspillet mellem sindssygelovens regler om frihedsberøvelse og retsplejelovens regler om påtalefrafald (Jørn Vestergaard).

12.3 Afrusningsklinikker: Ud fra praksis med hensyn til anbringelser i politiets detentioner og tvangsindlæggelser på psykiatriske afdelinger er der i to artikler peget på etableringen af afrusningsklinikker som alternativ til frihedsberøvelse af personer, der opfattes som farlige eller forstyrrende (Jørn Vestergaard).

12.4 Forhandling mellem anklagemyndigheden og den sigtede: Ud fra amerikansk teori og praksis omkring »pleabargaining« er der i en artikel foretaget en gennemgang af denne tradition i retsplejen (Jørn Vestergaard).

12.5 Revselsesrettens grænser: Der er foretaget en undersøgelse vedrørende den strafferetlige betydning af en nylig ændring af myndighedsloven, hvorefter for-

ældremyndighedens indehaver har pligt til at beskytte barnet mod fysisk og psykisk vold og anden krænkende behandling (Jørn Vestergaard).

12.6 Alternativer til frihedsstraf: Til brug for en europæisk konference afholdt af FN's kriminalpolitiske institut er der udarbejdet en oversigt vedrørende danske alternativer til frihedsstraf. Der er indsamlet oplysninger til brug for vurderingen af forsøgsordningen med samfundstjeneste (Jørn Vestergaard).

13.1 Fortsat dataindsamling og -bearbejdning med henblik på empirisk-statistisk belysning af praksis vedrørende straffeprocessuelle tvangsindgreb 1976-85 (Preben Wilhjelm).

13.2 Straffafsoneres syn på retssystemet. Materialet er færdigbearbejdet og udgivet i bogform (Preben Wilhjelm).

13.3 Læggdommernes rolle i strafferetsplejen. En spørgeskemaundersøgelse. Materialet er indsamlet (Preben Wilhjelm).

14. Den sociologiske profession, den sociologiske betragtningsskema, og socialpolitikken. Ud fra et konkret eksempel (dansk sociologisk forskning vedrørende narkotikaspørgsmålet i perioden 1967-1984) forsøges spændingerne mellem sociologiens udvikling på den ene side, og professionaliseringen af sociologien på den anden belyst (Jacob Winsløw).

15. Der er arbejdet med universitetshistoriske og strafferetshistoriske studier samt undersøgelser inden for aktuelle kriminalpolitiske områder (Knud Waaben).

Universitetsadministration:

Flemming Balvig: Institutbestyrer (fra 15.6.), medlem af det retsvidenskabelige studienævns kursusudvalg (til 1.6.), medlem af instituttets EDB-udvalg, lokaleudvalg, samarbejdsudvalg og forretningsudvalg, medlem af udvalget for Retslære, Retshistorie og Rets-sociologi, medlem af styringsgruppen for faget Ret og Samfund, medlem af udvalg vedr. tilrettelæggelse af uddannelsen for retsvidenskabelige stipendiater.

Joi Bay: Medlem af instituttets koordinationsudvalg.

Leise Døllner: Varetægelse af instituttets lokaleadministration, medlem af Det samfundsvidenskabelige Fakultets lokaleudvalg.

Vagn Greve: Prodekan og formand for det retsvidenskabelige fagråd, medlem af instituttets biblioteksudvalg, medlem af fagrådets udvalg vedr. strafferet og proces under en ny studieordning.

Berl Kutchinsky: Medlem af instituttets biblioteksudvalg og fakultetets biblioteksudvalg.

Britta Kyvsgaard: Medlem af instituttets informationsudvalg.

Jørn Vestergaard: Institutbestyrer (til 15.6.), medlem af instituttets forretningsudvalg, lokaleudvalg, EDB-udvalg og samarbejdsudvalg, medlem af fagrådets udvalg vedrørende strafferet og proces under en ny studieordning.

Preben Wilhjelm: Medlem af instituttets informationsudvalg og valgudvalg.

Jacob Winsløw: Medlem af instituttets informationsudvalg.

Knud Waaben: Medlem af fagrådets udvalg vedrørende strafferet og proces under en ny studieordning.

Medlemskab af udvalg, kommissioner m.v.:

Flemming Balvig: Medlem af udvalget under Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd vedrørende kriminologisk og kriminalpolitisk forskning; Danmarks Statistiks kriminalstatistikudvalg og den af denne nedsatte arbejdsgruppe; bestyrelsen i Dansk retspolitisk Forening; justitsministeriets udvalg vedrørende EDB og forskning samt justitsministeriets kriminalpolitiske udvalg.

Joi Bay: Medlem af bestyrelsen for Nordic Youth Research Information.

Ulla Bondeson: Medlem af justitsministeriets kriminalpolitiske udvalg; udvalget under Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd vedrørende kriminologisk og kriminalpolitisk forskning; Dansk Kriminalistforenings bestyrelse; Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi; Board of Research Committee for the Sociology of Deviance and Social Control, International Sociological Association; Commission Scientifique og Conseil de Direction (secrétaire générale adjointe), Société Internationale de Criminologie; Conseil de Direction du Centre International de Criminologie Comparées samt planlægningsudvalg for verdenskongres i 1988.

Vagn Greve: Formand for justitsministeriets kriminalpolitiske forskningsgruppe; medlem af justitsministeriets kriminalpolitiske udvalg, udvalget vedr. answeret på medieområdet samt udvalget vedr. behandling af døende; Det kriminalpræventive Råd; Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi.

Annalise Kongstad: Kontaktskretær for Nordisk Samarbejdsråd for kriminologi; projektleder for samarbejdsgruppen af nordiske prostitutionsforskere.

Berl Kutchinsky: Medlem af udvalget under Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd vedrørende kriminologisk og kriminalpolitisk forskning; Det kriminalpræventive Råds udvalg for taktisk kriminalpræventiv rådgivning, samt præventionstaktiske arbejdsgruppe; Det kriminalpræventive Råds arbejdsgruppe for analyse af voldsfilmers virkninger mv.; justitsministeriets udvalg vedr. forurettedes stilling i voldtægts- og voldssager; International Academy of Sex Research; International Scientific Committee for

the 8th World Congress of Sexology, Heidelberg 1987; International Advisory Committee for the 4th International Congress on AIDS, Stockholm 1988.

Jørn Vestergaard: Medlem af justitsministeriets arbejdsgruppe vedrørende forsøgsordningen med samfundstjeneste; Alkohol- og Narkotikarådets repræsentantskab.

Preben Wilhjem: Medlem af Flygtningenævnet.

Jacob Winsløw: Medlem af bestyrelsen i Dansk Sociologforening (til 1.6; Alkohol- og Narkotikarådets stående udvalg vedrørende narkotika og af rådets repræsentantskab.

Knud Waaben: Formand for Straffelovrådet og medlem af Nordisk Strafferetskomité.

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Joi Bay: Redaktør af »Ungdomskultur: Forskningsår-bog«.

Ulla Bondeson: Annales Internationales de Criminologie; Scandinavian Studies in Criminology.

Vagn Greve: Hovedredaktør for Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab.

Berl Kutchinsky: Medlem af redaktionskomiteer for »Victimology – An International Journal« og »Nordisk Sexologi«.

Jørn Vestergaard: Kriminalistisk Instituts Årsberetning.

Jacob Winsløw: Sociolog-Nyt (til 1.6).

Rejser, konferencer og gæsteforelæsnings:

Flemming Balvig: Gæstefold på Institutt for kriminologi og Strafferett, Universitetet i Oslo i forårssemesteret; gæsteforelæsnings på universiteterne i Bergen, Hamburg, Amsterdam og Ålborg; indleder på NSfK's forskerseminar i Island.

Joi Bay: Forskningsrejse til USA, maj-juni; gæsteforelæsnings på Ålborg Universitetscenter; indleder på symposium om ungdomsforskning i Norden (Oslo) samt på konference i Nyborg om idrætsforskning.

Henning Beier: Nordic Seminar on Empirical Life History Analysis and Panel Studies i Stockholm.

Ulla Bondeson: Deltagelse i World Congress of Sociology i New Delhi og i forbindelse hermed gæsteforelæsnings for SCOPE. Deltaget i Europarådets kollokvium i Strasbourg.

Leise Døllner: Deltaget i NSfK's forskerseminar i Island. Forelæsnings ved Retsmedicinsk Institut.

Vagn Greve: Indleder på strafferetskonference i Island samt på FN-seminar om retsinformation i Warszawa.

Berl Kutchinsky: Kongresser i Heidelberg og München.

Britta Kyvsgaard: Gæsteforelæsnings på Nordiska Hälsovårdhögskolan i Göteborg. Deltagelse i NSfK's forskerseminar i Island samt »European Group for the Study of Deviance and Social Control«'s konference i Wien.

Jørn Vestergaard: Medarrangør af NSfK's kontaktseminar om anklagemyndigheden (Finland). Deltaget i Nordisk juristmøde i Helsingfors samt i seminar afholdt af Nordiska Nämnden för Alkohol-och Drogforskning (Finland).

Jacob Winsløw: Gæstefold ved J. W. Goethe-Universität i Frankfurt am Main (april-juni).

Publikationer:

Balvig, F.: Voldsstatistikken og voldsudviklingen. Nogle aktuelle voldsproblemer, Preben Wolf m.fl., s. 21-30, København 1987.

–: Politi, værtshuse og spritkørsel. Tidsskrift for Dansk Politi 8, s. 11-15, København 1987.

–: Den tyvagtige dansker. Brudstykker af kriminalitetens udvikling gennem tre århundreder, fra 1725 til 2025. København 1987, 180 s.

–: Kriminelle danskere. Det Fri Aktuelt 16. oktober, Kronik, København 1987.

–: Kriminologers og forsikringssekskabers indtjening på tyverikriminaliteten i Danmark. Forsikring 21, Artikel, København 1987.

–: Rundt om sociale problemer. Information 17. november, Kronik, København 1987.

–: Forsikringsbranchen. Information 14. november, Artikel, København 1987.

–: Hvem tjener mest på tyveri? Århus Stiftstidende november, Artikel, Århus 1987.

–: Kriminalstof – godt stof? Det Fri Aktuelt 4. maj, Kronik, København 1987.

–: Schweiz kender ikke til vold. Politiken 10. juni, Kronik, København 1987.

–: Politibetjente eller bedstemødre? BT 17. juli, Kronik, København 1987.

–: Kontrolbilleder. Materialisten 2, s. 65-76, Norge 1987.

–: Politivold som vare. Retfærd 38, s. 37-42, København 1987.

–: Gadevoldens omfang og karakter. Nogle aktuelle voldsproblemer, Preben Wolf m.fl., s. 31-38, København 1987.

–: Hvid som sne. Kriminalitet og kontrol i Danmark og Schweiz. Socpol, København 1987, 132 s.

–: Skabeloner i kriminalpolitikken. Juristen 4, s. 130-38, København 1987.

–: Normalitet – afviger – kriminologi. Kompendium i distriktpsykiatri og psykoanalytisk teori, P. Bech, K. Højholdt (red.), s. 25-26, Hillerød 1987.

–: Mere politi – igen? Kriminalistisk Instituts Årsberetning 1986, J. Vestergaard (red.), s. 91-106, København 1987.

–: Sæt X ved lov og orden. Information 11. december, Kronik, København 1987.

–: På jagt efter et lavkriminalitetsland. Rapport från 29. nordiska forskarseminariet i Styckisholmur, Island 1987, Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi (udg.), s. 138-52, Finland 1987.

- : Gademiljøets dystre sider. Om politi, værtshuse og spritkørsel. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 2, s. 120-40, København 1987.
- , Lihme, B., Nielsen, B.G.: Man starter som lille.... Det Fri Aktuelt 22. september, Kronik, København 1987.
- : Kun omkring 10 pct. bliver afsløret. Morsø Folkeblad 13. december, Kronik, Morsø 1987.
- : Kan det betale sig at straffe? Morsø Folkeblad 17. december, Kronik, Morsø 1987.
- Bay, J.: Diskrimination af unges forbrug. Unges forbrug. NEK-rapport 1987:3, Nordisk Embedsmannskomite for kon.spørgsmål, s. 113-19, København 1987.
- : Kulturvets ungdom. Bibliotek 70 20, s. 723-24, København 1987.
- : Vinden kalder – en afvigende historie om en afvigende kultur. Ungdom mot år 2000 i nordisk og europeisk perspektiv, Ola Stafseng, Evar Frønes (red.), s. 271-90, Oslo 1987.
- Bondeson, U.V.: Medlemsforslag om genomförande av ett nordiskt komparativt forskningsprojekt angående narkotika och kontrollpolitik. Nordisk Råds 35:e session, s. 3, 1987.
- : Vetenskapsmetodik och kriminalpolitik. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 3, s. 269-77, København 1987.
- : Preface. Scandinavian Studies in Criminology, Scandinavian Research Council for Criminology, s. 2, Oslo 1987.
- : Sociological Problems Arising out of Industrialization of Western Europe. New Dehli 1987, 13 s.
- : Slutreplik. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 4, s. 361-62, København 1987.
- Greve, V.: Skal rettsapparatet brukes mot AIDS? AIDS og samfunnet, Turid Eikvam, Arne Grønningseter, s. 240, Oslo 1987.
- , Lodberg, P.: Færdselsstrafferet. København 1987, 325 s.
- : Hovedlinier i erhvervsstrafferetten. 2. udg. København 1987, 176 s.
- , Snare, A.: AIDS. Nogle retspolitiske spørgsmål. 5. udg. København 1987, 75 s.
- : Kommentar til politivedtægt m.m. Karnovs Lovsamling, W. E. v. Eyben et al., s. p. 2587, København 1987.
- : Spritkørsel og straf. Kriminologiske Bidrag, Britta Kyvsgaard m. fl., s. 71, København 1986.
- Kutchinsky, B., et al.: Rapport fra arbejdsgruppen for analyse af voldsfilms virkninger m.v. (Det kriminalpræventive Råd. Notat nr 17). København 1987, 35 s.
- : Den farlige skærmvold. Politiken 19.2, Kronik, København 1987.
- : Flot årsberetning (med pletter) fra politiet. Anmeldelse af Politiets Årsberetning 1986. Weekendavisen 17.-23. juli, s. 10, København 1987.
- : Deception and Propaganda. Society Vol. 24, No. 5, s. 21-24, New Brunswick, N. J. USA 1987.
- : Den rene sjæl og den rene lyst. Træk af pornografiens historie gennem 300 år med særlig henblik på dansk lovgivning og retspraksis. Psyke og Logos Årg. 8, nr. 1, s. 28-71, København 1987.
- : Mødet med volden. Nogle aktuelle voldsproblemer. (Forskningsrapport nr.30), P. Wolf, F. Balvig, A. Snare, B. Kutchinsky, s. 61-67, København 1987.
- : Volden og medierne. Nogle aktuelle voldsproblemer, P. Wolf, F. Balvig, A. Snare, B. Kutchinsky, s. 53-59, København 1987.
- : Falsk tiltro til straf på forskud. Det Fri Aktuelt 21. maj, Kronik, København 1987.
- : Skærmvoldens virkning og tiltrækning. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab Årg. 74, nr. 1, s. 57-66, København 1987.
- : Sensationslyst skæmmer rapport om vor elendighed. Anmeldelse af "Social Årbog 87/88". Weekendavisen 6.-12. november, s. 10, København 1987.
- , Balvig, F.: Mere politi og straf mindsker ikke kriminalitet. Information 5. november, Kronik, København 1987.
- : Anmeldelse af Helge Grabitz: Ns-Prozesse – Psychogramme der Beteiligten. Heidelberg 1985. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab Årg. 73, Nr. 3, s. 234-35, København 1986.
- : Videovolden gør ikke vore børn til mordere. Morsø Folkeblad 8. november, Kronik, Morsø 1986.
- Kyvsgaard, B.: Anmeldelse af Robert M. Figlio, Simon Hakim, George F. Rengert (eds): Metropolitan crime patterns. Criminal Justice press a division of Willow Tree Press. Monsey New York 1986. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 74. årg., nr. 2, s. 180, København 1987.
- : Oversættelse og bearbejdning af: Karl O. Christensen: "Kriminalitet i Danmark fra 1937 til 1948". Krig og moral, Hannu Takala, Henrik Tham (red.), s. 21-41, Oslo 1987.
- : Straffer vi ikke nok? Kriminalistisk Instituts Stencilserie 40, s. 63-71, København 1987.
- : "Tommy" kronik. Det Fri Aktuelt 11. juli, s. 16, København 1987.
- : Amoralisk ungdom? Samfundøkonomen 1, s. 16-20, København 1987.
- : Straffer vi ikke nok? KF-bladet 4, s. 58-61, København 1987.
- : 25-årsjubilæet av Nordiska Samarbetsrådet för Kriminologi. Brotsförebyggande rådets tidskrift Apröpå 4, s. 34-36, Stockholm 1987.
- : Om kvalitet og kvantitet i det nordiske samarbejde. Rapport från 29. nordiska forskerseminariet i Stykshólmur, Island 1987, Nordiska Samarbetsrådet för Kriminologi (udg.), s. 169-75, Helsingfors 1987.
- Winsløw, J.H.: "The Drug Problem": Some sociological Reflections on Danish Sociology's Response.

- Drugs and Drug Control, Scandinavian Studies in Criminology, Vol. 8, Per Stangeland (ed.), s. 113-32, Oslo 1987.
- : Anmeldelse af Geoffrey Pearson, Hooligan. A History of respectable Fears (London: Macmillan, 1983). Ungdomskultur: Årbog for Ungdomskulturforskning 2, Joi Bay m.fl. (red.), s. 234-236, København 1987.

- : Drug Abuse Treatment as A Cause of Excess Mortality among danish Drug Abusers. Drugs and Drug Control, Scandinavian Studies in Criminology, Vol. 8, Per Stangeland (ed.), s. 87-100, Oslo 1987.

Flemming Balvig

Laboratoriet

Laboratoriet blev i 1987 betydeligt ombygget, så det kan rumme et stort antal af de forskere, der er tilknyttet det. Laboratoriet ligger i:

Forskningens karakter

Hverken de forskningsgrupper eller de forskere, der er tilknyttet laboratoriet, har nogen særlig karakteristisk forskningsretning. De forskere, der er tilknyttet laboratoriet, har alle forsket i forskellige områder af økonomi og samfundsforskning. De forskere, der er tilknyttet laboratoriet, har alle forsket i forskellige områder af økonomi og samfundsforskning. De forskere, der er tilknyttet laboratoriet, har alle forsket i forskellige områder af økonomi og samfundsforskning.

Laboratoriet forskningsaktiviteter spænder over et bredt spektrum, og det kan være vanskeligt at sammenfatte disse aktiviteter i en helhed. Laboratoriet, selv om det har en vis sammenhæng, er dog meget forskelligartet. De forskere, der er tilknyttet laboratoriet, har alle forsket i forskellige områder af økonomi og samfundsforskning. De forskere, der er tilknyttet laboratoriet, har alle forsket i forskellige områder af økonomi og samfundsforskning.

1. Mikroøkonomi og generel ligevægtsteori
2. Makroøkonomi og operationsanalyse
3. Planlægning
4. Pengeteori og pengepolitik, herunder international økonomi
5. Industriøkonomi
6. Fordeling, allokering, inflation, udviklingsøkonomi og økonomisk historie
7. Økonomi og arbejdsmarked

En række af laboratoriets forskere har ikke naturligt været rubriceret i disse grupper, men det er dog også for disse forskeres forskningsaktiviteter karakteristisk, at de ikke har været stærkt individuelt orienterede. De forskere, der er tilknyttet laboratoriet, har alle forsket i forskellige områder af økonomi og samfundsforskning. De forskere, der er tilknyttet laboratoriet, har alle forsket i forskellige områder af økonomi og samfundsforskning.

1. Mikroøkonomi og generel ligevægtsteori

Den mikroøkonomiske teori handler om samspillet mellem enkeltpersonernes økonomiske adfærd. De

Staf:

MF: Antal år i arbejde: 39/1/6

Professorer: Ellen Andersen, Svend Dams Høst, Estrup, Børge Grødal, Erik Lørdal, Hans Krøyer, P. Nørregaard, Rasmussen, Niels Thygesen, Karl Vind, Anders Ølgaard.

Lektorer: Michael Blad, Anders Borglin, Poul Borch Hansen, Jørgen Peter Christensen, Jørgen Estrup, Christian Gøth, Jan Gunnarsson, Y. P. Gupta, Tage Høj, Henrik Hansen, Christian Hjorth-Andersen, Katarina Juelius, Niels Kjørgaard, Jørgen Børge Møller, Aase Møller, Peter Erling Nielsen, Søren B. Nielsen, Gunnar Persson, Peter Birch Sørensen, Troels Thøgersen, Sørensen, Thorbjørn Waagstein, Hans Åge.

Adjunkter: Katarina Juelius, Klavs Lindberg, Niels Henrik Topp.

Seniorstipendiater: Karsten Albrek, Carsten Kowalsky, Morten Hvind, Christian Schmitz, Peter Skott.

Kandidatstipendiater: Jørgen Elkjær, Morten Hvind, Hans Jørgen Jacobsen, Henrik O. Larsen, Klavs Lindberg, Michael Tøft Nielsen, Lars Hansen Pedersen, Henrik Blaschke, Agnete Rasmussen-Nielsen, Bent Sørensen, Finn Voldtofte.

Forskningsstipendiater: Jens Borch, Hans Jørgen Jacobsen, Klavs Lindberg.

Statsvidenskab

1. Økonomisk Institut

Historie:

En væsentlig begivenhed i forhistorien for Økonomisk Institut var oprettelsen af Institut for Historie og Samfundsøkonomi i 1926. I 1950'erne blev ønsket om at oprette et selvstændigt økonomisk institut fremført med stigende vægt. Et forslag om oprettelse af Økonomisk Institut blev fremsendt til Konsistorium ved Københavns Universitet og godkendt på Konsistoriums møde den 23. oktober 1957. Efter denne godkendelse blev det på et bestyrelsesmøde besluttet »at lade instituttet starte pr. 1. april 1958«.

Instituttets adresse er Studiestræde 6, 1455 København K.

Økonomisk Institut er i de forløbne år vokset til et stort institut, hvor 40 videnskabelige medarbejdere og 13 teknisk-administrative medarbejdere pr. 31. december 1987 havde deres daglige arbejdsplads. Institut har efter sine ledelsesregler »til opgave at drive forskning inden for området økonomi«. Institutts aktiviteter spænder over en bred vifte af discipliner inden for dette område. Institutts størrelse og faglige bredde har medført, at der omkring forskellige forskningsområder er opstået en række uformelle arbejdsgrupper.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 39 1/6.

Professorer: Ellen Andersen, Sven Danø, Hector Estrup, Birgit Grodal, Erik Gørtz, Hans Keiding, P. Nørregaard Rasmussen, Niels Thygesen, Karl Vind, Anders Ølgaard.

Lektorer: Michael Blad, Anders Borglin, Poul Buch-Hansen, Jørgen Peter Christensen, Jørgen Estrup, Christian Groth, Jan Gunnarsson, Y. P. Gupta, Ingrid Henriksen, Christian Hjorth-Andersen, Katarina Juselius, Niels Kærgård, Jørgen Birk Mortensen, Axel Mossin, Peter Erling Nielsen, Søren Bo Nielsen, Gunnar Persson, Peter Birch Sørensen, Troels Østergaard Sørensen, Thorbjørn Waagstein, Hans Aage.

Adjunkter: Katarina Juselius, Klavs Lindeneg, Niels-Henrik Topp.

Seniorstipendiater: Karsten Albæk, Carsten Kowalczyk, Morten Hviid, Christian Schultz, Peter Skott.

Kandidatstipendiater: Jørgen Elkjær, Morten Hviid, Hans Jørgen Jacobsen, Henrik O. Larsen, Klavs Lindeneg, Michael Teit Nielsen, Lars Haagen Pedersen, Henrik Plaschke, Agnete Raaschou-Nielsen, Bent Sørensen, Finn Voldtofte.

Forskningsstipendiater: Jens Bonke, Hans Jørgen Jacobsen, Klavs Lindeneg.

TAP: Antal årsværk: 13 7/12.

Edda Andersen, Aase Andersen, Henning Asmussen, Anne Lise Bagge, Lene Carstensen, Jette Florin, Hanne Hansen, Jane Hoe, Nanny Holst, Pia Lund Jacobsen, Rigmor Lundgaard, Susanne Olsen, Else Marie Pedersen, Vibeke Ring, Bjarne Skarin.

Lokaleforhold:

Instituttet har i 1987 fået stillet 4 kontorer og et lokale, som kan anvendes til seminarrum, til rådighed i St. Kannikestræde 18.

Forskningsvirksomhed:

Nærværende beretning rapporterer om medarbejdernes forskningsmæssige aktiviteter m.m. Det vil ses, at undervisningsmæssig og forskningsmæssig aktivitet ikke er helt nemt at adskille. Vi kan i denne forbindelse pege på medarbejdernes vejledningsopgaver i forbindelse med licentiat- og kandidatstuderendes store specialeopgaver som hørende under instituttets aktivitetsområder. Licentiatstudiet er en forskningsuddannelse, der forventes at have betydning for forskningsrekrutteringen til Københavns Universitet og andre højere læreanstalter, hvor der undervises i økonomi, samt i forskningslignende stillinger uden for universitetet. Der er p.t. immatrikuleret 12 kandidater ved lic.-studiet.

Instituttets forskningsaktivitet spænder over så bredt et område, at det kan være vanskeligt at sammenfatte disse aktiviteter i en fælles karakteristik, selv om et fælles udgangspunkt er økonomisk teori. En kort karakteristik af vigtige forskningsområder, der dyrkes på instituttet, er givet som indledning til en omtale af de af instituttets medarbejdere, som naturligt kan rubriceres under en sådan karakteristik. Det drejer sig om følgende grupper:

1. Mikroteori og generel ligevægtsteori
2. Driftsøkonomi og operationsanalyse
3. Planlægning
4. Pengeteori og pengepolitik, herunder international monetær økonomi
5. Politisk økonomi
6. Fordeling, allokering, inflation, udviklingsøkonomi og økonomisk historie
7. Økometri og anvendt økonomi

En række af instituttets medarbejdere har ikke naturligt kunnet rubriceres i disse grupper, men det er da også for disse medarbejders vedkommende karakteristisk, at tidligere tiders stærkt individualiserede forskning heller ikke dækker deres aktivitet. En række af dem har således stærkt udadrettede aktiviteter, bl.a. i forbindelse med deltagelse i udvalg og udredningsarbejde.

1. Mikroteori og generel ligevægtsteori

Den mikroøkonomiske teori handler om samspillet mellem enkeltindividernes økonomiske adfærd. Det

undersøges her, hvorledes den enkeltes handlinger inden for de rammer, der er fastlagt af de økonomiske regler og institutioner i samfundet, betinger og påvirker den økonomiske situation i dette samfund.

Gruppens medlemmer har i det forløbne år beskæftiget sig med følgende emner og projekter: Forsøg på at forklare arbejdsløshed i markedsøkonomier inden for modeller med et mikroøkonomisk fundament. Analyse af betydningen af forventninger og læreregler i overlappende generationsøkonomier. Resultater i forbindelse med et nyt ligevægtsbegreb (Walras-ligevægt med koordinering), som bl.a. er relevant i forbindelse med økonomier med eksterne effekter og økonomier med ufuldstændige markeder. Endvidere har gruppen arbejdet med institutioner i generel ligevægstheori, imperfekt konkurrence og information, samt incitamentsproblemer i private og offentlige virksomheder (Michael Blad (orlov), Anders Borglin, Birgit Grodal, Morten Hviid, Hans Jørgen Jacobsen, Hans Keiding (fra 1/11), Carsten Kowalczyk (indtil 31/7), Henrik Larsen (indtil 31/3), Jørgen Birk Mortensen, Michael Teit Nielsen, Christian Schultz, Karl Vind, Finn Voldtofte (indtil 31/1)).

1.1.1 Arbejdet med økonomier med uendelig tidshorisont og studeret relationerne mellem forskellige løsningsbegreber (Anders Borglin).

1.1.2 Arbejdet med empiriske »uligevægtsmodeller«, som prøver at forklare produktion og beskæftigelse ud fra de teoretiske bidrag, som er fremkommet i de seneste 15-20 år (Anders Borglin).

1.2.1 Fortsat arbejde med at undersøge forhandlingsløsningen i store økonomier og ligeledes arbejdet med at finde betingelser på den underliggende økonomi, der medfører, at den aggregerede efterspørgselsfunktion tilfredsstiller det svage axiom. Det sidste sammen med Werner Hildenbrand, University of Bonn (Birgit Grodal).

1.2.2 Sammen med Karl Vind og John Roemer (University of California, Davis) påbegyndt forskningsprojektet Vote-Trading. I dette betragtes den situation, hvor vælgere skal deltage i flere afstemninger. Vælgerne kan da enten få 1 stemme i hvert valg, eller de kan frit allokere det totale antal stemmer mellem de forskellige valg, eller man kan tillade, at de bytter forskellige typer af stemmer. I projektet undersøges eksistens af ligevægte i de forskellige systemer, ligesom ligevægtenes sammenhæng og egenskaber undersøges (Birgit Grodal).

1.3 Opnået en Ph.D.-grad fra University of Warwick med en afhandling, der behandler adskillige spilteoretiske modeller for konkurrence inden for et kartel og for konkurrencen mellem kartellet og potentielle ind-

trængende konkurrenter. Et ophold på Yale University (fra 1/10) benyttes til at analysere virkningerne af reklame (Morten Hviid).

1.4 Fortsat fælles licentiatstudium og -projekt med arbejdstitel »De fundamentale årsager til arbejdsløshed«. Hensigten med projektet er ved hjælp af mikroøkonomisk metode at diskutere og udarbejde nogle teoretiske modeller (hvoraf nogle er makromodeller), der kan bidrage til forklaringen af, at markedsøkonomier af den vestlige type kan »gro fast« i en tilstand med vedvarende arbejdsløshed. I det forgangne år har arbejdet været koncentreret om at inkorporere fagforeninger og arbejdsgiverforeninger i generelle ligevægtsmodeller, for dermed at analysere, hvad tilstedeværelsen af disse interesseorganisationer betyder for den samlede økonomis funktion. Det viser sig, at under visse betingelser vil resultatet være arbejdsløshed, og en del af arbejdet har gået ud på præcist at identificere disse betingelser. Derudover er den mulige rolle for simpel pengepolitik i en sådan type økonomi undersøgt (Hans Jørgen Jacobsen, Christian Schultz).

1.5 Indleveret Ph.D.-afhandling om international økonomi ved University of Rochester og har fået til delt Ph.D.-graden herfra (Carsten Kowalczyk).

1.6.1 Arbejdet med at vise, at man endog i meget simple økonomier får uendelig mange ligevægte, hvis der i økonomien er et ufuldstændigt system af finansielle markeder (Henrik Larsen).

1.6.2 Sammen med Michael Teit Nielsen fortsat arbejdet med undersøgelsen af forskellige læreprocesser (Henrik Larsen).

1.7.1 Afsluttet et arbejde: »The Construction Sector in Economic Development« (40 sider), som skal indgå i en publikation, som udsendes af de nordiske landes boligministerier. Arbejdet behandler bygge- og anlægssektorens betydning og rolle i den økonomiske udviklingsproces og mulighederne for via indsats i denne sektor at realisere forskellige udviklingsmål (Jørgen Birk Mortensen).

1.7.2 Projekt vedrørende incitamentsproblemer i offentlige og private virksomheder. Han har afsluttet et arbejde om den engelske privatiseringsdebat, hvori både teoretiske argumenter og praktiske erfaringer behandles. Rapporten indgår i et bredere forskningsprojekt, der har til formål at bidrage til privatiseringens økonomiske teori (Jørgen Birk Mortensen).

1.8 I perioden 1/9-31/12 opholdt sig ved Princeton University. Gennem hele året fortsat arbejdet med at vise betydningen af at inddrage læreprocesser og forrentningsdannelse i økonomier over tid. Har bl.a. vist,

at ligevægte med rationelle forventninger kan være dårligere end ligevægte, hvor agenterne har andre måder at justere deres forventninger på (Michael Teit Nielsen).

1.9.1 Revideret et tidligere arbejde om uafhængige præferencer. Fortsat arbejdet med institutioner i generel ligevægtsteori og med en variant af resultater om »Bargaining Set« i atomløse økonomier (Karl Vind).

1.9.2 Sammen med Birgit Grodal og John Roemer, University of California, Davis, påbegyndt en sammenligning af valg med forskellige former for »handel« med stemmer (Karl Vind).

2. Driftsøkonomi og operationsanalyse

Traditionelt drejer driftsøkonomien sig om den enkelte virksomheds økonomiske problemer og forskellige metoder til at løse dem. Driftsøkonomien formulerer gerne problemerne som optimeringsproblemer, hvor det i en given problemsituation gælder om at finde de for virksomheden fordelagtigste handlingsstrategier. Driftsøkonomien leder derfor frem til et studium af økonomiske optimeringsproblemer i al almindelighed, til undersøgelse af deres matematiske formulering, deres struktur, typificering og deres løsninger og gyldighedsområder for løsninger. Læren om økonomiske optimeringsproblemer betegnes hyppigst operationsanalyse. Driftsøkonomiske og operationsanalytiske undersøgelser udgør kun en mindre del af instituttets samlede forskning, men fagene er af betydning for helhedsbilledet, fordi driftsøkonomi er en vigtig økonomisk specialdisciplin, og fordi driftsøkonomi og operationsanalyse kan være til stor hjælp ved mangfoldige typer af økonomiske undersøgelser, der ikke netop behøver at have virksomheden til genstand, således som den klassiske driftsøkonomi har det. Driftsøkonomi og operationsanalyse kan give redskaber til undersøgelser af f.eks. den offentlige sektor, regionalplanlægning, sektorplanlægning eller virksomhederne i en socialistisk økonomi (Sven Danø, Jan Gunnarsson (fra 1/8), Thorbjørn Waagstein).

2.1 Fortsat arbejde med en samlet fremstilling af investeringsplanlægningens teori. En række færdige kapitler blev udgivet som memo i begyndelsen af 1985 og yderligere ét i 1986 (Sven Danø).

2.2.1 Afsluttet en bog om den offentlige sektors rolle i en blandingsøkonomi. Nationaløkonomiens og andre samfundsvidenskabers bidrag til forståelsen af problemet behandles, især svagheden ved forskellige markedsøkonomiske synsmåder. Samspillet mellem markedsprocesser og andre typer af ressourcfordelingsprocesser, og hvordan dette medfører forskellige måder at organisere offentlige og private interesser på,

behandles. Ræsonnementerne eksemplificeres ved data fra boligsektoren (Jan Gunnarsson).

2.2.2 Også et projekt om erhvervsudvikling behandler blandingsøkonomiske styringssystemer. Projektet er startet i løbet af året. Opgaven er, fra et informationsteoretisk perspektiv at forklare ressourceanvendelsen inden for et netværk af offentlige og private beslutningstagere, når markeder og prisinformationer spiller en underordnet rolle. En regional samordningsgruppe, som den svenske regering har nedsat, analyseres på basis af gentagne interviews (Jan Gunnarsson).

2.2.3 Sammen med forskere fra handelshøjskolerne i Bergen og Göteborg arbejdet med en lærebog om kommunal organisation (Jan Gunnarsson).

2.3. Arbejde med udformning af et nyt pensum for driftsøkonomi på 1. årsprøve, herunder udarbejdelsen af nyt undervisningsmateriale (Thorbjørn Waagstein).

3. Planlægning

Planlægning kan betragtes som en systematisk aktivitet, hvis formål er at bidrage til målopfyldelse i et system. Planlægningssteori kan bidrage til at strukturere planlægningsproblemer på en måde, der er nyttig såvel i videregående teoretiske overvejelser som ved praktisk planlægningsarbejde (Hans Keiding (fra 1/11), Klavs Lindeneg (Kandidatstipendiat til 31/1), forskningsrådsstipendiat 1/2-31/7, adjunkt fra 1/8).

3.1 Arbejde med metoder til implementering af samfundsmæssigt optimale løsninger til planlægningsproblemer (Hans Keiding).

3.2.1 En licentiaafhandling med titlen »Planlægning og decentralisering af økonomisk aktivitet« færdiggøres med udgangen af 1987 (Klavs Lindeneg).

3.2.2 Sammen med 6 andre forskere (Forskergruppen vedr. det offentlige og samfundsøkonomien) igangsat et 5-årigt forskningsprogram »Organisationsform og økonomisk adfærd« inden for området »Den offentlige sektor og samfundsøkonomien« (Klavs Lindeneg).

4. Penge teori og pengepolitik, herunder international monetær økonomi

Gruppen har især gennemført forskning inden for områderne monetær makroteori – herunder også nyklassisk makroteori – penge- og statsgældspolitik og spørgsmål vedr. international tilpasning, bl.a. med henblik på europæiske monetære forhold (Peter Erling Nielsen, Søren Bo Nielsen, Niels Thygesen).

4.1 Arbejde med monetær makroteori og pengepoli-

tit. Skrevet et række artikler og papirer om disse emner og har især været beskæftiget med at udarbejde en komparativ studie af de nordiske landes finansielle systemer og den førte penge- og valutapolitik. Nordisk økonomisk Forskningsråd støtter dette arbejde, idet han er blevet aflønnet herfra siden sommeren 1987 (Peter Erling Nielsen).

4.2.1 Forskellige problemstillinger inden for international økonomi, først og fremmest de makroøkonomiske virkninger af handelspolitik, devalueringer og udefra kommende prishock i åbne økonomier, samt international koordinering af finans- og pengepolitik, handelspolitik og løsning af gældskrisen (Søren Bo Nielsen).

4.2.2 Arbejde med den nyere udenrigshandelsteori, de økonomiske virkninger og omlægning af arbejdsgiverafgifterne i Danmark og en oversigtsartikel om international økonomi (Søren Bo Nielsen).

4.3 Arbejde med international monetær økonomi, herunder især samarbejdet inden for Det europæiske monetære system (EMS) og reformplaner for det internationale valutasystem. Som formand for en europæisk arbejdsgruppe af økonomer fra centralbanker og universiteter udarbejdet et længere afsluttende essay om EMS's hidtidige resultater og dets videre udviklingsmuligheder. Holdt konferenceindlæg om, hvorledes et europæisk centralbanksystem kunne opbygges og fungere, herunder hvilke erfaringer der kan uddrages af udviklingen af et federalt centralbanksystem i USA. Endvidere holdt foredrag og offentliggjort artikler om anvendelsen af den europæiske valutaenhed (ECU) på de finansielle markeder og bistået den italienske centralbank med tilrettelæggelsen af en konference om EMS og skrevet det opsummerende kapitel til offentliggørelse af indlæggene (Niels Thygesen).

5. Politisk økonomi

Gruppens forskningsområde kan karakteriseres som samspillet mellem økonomiske og politiske mekanismer i forskellige samfundssystemer. Herunder arbejdes der med teorier om vækst, fordeling og konjunkturbevægelser, arbejdsmarkedsforhold, samt den uformelle økonomi (Jens Bonke, Christian Groth, Lars Haagen Pedersen, Gunnar Persson, Henrik Plaschke (indtil 31/1), Agnete Raaschou-Nielsen, Peter Skott (indtil 31/8), Thorbjørn Waagstein, Hans Aage).

5.1 Forskningsprojekt om forholdet mellem den formelle og informelle økonomi i Danmark. Arbejdet har hidtil koncentreret sig om afgrænsning og måling af værdien af produktive aktiviteter i husholdningerne, jfr. memo herom. Endvidere har arbejdet bestået i opstilling af en model til forklaring af sammenhængen

mellem husholdningsproduktionens størrelse og karakter og forskellige socioøkonomiske forhold, herunder måling af efterspørgslen efter markedsgoder til brug for husholdningsproduktionen henholdsvis markedsgoder til direkte konsumformål – endelig anvendelse. Endelig har deltagelse i udarbejdelsen af en ny dansk tidsanvendelsesundersøgelse indgået i arbejdet (Jens Bonke).

5.2 Konjunkturteoretiske spørgsmål. Undersøgelse af såkaldte korridormekanismer, der bevirker automatisk stabilitet ved mindre forstyrrelser af fuld beskæftigelseslige vægt, men ustabilitet ved større forstyrrelser. Undersøgelse af det modsatte fænomen, nemlig tendenser til, at limit cycles opstår som følge af, at mindre forstyrrelser er selvforstærkende, mens større forstyrrelser er selv-korrigerende. Undersøgelserne foretages på basis af dynamiske IS/LM-modeller. Endvidere er spørgsmål vedr. det teoretiske grundlag for monetarisme og nyklassisk makroøkonomi undersøgt (Christian Groth).

5.3 Fortsat licentiatprojekt om dynamiske makromodeller med endogent kapitalapparat, hvor modellerens dynamik fremkommer som en følge af rationel adfærd hos økonomiens agenter.

I forbindelse hermed har han også beskæftiget sig med overskudsdelings virkning på produktion, beskæftigelse og indkomstfordeling i økonomier med endogent kapitalapparat (Lars Haagen Pedersen).

5.4 Arbejdet med og afsluttet med en bog med titlen: »Preindustrial Economic Growth in Europe«. Det er en teoretisk og empirisk studie over sociale og teknologiske vækstbetingelser i før-industrielle samfund, i særdeleshed europæisk middelalder. En metode til beregning af forandringer i arbejdsproduktiviteten i landbruget er blevet udviklet og anvendt på perioden år 1100 til 1300. Resultaterne tyder på en svag, men positiv produktivitetsforøgelse og en noget svagere markeret forøgelse af per capita indkomsten for landbefolkningen. Det påvises, at tidligere studier af samme periode har været inkonsistente. Det påpeges også, at vækstprocessen fra middelalderen og ind i 1700-tallet er kendetegnet ved en åbenbar kontinuitet (Gunnar Persson).

5.5 Arbejde på licentiafhandling, i hvilken der præsenteres en række nyere økonomiske teorier om institutionel udvikling, og det søges vurderet, hvilke muligheder og begrænsninger der ligger i anvendelse af disse teorier til økonomisk-historiske undersøgelser (Agnete Raaschou-Nielsen).

5.6 Den væsentligste aktivitet har været færdiggørelsen af et bogmanuskript, som sammenfatter en del af hans arbejde over de sidste tre-fire år. Bogen præsenterer

terer en teori for cykliske vækstforløb i en lukket økonomi. Den grundlæggende tilgang er marxistisk-keynesiansk, men der tages højde for mange traditionelle neoklassiske kritikpunkter. Virksomhedernes produktions- og investeringsbeslutninger udledes fra profitmaximeringskriterier. Der gives mulighed for substitution i produktionen. Der er fleksible priser. Finansieringss spørgsmål (og finansielle beholdninger) indrages explicit. Tre forskellige monetære regimer analyseres, og det vises, at den balancerede vækststi er (lokalt asymptotisk) ustabil i to af disse regimer. Harrod's berømte ustabilitetsresultat overlever således trods inddragelsen af mange neoklassiske stabiliseringsmekanismer. Kombineret med en marxistisk inspireret klassekamps effekt fører denne lokale instabilitet til et cyklisk forløb med permanente svingninger i beskæftigelsesgrad, indkomstfordeling og kapitaludnyttelsesgrad (Peter Skott).

5.7 Forskningsprojekt om effekten af den neoliberale politik i landene i det sydlige Latinamerika (Chile og Argentina) i det seneste årti, herunder specielt de strukturforandringer, den økonomiske politik har givet anledning til. Arbejdet har i første halvår 1987 været henlagt til Buenos Aires. Projektet er endnu ikke afsluttet. Der foreligger foreløbig 3 delrapporter med resultater fra arbejdet, og flere er undervejs (Thorbjørn Waagstein).

5.8 Sammenlignende undersøgelse af arbejdsløshed og incitamenter på arbejdsmarkedet i forskellige samfundssystemer med særligt henblik på Sovjetunionen og Danmark. En analyse af arbejdsløsheden i Sovjetunionen er afsluttet, og arbejdet har derudover især drejet sig om udviklingen i forbruget og dets fordeling, samt om virkningen af bonus- og overskudsdeling i forskellige samfundssystemer (Hans Aage).

6. *Fordeling, allokering, inflation, udviklingsøkonomi og økonomisk historie*

Gruppen har arbejdet med nyere makroteori, arbejdsmarkeds- og inflationsteori, finansvidenskabelige problemstillinger, samt forskellige problemkredse inden for udviklingsøkonomi (Poul Buch-Hansen (orlov), Jørgen Peter Christensen, Jørgen Estrup (3/4 orlov), Ingrid Henriksen, Peter Birch Sørensen, Troels Østergaard Sørensen).

6.1.1 Sovjetunionens økonomiske historie, hvor der er færdiggjort (og publiceret) et manuskript om tiden indtil 1953. Der sigtes på at færdiggøre den sidste del af fremstillingen vedrørende tiden efter 1953 i løbet af det kommende år. Arbejdet vedrører en generel fremstilling af Sovjetunionens økonomiske historie, idet der lægges vægt på at se den økonomiske udvikling i de enkelte perioder i sammenhæng med den skiftende økonomiske politik. Den første del omhandler foruden

udviklingen i Sovjetunionen fra 1917 til 1953 en gennemgang af den økonomiske udvikling i den sidste del af Tsar-tiden. Hovedtemaer i fremstillingen for tiden efter 1953 vil være den økonomiske planlægning og de økonomiske reformer, ligesom også problemerne inden for det sovjetiske landbrug vil indtage en central plads (Jørgen Peter Christensen).

6.1.2 Delprojekt om industriens arbejdskraft inden for projektet Dansk industris historie efter 1870 under Carlsbergfondet og Det humanistiske Forskningsråd. Delprojektet om industriens arbejdskraft vil omhandle en analyse af ændringer i arbejdskraftens sammensætning, bl.a. på faglært-ufaglært arbejdskraft, og af kvindernes øgede beskæftigelse i industrien. Der vil i undersøgelsen endvidere blive lagt vægt på en belysning af arbejdsforholdene inden for industrien gennem den ca. 100-årige periode. Desuden belyses udviklingen i løn og levestandard, og en sidste del af undersøgelsen vedrører forholdet mellem arbejdsgivere/ledelse og lønmodtagere, og i forbindelse hermed bl.a. organisationsdannelsen og udviklingen af det fagretslige system. Et manuskript forventes færdiggjort i første del af det kommende år (Jørgen Peter Christensen).

6.2 Fortrinsvis arbejdet med inflationens virkninger i en økonomi præget af stagflation og mulighederne for at føre økonomisk politik i denne situation (Jørgen Estrup, der har haft 3/4 orlov som følge af folketingsarbejde. Hans forskningsaktivitet har derfor været begrænset).

6.3.1 Fortsat arbejdet med den økonomiske udvikling i USA og Vesteuropa, herunder Danmark, nu med perspektivet udvidet til perioden fra slutningen af det 18. århundrede. Den specielle danske udvikling i socialstruktur og institutioner, der er en del af baggrunden for moderniseringsprocessen i slutningen af det 19. århundrede, søges indplaceret i en international sammenhæng. Et væsentligt element i denne baggrund er landbrugets strukturelle og teknologiske udvikling. Det planlægges derfor i den kommende tid at søge motiverne bag og følgerne af de store landboreformer fra 1780'erne nærmere belyst (Ingrid Henriksen).

6.3.2 Arbejdet med pensumfornyelse i økonomisk historie, specielt inden for området økonomisk politik i sammenhæng med teoriudviklingen (Ingrid Henriksen).

6.4.1 Finansvidenskabelige problemstillinger, herunder specielt spørgsmål vedrørende skattesystemets virkninger på resourceallokering og indkomstfordeling. Har i det forløbne år foretaget en større empirisk studie af kapitalafkastbeskatningen i Danmark med

henblik på at vurdere, hvordan 1980'ernes skattereformer har påvirket forskellige investorgruppers incitamenter til at opspare og investere i forskellige typer af aktiver. Resultaterne af disse studier vil blive offentliggjort i 1988 (Peter Birch Sørensen).

6.4.2 Færdiggjort en teoretisk studie af spørgsmålet om såkaldt »optimale« skattesatser for kapitalindkomst og arbejdsindkomst i en lille åben økonomi. En mere praktisk og anvendelsesorienteret del af forskningen har bestået i en analyse og diskussion af det kommunale indkomstkattesystem, samt en undersøgelse af afkastbeskatningens virkning på den private opsparing med særligt henblik på formueskattens virkning (Peter Birch Sørensen).

6.5 Makroøkonomiske og arbejdsmarkedsteoretiske og -politiske problemstillinger. Blandt de teoretiske emner primært arbejdet med modelformuleringer af sammenhænge mellem produktivitet, aflønning og beskæftigelse bl.a. i en økonomitype med overskudsdeling. Endvidere har han arbejdet med modeller for tidsallokering og med prisdannelsesmodeller. Mere praktisk relateret har han arbejdet med måleproblemer omkring arbejdsløsheden, omlægningen af arbejdsgiverafgifterne, effekterne af overenskomstresultatet og med skattereformen (Troels Østergaard Sørensen).

7. Økonometri og anvendt økonomi

Gruppen arbejder dels med udvikling af økonomisk teori og metode, dels med konkrete empiriske undersøgelser på danske talmaterialer. Arbejdet inden for gruppen strækker sig således lige fra projekter med konstruktion og analyse af data til rent teoretiske arbejder vedrørende matematisk-statistiske estimationsmetoder (Karsten Albæk, Ellen Andersen, Jørgen Elkjær, Yash Pal Gupta, Chr. Hjorth-Andersen, Katarina Juselius (adjunkt indtil 30/9, lektor fra 1/10), Niels Kærgård, Axel Mossin, Bent Sørensen, Niels-Henrik Topp (indtil 31/3)).

7.1 Undersøgelser af det danske arbejdsmarked. Forskellige forslag til løsning af lære- og praktikpladsproblemet er analyseret. Samspillet mellem det offentlige og fagforeninger ved forskellige typer af løntilskud og beskatningssystemer er behandlet. Der er set på beskæftigelseskonsekvenserne af minimumslønninger på det danske arbejdsmarked (Karsten Albæk).

7.2 I forbindelse med et studiekredsarbejde er der indsamlet materiale om mulighederne for at kvantificere den danske konjunkturbarometerstatistik. Der er endvidere arbejdet med en boligmodel for et samfund, der som det danske har både et frit og et rationeret delmarked; en empirisk anvendelse af modellen forud-

sætter opstilling af tidsserier for boligmassen på de to delmarkeder. I denne forbindelse arbejdes med hedoniske indeks for ejendomsvurderinger henholdsvis husleje med det formål at fastlægge vægte til sammenvejning af boliger af forskellig kvalitet (Ellen Andersen).

7.3 Studeret entreprenørbegrebet i økonomisk teori, herunder dette begrebs anvendelse hos økonomer som Schumpeter, Marshall, Keynes og Kirzner (Jørgen Elkjær).

7.4 Analyse af modelgrundlaget for Indiens femte 5-års plan under forskellige forudsætninger. Derudover er det hensigten at modificere modellen i lyset af erfaringer opnået i perioden 1974-79 (Y. P. Gupta).

7.5 Færdiggørelse af projektet »Pris og Kvalitet«, som i bogform med titlen »Empiriske studier i pris og kvalitet« blev antaget som disputats og er udkommet på Jurist- og økonomforbundets forlag i september 1987. Selve forsvaret blev afviklet den 30. oktober. I bogen er givet en sammenfattende redegørelse for arbejdet med de data om (teknisk) kvalitet, som publiceres af Statens Husholdningsråd og tilsvarende udenlandske forbrugerinstitutioner. Som et par af de mere interessante resultater kan nævnes, at kvalitet ofte er et flerdimensionalt begreb, og at hverken prisen eller firma-navnet synes at være en god indikator for varernes tekniske kvalitet; specielt er prisen væsentligt ringere korreleret med kvaliteten, end man måske på forhånd kunne tro var tilfældet (Chr. Hjorth-Andersen).

7.6 Sammenhængen mellem kointegration og de såkaldte fejlkorrektionsmodeller er undersøgt og er empirisk anvendt på modeller for den finansielle sektor i særdeleshed til analyse af den danske pengeefterspørgsel. Sæsonvariationer er analyseret ved hjælp af strukturmodel-metoden og empirisk anvendt på tidsrækker fra byggesektoren (Katarina Juselius).

7.7 Analyse af de langsigtede økonomiske udviklingsforløb. Specielt er det analyseret, om de tidligere fundne sammenhænge for perioden 1870-1970 kan genfindes for perioden efter oliekrisen. Desuden har tilgrænsende historiske og statistiske problemer været genstand for undersøgelse; det gælder dels vurdering af forskellige estimationsmetoder og dels teorihistoriske og økonomisk-historiske problemstillinger (Niels Kærgård).

7.8 Inden for konkurrenceteori er begrebet konkurrence og modeller af konkurrenceprocesser analyseret. Den faldende produktivitetstigning er undersøgt – teorier om betydningen af motivation, kapital og teknologi for produktiviteten er diskuteret, og en økonometrisk model af udviklingen er opstillet (Axel Mossin).

7.9 Arbejde på en licentiatafhandling, som vil bestå i teoretisk formulering og empirisk estimation af en økonomisk vækstmodel (Bent Sørensen).

7.10 Den finanspolitiske debats udvikling i Danmark i perioden 1930-45 er analyseret. Nærmere beskrivelse findes under Institut for Samfundsfag (Niels-Henrik Topp (flyttet til Institut for Samfundsfag)).

8. Andre økonomiske discipliner

(Hector Estrup, Erik Gørtz, P. Nørregaard Rasmussen, Anders Ølgaard).

8.1 Fortsat undersøgelsen af den rationelle agents placering i den økonomiske teori. En undersøgelse af mulighederne for at forudsige rationel adfærd er bragt til en foreløbig afslutning. I gang er en undersøgelse af den økonomiske årsagsforklaring med udgangspunkt i dels Schumpeters, dels Veblens syn på rationel adfærd (Hector Estrup).

8.2.1 Arbejdet med en række problemstillinger inden for økonomisk politik, herunder kreditmarkeds politik og energipolitik, sidstnævnte som led i Energiministeriets analyseaktivitet (Erik Gørtz).

8.2.2. Påbegyndt analyse af udviklingen i den offentlige sektors og andre servicesektorers relative størrelse (Erik Gørtz).

8.3.1 Påbegyndt arbejde om en generaliseret teori for det balancerede budgets multiplikator, hvorunder også aktiviteten i den private sektor beskrives i denne terminologi (P. Nørregaard Rasmussen).

8.3.2 Genoptaget litteraturstudier om 20'ernes pengepolitik (P. Nørregaard Rasmussen).

8.3.3 Afhandlinger til Palgrave's New Dictionary om Frisch og Warming er sendt i trykken og forventes at udkomme inden årsskiftet (P. Nørregaard Rasmussen).

8.4 Fortsat arbejde med en række problemstillinger i den økonomiske politik. Det gælder dels – mere generelt – mulighederne for samtidig at løse de forskellige danske balanceproblemer, dels – mere specielt – problemer i forbindelse med skattepolitikken, landbrugs politikken samt boligpolitikken (Anders Ølgaard).

Anden virksomhed:

Ellen Andersen: Medlem af Videnskabernes Selskab.

Jørgen Peter Christensen: Deltager i udvalg m.v. vedr. område- og udviklingsstudier ved Københavns Universitet; febr.-aug. bestyrer for Center for Afrika-studier.

Sven Danø: Medlem af ATV og Videnskabernes Selskab.

Hector Estrup: Medlem af Videnskabernes Selskab og af fakultetsrådet. Formand for det statsvidenskabelige fagråd.

Jørgen Estrup: Medlem af Folketinget. Medlem af bestyrelsen for Danmark-Amerika Fondet. Medlem af bestyrelsen for Selskabet for Historie og Samfundsøkonomi.

Birgit Grodal: Fellow i Econometric Society, medlem af Council for Econometric Society, Regional Consultant for Scandinavia og formand for gruppen af consultants. Medlem af Council for European Economic Association. Medlem af Det samfundsvidenskabelige Forskningsråd og dets forretningsudvalg.

Erik Gørtz: Formand for Dansk energiøkonomisk Selskab.

Christian Hjorth-Andersen: Med virkning fra 1/11 udpeget af industriministeren som (sagkyndigt) medlem af Monopolrådet. Medlem af fakultetsrådet.

Niels Kærgård: Medlem af organisationskomitéen for de danske økonometriermøder på Sandbjerg Slot og for det årlige symposium i anvendt statistik.

Klavs Lindeneg: Sekretær for forskergruppen vedrørende det offentlige og samfundsøkonomien.

Axel Mossin: Medlem af styringskomitéen for European Association for Research in Industrial Economics (EARIE). Medlem af formueskatteudvalget nedsat af skatteministeren.

Peter Erling Nielsen: Næstformand for betalingskortudvalget under forbrugerombudsmandsmandbet.

P. Nørregaard Rasmussen: Medlem af ATV og Videnskabernes Selskab (herunder medlem af kassekommissionen). Til ultimo marts formand for Statens Teleråd. Formand for Nationalbankens bestyrelse og repræsentantskab. Medlem af en rådgivende komité for Encyclopædia Britannica.

Peter Birch Sørensen: Ledende sekretær for bestyrelsen for Laurits Andersens Fond.

Anders Ølgaard: Medlem af Akademiet for de Tekniske Videnskaber. Formand for Nationaløkonomisk Forening. Formand for Boligministeriets udvalg vedrørende boligforsyningen. Bestyrer for Økonomisk Institut.

Udgiver- og redaktionsvirksomhed m.v.:

Instituttet udgiver løbende 4 serier memoer: Blå og gul serie (begge arbejds papirer og undervisningsmateriale), rød serie (licentiatafhandlinger), samt grøn serie (discussion papers).

Karsten Albæk: Referee for Scandinavian Journal of Economics.

Hector Estrup: Indtil april medredaktør af Scandinavian Journal of Economics.

Birgit Grodal: Associate editor for *Econometrica*. Referee for *Econometrica*, *Journal of Mathematical Economics* og *Review of Economic Studies*.

Christian Groth: Referee for *Scandinavian Journal of Economics*.

Erik Gørtz: Medlem af redaktionsrådet og referee for *Scandinavian Journal of Economics*.

Christian Hjorth-Andersen: Referee for *Journal of Consumer Policy* og *European Journal of Political Economy*.

Katarina Juselius: Associate editor for *Journal of Forecasting*.

Niels Kærgård: I redaktionen for *Økonomi og Politik*.

Axel Mossin: Referee for *Nationaløkonomisk Tidsskrift*.

Søren Bo Nielsen: Medredaktør af *Det udenrigspolitiske Selskabs økonomiske Kronik*. Referee for *Oxford Economic Papers*.

P. Nørgaard Rasmussen: Referee for *Nationaløkonomisk Tidsskrift* og *Public Finance Quarterly*.

Peter Skott: Referee for *Economic Journal*, *International Economic Review*, *Economica*, *British Review of Economic Issues*, *Cambridge Journal of Economics* og *International Review of Applied Economics*.

Karl Vind: Referee for *Journal of Mathematical Economics* og *Econometrica*. Rådgiver for National Science Foundation, USA, og Norges almenvitenskabelige forskningsråd.

Hans Aage: Referee for *Economics of Planning*. I redaktionspanelet for *Vindue mod Øst*.

Gæster:

Økonomisk Institut var i august 1987 vært for *Econometric Society's* europæiske møde og ligeledes for *European Economic Association's* 2. kongres. Begge møder blev afholdt på Danmarks Tekniske Højskole og arrangeret af et udvalg bestående af Birgit Grodal (formand), Niels Thygesen og Karl Vind. I hvert af møderne deltog ca. 550 forskere, og der blev på hvert af møderne fremlagt ca. 250 artikler. Program og bog indeholdende abstracts kan, så længe lager haves, rekvireres ved henvendelse til instituttet.

Takket være bevillinger fra Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd (SSF) har Økonomisk Institut i 1987 haft besøg af følgende udenlandske gæsteforelæsere og -forskere:

Professor Roman Frydman, New York University, i de første 8 måneder af 1987.

Professor Frydmans længerevarende besøg har været særligt værdifuldt derved, at det har muliggjort seminarer for licentiatstuderende m.fl. og yngre forskere fra andre institutioner som led i SSF's forskerkurser.

Professor Giovanni Dosi, Università di Venezia og University of Sussex, 6.-7. oktober 1987.

Professor John Roemer, University of California at Davis, 11.-22. maj og 14.-15. september 1987.

Assistant Professor Darelle Duffie, Stanford Business School, 16.-20. marts 1987.

Professor J. Silvestre, University of California at Davis og Barcelonas Universitet, 4.-8. maj 1987.

Professor Wayne Shafer, University of Southern California, 27.-29. maj 1987.

Professor Charles Wyplosz, INSEAD, 14. maj 1987.

Professor H. U. W. Dixon, Birkbeck College, 12.-14. september 1987.

Professor Mark Blaug, London School of Economics, 21.-22. september 1987.

Professor W. Godley, Cambridge, 22. september 1987.

Instituttet har endvidere, oftest i samarbejde med andre danske universiteter eller forskningsinstitutioner, haft besøg af følgende udenlandske gæster:

Professor Jürgen Kuczinski, Humboldt Universitet, Berlin, 10. februar 1987.

Professor James Davison, London School of Economics, 1. juni 1987.

Vesna Paseta, Det økonomiske Fakultet, Beograd, april 1987.

Pál Réti, Budapest, 3 måneders studieophold i forårssemestret 1987.

Kevin G. Allison, Southampton, ophold ved instituttet siden 1. oktober 1987.

Gæsteforelæsninger og -seminarer:

Jens Bonke: Gæsteforelæsning ved Cornell University, USA.

Birgit Grodal: Gæsteforelæsning på Århus Universitet.

Christian Groth: Foredrag ved Universitæt Bielefeld om »Corridor effects and limit cycles in Keynesian-Monetarist dynamics«.

Katarina Juselius: Gæsteforelæsninger om »Kointegration og identifikation i en vektor-tidsrækkemodell« ved CORE i Louvain og ved Rotterdams Universitet.

Niels Kærgård: Gæsteforelæsning på DTH om økonomiske modeller. Forelæsninger ved forskerkursus på Århus Universitet om store økonomiske modeller og om økonometriens historie.

Peter Erling Nielsen: To gæsteforelæsninger i Norges Bank.

Gunnar Persson: Gæsteforelæsninger ved Birkbeck College/LSE Quantitative Economic History Workshop og Lunds Universitet.

Niels Thygesen: Gæsteforelæsninger og conference-indlæg i Bruxelles, Paris, Frankfurt, Rom, Firenze og Tokyo.

Kongresforedrag m.m.:

Jens Bonke: Foredrag ved nordisk seminarium om »Att mäta och simulera fordelningen av ekonomiska resurser« (Finland, maj 1987). Foredrag ved nordisk

seminarium om »Tidsanvendning i hushållen« (Finland, oktober 1987). Foredrag ved »The Fourth International Symposium on Building Economics« (Danmark, september 1987).

Birgit Grodal: Forelagt artikel på Econometric Society's møde august 87 og sammen med Werner Hildenbrand, forelagt artikel på European Economic Associations 2. kongres, august 87.

Erik Gørtz: Indlæg på og chairman ved international conference om »Models and Uncertainty in the Energy Sector«, Risø. Indlæg på Folketingets Energifolitiske Udvalgs møde på Marienborg om »Økonomien i de vedvarende energiformer og i energibesparelser.« Indlæg på den første internationale konference om »Energibesparelser og alternative energiformer.« International conference i Bella Centret.

Christian Hjorth-Andersen: Indlæg om »Korrelationer mellem pris og kvalitet« ved Symposium i anvendt statistik. Foredrag i Madrid på European Association for Research in Industrial Economics med titlen: »The Principle of Minimum Differentiation: This Time from an Empirical Point of View«.

Katarina Juselius: Indlæg på Sandbjergmødet om »Kointegration og fejlkorrektion i pengeefterspørgslen«. Indlæg på Econometric Societys møde i København om »Identifikation og estimation af kointegrationsrelationer«. Foredrag om »Modelbaseret sæsonanalyse« ved 46th Session of International Statistical Institute i Tokyo.

Niels Kærgård: Paper om »Denmark and the Marginal Revolution« ved History of Economics Society's 14th Annual Meeting i Boston, USA. Papers om »From pluralism to Least Squares and back again – some Danish contributions« og »Estimation criterion, residuals and prediction evaluation« ved International Conference on Statistical Data Analysis Based on the L_1 Norm and Related Methods, Neuchâtel, Schweiz. Papir om »Fortidens erfaringer og 1980'ernes økonomi« ved Dansk Symposium i anvendt statistik.

Søren Bo Nielsen: Papir om realøkonomisk tilpasning i råvareimporterende økonomier ved det årlige møde i »Sandbjerg-kredsen« af danske økonomiske og ved European Economic Associations konference i København. Foredrag om makroøkonomiske transmissionsvirkninger af toldpolitik ved konferencen »Economic Development and the World Debt Problem« i Zagreb, Jugoslavien. Foredrag om protektionisme, lønrespons og valutakursdynamik ved »Workshop on Macroeconomics« på Århus Universitet.

Gunnar Persson: Præsenteret papers ved European Economic Association's Second Annual Conference i København 22.-24. august 1987, samt ved ESRC Quantitative Economic History Conference 18.-19. september i Newcastle.

Christian Schultz: Ved Econometric Societys Win-

ter Symposium, Sandbjerg, Danmark i januar 1987 fremlagt et fælles arbejdsrapport med Hans Jørgen Jacobsen: »A General Equilibrium Macro Model with Wage Bargaining«.

Peter Birch Sørensen: Som dansk repræsentant udpeget af Nationaløkonomisk Forening fremlagt et papir om reformer af afkastbeskatningen i Danmark på en konference i Helsinki om kapitalafkastbeskatning i Europa arrangeret af Confederation of European Economic Associations. Præsenteret et papir om optimal beskatning i en åben økonomi på Econometric Society's europæiske årsmøde i København. Efter invitation deltaget som kommentator i en international konference om kapitalafkastbeskatning på Harvard University. Foredrag i Oslo om kapitalafkastbeskatning i Danmark og Norge for det norske Finansdepartement's såkaldte perspektivgruppe (planlægningsgruppe).

Anders Ølgaard: Indledende foredrag ved Landbruksministeriets konference i februar 1987 om »Landbrugets fremtid«.

Hans Aage: Foredrag ved NATO colloquium om »The Soviet Economy: A New Course?«, Bruxelles 1.-3. April 1987. Foredrag i Nationalbankens studiekreds 6. maj 1987. Foredrag ved European Economic Association Second Annual Meeting, København, 22.-24. august 1987. Foredrag ved konference om Gorbatsjovs reformer, Udenrigsministeriet, 10. april 1987. Foredrag ved Nordisk statistiker-seminar om at måle og simulere fordelingen af økonomiske resourcer, Hanaholmen, Finland, 25.-27. maj 1987.

Rejser i øvrigt:

Morten Hviid: Studieophold ved Yale University, USA 1/10-31/12.

Gunnar Persson: Fra januar til juli Academic Visitor ved London School of Economics.

Peter Skott: Indtil udgangen af august Honorary Research Fellow ved University College, London.

Bent Sørensen: Studieophold på Harvard University, USA 1/9 1986-15/8 1987.

Thorbjørn Waagstein: Et halvt års ophold i Buenos Aires i forbindelse med et forskningsprojekt.

Hans Aage: Gæsteforsker ved TsEMI, Det sovjetiske videnskabsakademis centrale institut for matematisk økonomi, marts 1987.

Publikationer:

Albæk, K., Madsen, E.S.: Wage Distributions and Employment Effects of the Danish Minimum Wage. Studies in unemployment. Reinhard Lund, Peder J. Pedersen, Jan Beyer Schmidt-Sørensen (eds), s. 220, København 1987.

–: Lærlingeuddannelserne – overvæltet løntilskudde? Økonomik og Politik 60. årg., nr. 7, s. 53-65, Odense 1987.

Andersen, E.: Økonomiske modeller – Historie og tea-

- ter. Forskning og Samfund 3, s. 25-27, København 1987.
- Bonke, J.: Husholdningsøkonomi. En teoretisk og empirisk belysning af husholdningsproduktionen. Memo 157, s. 107, København 1986.
- Bonke, J.: Husholdningernes økonomi. Nationaløkonomisk Tidsskrift Bd. 125, No. 2, s. 223-33, København 1987.
- Christensen, J.P.: Sovjetunionens økonomiske historie, del 1: Den sidste del af tsar-tiden og Sovjetunionen 1917-1953. Memo, Økonomisk Institut 159, s. 183, København 1987.
- Grodal, B., Hildenbrand, W.: Income Distribution and the Axiom of Revealed Preference. Sonderforschungsbereich 303 Discussion paper No. A 106, s. 10, Bonn 1987.
- , Dierker, H.: Non-existence of Cournot-Walras equilibrium in a general Equilibrium model with two oligopolists. Contributions to mathematical economics, Werner Hildenbrand, Andrew Mas-Colell (eds), s. 167-85, Holland 1986.
- Groth, C.: Different indecomposability concepts for a von Neumann Technology: A note. Metroeconomica Vol. 38, s. 157-66, Bologna, Italien 1987.
- : Lavere selskabsskat vil hæmme investeringerne. Netop nu om økonomi 7, s. 5-6, København 1987.
- Gunnarsson, J.: Länken. Studier av blandad ekonomi med fokus på bostadsförjningen. Lund 1987, 160 s.
- Henriksen, I.: Tredjelandssindvandrere på det danske arbejdsmarked – en udstødningstruet gruppe. Udstødning og udstødningsmekanismer, Finn Kenneth Hansen, Inge Mærkedahl (red.), s. 12, København 1987.
- : Mødet mellem indvandrerfamilier og social- og sundhedsvæsenet. København 1987, 208 s.
- Hjorth-Andersen, C.: Forbrugeroplysning – et spørgsmål om milliarder. Nationaløkonomisk Tidsskrift 125 (1), s. 78-94, København 1987.
- : Hvad skal vi med monopol/konkurrenceloven? Nationaløkonomisk Tidsskrift 125 (1), s. 33-44, København 1987.
- : Empiriske studier i pris og kvalitet. Disputats. København 1987, 510 s.
- Hjorth-Andersen, C.: Korrelationer mellem pris og kvalitet. Symposium i anvendt statistik, Leif Spange Mortensen (red.), s. 295-310, Århus 1987.
- : Price as a Risk Indicator. Journal of Consumer Policy Vol. 10, s. 267-81, Dordrecht, Holland 1987.
- : Errare humanum est. Økonomi og Politik Bd. 60 (2), s. 105-12, København 1987.
- Jacobsen, H.J., Schultz, C.: A General Equilibrium View of Unemployment. Unemployment: Theory, Policy and Structure, Peder J. Pedersen, Reinhard Lund, s. 17-46, Berlin, New York 1987.
- , Schultz, C.: On the Existence of Conjectural Equilibria with a priori Chosen Rationing patterns. European Economic Review 31, s. 1561-80, Amsterdam, Holland 1987.
- Keiding, H.: Spilteori. København 1987, 216s.
- : Sovjets økonomi – problemer og reformer. København 1987, 192 s.
- Kowalczyk, C., Hörngren, L., Vredin, A.: Dollarkursen – mysterium eller strukturfenomen. Økonomisk Debatt 3, s. 6, Stockholm 1985.
- Kærgård, N.: Fortidens erfaringer og 1980'ernes økonomi. Symposium i anvendt statistik, Leif Spange Mortensen (red.), s. 251-76, Århus 1987.
- : Estimation criterion, residuals and prediction evaluation. Computational Statistics & Data Analysis Vol. 5, No. 4, s. 443-50, Amsterdam 1987.
- : Fra enevældskongen til DVU. Samfundskøbenhavn 8, s. 34-40, København 1987.
- : Fra Jørgen Pedersen til Fogh Rasmussen. Jyllandsposten 19. oktober, Kronik, Århus 1987.
- Mørgensen, G.V.: Historie og økonomi. Samfundsvidenskabelige synsvinkler på dansk historieforskning efter 1970. Publikation 21 i Institut for økonomisk Histories skriftrække. København 1987, 240 s.
- Mossin, A.: Konkurrenceprocesser og konkurrencepolitik. Nationaløkonomisk Tidsskrift Bd. 125, nr. 1, s. 45-63, København 1987.
- : Definition på erhvervspolitik. Ny Politik 16. årg., nr. 10, s. 25-28, København 1985.
- : Erhvervspolitikken, en udfordring. Ny Politik 17. årg., nr. 3, s. 33-34, København 1986.
- : Prisregulering mod monopolmagt; boganmeldelse. Nationaløkonomisk Tidsskrift Bd. 124, nr. 3, s. 416-17, København 1986.
- , Hansen, F.K., Madsen, P.K., Vangskjær, K.: Fordelingen, Fordelingspolitiske målsætninger, Fordelingspolitik. København 1986, 125 s.
- Nielsen, P.E.: Indeks-lån til ældre boliger. Kreditforeningen af kommuner i Danmark: Beretning og Regnskab for året 1986, s. 4, København 1987.
- : Er realrenteafgiften syg? Finans Invest 3, s. 23-29, København 1987.
- : Om den økonomiske elendighed og hvad der måske kan gøres ved det. Finans Invest 2, s. 5-9, København 1987.
- : Pengepolitikken trænger til en finjustering. Sparekassen 1, s. 26-30, København 1987.
- : Hvad skal vi lære af 6. juli-sagen? Finans Invest 4, s. 5-9, København 1987.
- : Svar til Lublin. Finans Invest 4, s. 20-28, København 1987.
- : Pengepolitikken i 1986. Danmarks Nationalbank: Kvartalsoversigt Maj, s. 9-12, København 1987.
- : Monetary Policy in 1986. Danmarks Nationalbank: Monetary Review Maj, s. 10-13, København 1987.
- : Penningpolitik i Norden – Danmark. Penningpolitik i Norden. Rapport från ett seminarium om pen-

- ning – och finanspolitik i Norden under nya institutionella förhållanden, Marianne Stenius, s. 18-37, Lund 1987.
- Svar til Wallind. Finans/Invest 5, s. 31-32, København 1987.
 - Nationalbankens nye styring. Finans/Invest 5, s. 4-6, København 1987.
 - Brancheglidningen er af begrænset omfang. Sparekassen 10, s. 12-17, København 1987.
 - Jensen, F.D.: Dansk pengepolitik siden 1969, + udg. Memo, Økonomisk Institut 118, 7 udg, s. 1-41, København 1987.
 - Nogle aspekter af udviklingen på de internationale kapitalmarkeder og – i lyset heraf – betragtninger om de senere års tilpasninger af den finansielle struktur og pengepolitikken i Danmark. Årsbok 1986, Nordiska Ekonomiska Forskningsrådet. Nordiska Ministerrådets skriftserie nr. 1987:55, Peter Stenkula (red.), s. 54-74, Lund, Sverige 1987.
 - Rahamarkkinat Vapautuneet Pohjoismaissa. U-NITAS/Taloudellinen Neljännesvuosijulkaisu Vol. 59, 4, s. 127-37, Helsinki, Finland 1987.
 - Penningmarknaderna i Norden har liberaliserats. UNITAS/Økonomisk Kvartalsskrift Vol. 59, 4, s. 127-37, Helsingfors, Finland 1987.
- Nielsen, S.B.: Marshall – Lerner with Imported Inputs. Economics Letters 22, s. 4, Amsterdam 1987.
- Omlægning af arbejdsgiverafgifterne – en teoretisk analyse af balance- og beskæftigelsesvirkninger på kort sigt. Blåt Memo 160, s. 20, København 1987.
 - A Macroeconomic Tariff Game. Discussion Paper, Økonomisk Institut 87-03, s. 24, København 1987.
- Persson, K.G., Skott, P.: Growth and Stagnation of the European Medieval Economy. Sticerd-London School of Economics Discussion Papers in Economics 156, s. 49, London 1987.
- Udstødning – tilstand eller proces. Udstødning og udstødningsmekanismer, Finn Kenneth Hansen, Inge Mærkedal (red.), s. 124, København 1987.
- Rasmussen, P.N.: Warming, Jens. The New Palgrave. A Dictionary of Economics, John Eatwell, Murray Milgate, Peter Newman (eds), s. P.878, London, New York, Tokyo 1987.
- En disputats om udviklingen i de finanspolitiske ideer i Danmark 1930-1945. Nationaløkonomisk Tidsskrift 3, bd. 125, s. 9, København 1987.
 - Frisch, Ragnar Anton Kittel. The New Palgrave. A Dictionary of Economics, John Eatwell, Murray Milgate, Peter Newman (eds), s. 428-430, London, New York, Tokyo 1987.
- Sørensen, P.B.: Penge- og finanspolitik i en åben økonomi. København 1987, 169 s.
- Sørensen, T.Ø.: Værditilvækstskat i stedet for skat på arbejdskraft – Et gyldent columbusæg. Memo, Økonomisk Institut 160, s. 14, København 1987.
- Thygesen, N.: The integration of Europe's financial markets and the role of the ecu. The International Spectator Vol. XXII, No. 3, s. 119-30, Rom 1987.
- Pengepolitikken i 1986. Danmarks Nationalbanks Kvartalsoversigt Maj, s. 13-17, København 1987.
- Waagstein, T.: Paradokser og dybe tallerkener. Samfundskøbenhavn 2, s. 28-30, København 1987.
- Some reflections on the concept "structure" and on the process of structural change. Discussion Papers, Økonomisk Institut 87-06, s. 14, København 1987.
 - Industristøtte, teknologistøtte og konkurrenceevne. Økonomi og Politik 59. årg., nr. 4, s. 310-18, København 1986.
 - Economic Stabilization and Structural Change in the Southern Cone Since 1974 – A Review. Økonomisk Instituts Blå Memo-serie 158, s. 1-35, København 1986.
- Ølgaard, A.: Dansk landbrugs fremtid. Nationaløkonomisk Tidsskrift Bd. 125, nr. 2, s. 171-84, København 1987.
- A dán gazdaság stabilizációs politikája. Gazdaság XXI. évfolyam, 3. szám, s. 130-40, Budapest, Ungarn 1987.
 - Perioden 1972-75 : Selvgælde og gode råd. Råd og realiteter 1962-1987, i anledning af 25 året for oprettelsen af Det økonomiske Råd, Det økonomiske Råd, formandskabet (udg.), s. 223-28, København 1987.
- Age, H.: Labour Incentives and collective wage systems in Soviet Industry. Incentives and Economic Systems, S. Hellund, s. 25, London 1987.
- OD-virksomheden og beskæftigelsen. Fremtidsorientering 4, s. 18-21, København 1987.
 - Unemployment: Lessons from the Socialist Countries. Nordic Journal of Soviet and East European Studies Vol. 3, No. 3-4, s. 91-134, 1987.
 - Den sovjetiske forbryder og reformerne. Vindue mod Øst Vol. 1, nr.2, s. 11-12, Esbjerg 1984.
- Anders Ølgaard

2. Statistisk Institut

Historie:

Statistisk Institut oprettedes i 1953 under Det rets- og statsvidenskabelige Fakultet, hvor der allerede var en lang tradition for undervisning og forskning i teoretisk statistisk ved det statsvidenskabelige studium. Med Anders Halds udnævnelse til professor i statistik i 1947 indførtes nye statistiske metoder, inspirerede af englænderen R. Fisher, i undervisningen og forskningen. I løbet af 1950'erne udvidedes instituttets stab betydeligt, hvilket bl.a. skyldtes aftaler med Danmarks tekniske Højskole og Handelsministeriets Pro-

duktivtetsudvalg med henblik på at fremme anvendelsen af statistiske metoder i industrien. Oprettelsen af Institut for matematisk Statistik i 1961 førte til at mange medarbejdere forlod instituttet, og med udnævnelsen af Georg Rasch til professor i teoretisk statistik indledtes en forskydning af instituttets arbejdsfelt over mod problemer og metoder med tilknytning til analysen af data af samfundsvidenskabelig karakter, herunder bl.a. demografiske problemstillinger.

Instituttet havde oprindeligt lokaler i St. Peders Stræde 19 og flyttede i november 1975 til sin nuværende adresse Studiestræde 6.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 8.

Professorer: E. B. Andersen, P. C. Matthiessen.

Docent: J. M. Stene.

Lektorer: H. O. Hansen, N. E. Jensen, N. Kousgaard, (Institutbestyrer), A. Milhøj.

Ekstern lektor: G. Gabrielsen.

Kandidatstipendiat: S. S. Kristensen

Undervisningsassistenter: P. Allerup, O. Andersen.

H. Bay, L. Borschenius, B. Carstensen, G. Engholm, G. W. Leeson, P. Linde.

TAP: Antal årsværk: 2,5.

M. S. Cereceda, V. M. Christensen, L. Olsen, J. N. Rasmussen.

Forskningsvirksomhed:

Forskningen ved Statistisk Institut finder sted indenfor områderne teoretisk statistik og demografi. Hovedformålet med den statistiske forskning er at udvikle modeller og metoder med henblik på anvendelser indenfor samfundsvidenskaberne. Den demografiske forskning har til formål at beskrive og analysere befolkningens vækst og struktur og sætte disse størrelser i relation til de økonomiske og sociale forhold. Den teoretisk statistiske forskning har været koncentreret omkring emnerne regressions- og tidsrækkeanalyse, kategoriserede data, latent strukturanalyse, dataindsamlings-teori, samt kø- og lagerteori. Den demografiske forskning har især beskæftiget sig med arbejdsstyrken, demografisk aldring og den demografiske transition.

Instituttet udgiver hvert år en beretning, der udførligt beskriver de samlede aktiviteter.

1. Statistisk analyse af kategoriserede data

Gennem det seneste tiår har der været en kraftig udvikling indenfor den statistiske analyse af kategoriserede data. Denne udvikling har resulteret i en række nye statistiske modeller, heriblandt associationsmodeller, korrespondanceanalysemodeller og latente strukturmodeller.

Formålet med projektet er at give en samlet fremstilling af såvel de traditionelle modeller, f.eks. log-lineære modeller, som de nyere modeller. Manuskriptet

til en sådan monografi forelå i løbet af sommeren 1987. I efteråret blev manuskriptets forskellige dele diskuteret med kolleger ved University of California, Berkeley, Oregon State University, University of Chicago, Northwestern University, Educational Testing Service and Pennsylvania State University (E. B. Andersen).

2. Metoder til påvisning af modelafvigelse ved analyse af kategoriserede data

Indenfor bl.a. regressionsanalyse har der gennem flere år været stor interesse for at gøre brug af såkaldte »diagnostics« til påvisning af om et datamateriale udviser træk, der er i modstrid med de opstillede modelforudsætninger. Hvad angår analysen af kategoriserede data har interessen for sådanne »diagnostics« været behersket, selvom den potentielle nytteværdi givetvis er stor. I projektet er der i 1987 fokuseret på anvendelsen af standardiserede residualer og kendte (men lidet anvendte) resultater fra log-lineære modeller er udvidet til mere generelle modeller og anvendt på forskellige latente strukturmodeller (E. B. Andersen).

3. Kø- og lagerplanlægningsproblemer

En fremstilling af hvorledes en række driftsøkonomiske kø- og lagerplanlægningsproblemer kan løses er under udarbejdelse. Det drejer sig ikke kun om egentlige køproblemer, hvor kunderne helt afvises eller må vente som følge af begrænset betjeningskapacitet, men også om de lagerproblemer, hvor den stokastiske proces for lagerets størrelse kan fortolkes som en køproces.

Når køprocessen er en fødsels- og dødsproces, er det velkendt, at man ved at betragte overgangsdigrammet kan bestemme ligevægtsfordelingen. Videre kan det på grundlag heraf vises, at betjenings- og lagerkapaciteten kan dimensioneres således, at de forventede samlede omkostninger til drift af en virksomhed minimaliseres.

Metoden er anvendt på en række kø- og lagerproblemer, herunder også nogle der ikke er fødsels- og dødsprocesser. Det viser sig, at metoden kun kræver, at køprocessen er tidsreversibel.

Der arbejdes videre med at benytte løsningsmetoden på køproblemer, hvor flere end én kunde kan betjenes samtidigt (N. E. Jensen).

4. Anvendelsen af regressionsmodeller indenfor samfundsvidenskaberne

I bred forstand kan man sige at en regressionsmodel har til formål at beskrive den forventede værdi af en responsvariabel ved en funktion af en række forklarende variable. Der arbejdes med transformationer af de variable med henblik på anvendelsen af den lineære regressionsmodel med additive, normalfordelte restled. Endvidere studeres anvendelsen af robuste esti-

mationsmetoder inden for lineære regressionmodeller med additive restled, samt anvendelsen af generaliserede lineære modeller ved analysen af samfundsvidenskabelige datamaterialer (N. Kousgaard).

5. Tidsrækkeanalyse

Arbejdet med ARCH modeller for heteroskedasticitet i tidsrækkeanalyse er fortsat. En multiplikativ parametrisering af ARCH modellerne, som synes at give teoretiske fordele, er blevet forslået og dens egenskaber og anvendelsesmuligheder undersøgt. Desuden er der arbejdet med emner indenfor grænseområdet mellem tidsrækkeanalyse og økonometri. I årets løb har Anders Milhøj endvidere deltaget i kurser i anvendelsen af vektorprocessoren, som med sin utrolige regnekapacitet gør det muligt at udføre beregninger, der tidligere var uden for rækkevidde (Anders Milhøj).

6. Risiko for fødsel af børn med nedarvede kromosomabnormiteter

Den vigtigste type af nedarvede kromosomabnormiteter er translokationer, som kan medføre at klinisk normale personer får alvorligt misdannede og stærkt mentalt retarderede børn. Translokationer forekommer hos 1-2 individer per 1000 i en normalbefolkning og er resultatet af overførslen af et kromosomsegment fra dets normale plads til en plads i et andet kromosom. En translokation kan nedarves uforandret gennem generationer.

Et normalt individ med en translokation i cellerne kaldes en bærer af translokationen. Forældre, hvoraf den ene er en translokationsbærer, kan få tre forskellige typer af afkom: 1) børn med normale kromosomer, 2) translokationsbærere og 3) kromosomt ubalancerede børn som er misdannede og mentalt retarderede eller fostre der aborteres tidligt i graviditeten. Sandsynligheden for at få et afkom af den tredje kategori, den medicinske set mest interessante, og sandsynligheden for at få levendefødte unormale børn varierer meget fra translokation til translokation, fra 0 til over 30 %.

Det er vigtigt at kunne fortælle et forældrepar, hvoraf den ene er en translokationsbærer, hvad deres sandsynlighed for at få et unormalt barn er. For den almindeligste type af translokationer, den reciproke, kan dette spørgsmål nu besvares på grundlag af resultaterne af bearbejdelsen af data fra 1120 familier med sådanne translokationer. Disse resultater publiceres i to større afhandlinger, der er under trykning (J. Stene).

7. Risiko for fødsel af børn med ikke-nedarvede kromosomabnormiteter

Det har længe været kendt at sandsynligheden for at et nyfødt barn har en ikke-nedarvet kromosomabnormitet afhænger af forældrenes alder, specielt af moderens alder. Hidtil har man ment at alene forældrenes alder har haft betydning for denne sandsynlighed. Bearbej-

delsen af nyere data har dog vist at der er store regionale forskelle, hvilket har bidraget til at en række undersøgelser har resulteret i modstridende konklusioner.

Analysen af sådanne materialer stiller særlige krav til de anvendte statistiske metoder, fordi sandsynlighederne for at der fødes unormale børn er meget små. Antallet af sådanne børn i data er derfor også lille, hvorfor de sædvanlige statistiske standardmetoder ikke kan anvendes. En del af projektet har bestået i at vurdere forskellige statistiske metoders egenskaber med henblik på at påvise alderseffekter i data indsamlede ved forskellige metoder (J. Stene).

8. Sandsynlighedsmodeller og statistiske metoder til analyse af familiedata

Stikprøver bestående af grupper af individer som udvælges klyngevis som følge af at de er bundet sammen på en eller anden måde, forekommer i en række sammenhænge. En sådan stikprøve kan repræsentere data over familier eller slægter, hvor de enkelte medlemmer kan have et af mange mulige kendetegn, hvoraf nogle kan være unormale egenskaber som arvelige sygdomme.

I mange tilfælde rapporteres familierne efter at der er født et eller flere medlemmer med en arvelig sygdom. Dette medfører, at de familier, hvor forældrene kunne have fået børn med en sådan sygdom, men tilfældigvis ikke har fået nogle, ikke bliver inkluderet i sådanne materialer. Dette må der tages hensyn til ved udviklingen af metoder til bestemmelse af skøn over sandsynligheden for at børn af forældre med de nævnte arveanlæg vil have den pågældende sygdom.

Projektet består af et studium af forskellige metoder til rapportering af data, f.eks. om en familie rapporteres ved fødslen af det første barn med en arvelig sygdom, om den først rapporteres ved fødslen af det andet eller et senere barn eller om det er helt tilfældigt hvilket af de syge børn som fører til at familien rapporteres. Til hver type af rapportering hører en statistisk metode til bestemmelsen af skøn over sandsynligheden for nedarvningen af den pågældende sygdom. Også udviklingen af sådanne metoder og vurderingen af deres teoretiske egenskaber indgår i projektet (J. Stene).

9. Analyse af arbejdsstyrkens bevægelser gennem 1970'erne og 1980'erne

Viden om arbejdsstyrkens bevægelser, om forskydningerne på arbejdsmarkedet samt om differentiell overlevelse er af grundlæggende betydning ved udførelse af arbejdsmarkedsfremskrivninger og økonomiske livsforløbskalkuler samt ved forsørgerbyrdebetrægtninger.

Projektet tager dels udgangspunkt i individrelaterede forløbsdata etableret ved interviewing af stikprøvepaneler med successiv udskiftning og fornyelse i perio-

den 1969-1979, og dels i aggregerede data fra den registerbaserede arbejdsmarkedsstatistik.

I årets løb er der udført en del arbejdsmarkedsfremskrivinger. Med et igangværende delprojekt tilsigtes belysning af generationsaspektet i intensitet for tilgang og udtræden af arbejdsstyrken (H. O. Hansen).

10. Analyse af databasestrukturer og implementering af populationsregistre med henblik på analyse af sociodemografiske processer

Historiske og aktuelle befolkningskilder afspejler fragmenter af mangeartede empiriske sociodemografiske processer. Med henblik på effektiv analyse af sådanne processer vil forløbsorienteret integration af tilgængelige befolkningskilder ofte være påkrævet og nødvendig.

Med udgangspunkt i et konkret historisk datamateriale er der i årets løb opbygget og beskrevet et integreret forløbsorienteret befolkningsregister med databasestruktur. Endvidere er en række aspekter af familiendannelsen og overlevelsen belyst ved anvendelse af ikke-parametriske metoder (H. O. Hansen).

11. Den demografiske aldring i industrisamfundene

Dette projekt tilsigter at give en analyse af de økonomiske og sociale konsekvenser af fertilitetsnedgangen og aldringen i industrilandene. Ændringerne i befolknings størrelse, køn- og aldersfordeling medfører f.eks. ændringer i mobiliteten af arbejdskraften, befolknings geografiske fordeling og boligbehovet, ligesom behovet for omstillinger af den offentlige sektor påvirkes.

Som et delprojekt gennemføres en analyse af det stigende kvindeoverskud og dets økonomiske og sociale konsekvenser. Projektet inddrager således den øgede forskel på den gennemsnitlige levealder for mænd og kvinder samt kvindeoverskuddets tidsmæssige og geografiske variation (P. C. Matthiessen).

12. Den demografiske transition

Dette projekt, der indgår i et internationalt projekt under ledelse af Det demografiske Institut ved Princeton University, er i 1985 bragt til en foreløbig afslutning gennem en publicering af hovedresultaterne. Projektet søges nu videreført med henblik på at kæde den historiske fertilitetsnedgang sammen med det moderne fertilitetsfald fra sidste halvdel af 1960'erne. De første resultater heraf blev fremlagt på et seminar i Oslo i februar 1987 om »Økonomiske og Sociale Konsekvenser af stagnation og nedgang i folketallet« og er under publicering (P. C. Matthiessen).

Gæster og rejser:

Erling B. Andersen har været på et 2½ måneders studieophold ved University of California, Berkeley og ved Educational Testing Center, Princeton. Endvidere har han gæsteforelæst ved Oregon State University,

Oklahoma State University, University of Chicago, Northwestern University og Pennsylvania State University.

Susanne S. Kristensen har i 1987 været på studieophold ved CORE, Université Catholique de Louvain.

Hans O. Hansen har været på studieophold ved Center for Demography and Ecology, University of Wisconsin.

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Erling B. Andersen er Associate Editor ved Scandinavian Journal of Statistics, Psychometrika og Journal of Educational Statistics.

Hans O. Hansen er medlem af redaktionskomitén for Bibliographie de la Démographie Historique.

Publikationer:

Andersen, E.B.: Comparison of latent structure models. Symposium i Anvendt Statistik, Leif Spange Mortensen, s. 35-64, Århus 1987.

—, Jensen, N., Kousgaard, N.: Statistics for economics, business administration and the social sciences. Heidelberg 1987, 439 s.

Hansen, H.O.: Nogle nyere tendenser i dødeligheden i Grønland. USI Årsberetning 1986, Statistisk Institut (udg.), s. 23-38, København 1987.

Kousgaard, N.: The application of binary paired comparisons to listening tests. Perception of reproduced sound, Søren Bech, O. Juhl Pedersen, s. 71-80, København 1987.

Matthiessen, P.C.: Befolkningsudviklingen i 1985. Befolkningens Bevægelser 1985, Danmarks Statistik (udg.), s. 13-17, København 1987.

—: Ældrebeholdningen i Danmark – status og fremtidsperspektiver! Tandlægebladet 8, s. 343-45, København 1987.

—: Changing fertility and family formation in Denmark. World Health Statistics Quarterly Vol. 40, No.1, s. 63-73, Genève 1987.

—: Fra Bukarest til Mexico City. Den ny Verden 20. årg., nr. 4, s. 7-13, København 1987.

—: Den aktuelle befolkningssituation i historisk perspektiv. Sociale og Økonomiske konsekvenser af stagnation og nedgang i folketallet, Rapport nr. 3: Seminarrapport, Rådet for Samfundsvidenskabelig Forskning (RSF) (udg.), s. 208-12, Oslo 1987.

—: Befolkning. Micro Publications: Social Science Series Vol. 4, s. 12, København 1986.

Milhøj, A.: Sammenhængen mellem det totale alkoholforbrug og antal dødsfald af alkoholrelaterede sygdomme analyseret ved tidsrække metoder. Symposium i anvendt Statistik, Leif Spange Mortensen (red.), s. 203-22, Århus 1987.

—: A conditional variance model for daily deviations of an exchange rate. Journal of Business and Economic Statistics 5, s. 99-103, 1987.

—: A multiplicative parametrization of ARCH models.

Research Reports, Statistisk Institut 101, s. 1-31, København 1987.

Stene, E., Stene, J., Stengel-Rutkowski, S.: On methodological issues regarding 47,+21 paternal age data. *Human Genetics* Vol. 77, s. 317, Heidelberg 1987.

-, Stene, J., Stengel-Rutkowski, S.: A reanalysis of the New York State prenatal diagnosis data on Down's

syndrome and paternal age effects. *Human Genetics* Vol. 77, s. 299-302, Heidelberg 1987.

Stene, J.: Reply to a response by Sherman & Iselius to comments on the segregation of balanced pericentric inversions. *Clinical Genetics* Vol. 31, s. 355-57, København 1987.

Nils Kousgaard

Indlægget blev præsenteret som et af de mange indlæg ved mødet i Nationalmuseets Etnografiske Selskab, hvis leder dr. phil. Kaj Billewadt fungerede som eksternt lektor under Etnografisk Institut.

I 1963 oprettedes Institut for Etnologi og Anthropologi med etnokalender Selvege 63 ledest af den tidvise udnævnte professor i etnografi, Johannes Nilsen, som fortsat henhørende under Det naturvidenskabelige Fakultet.

Fra 1977 til i dag er der tilføjet sine navne til fakultet, Frederiksborgs Kanal 4, og samtidig overflyttedes det til Det samfundsvidenskabelige Fakultet, hvor det placeredes i bygget sammen med kulturhistorie og sociologi.

I 1987 nedsatte DUV et udvalg med international deltagelse, hvis beslag til reorganisering af uddannelsen i antropologi ved Københavns Universitet sætter en udbyrger af den antropologiske forskning. I dag gennem anbefaling af to nye professorater samtidig med at magts er graden af en kandidatuddannelse. Med forslaget gennemføres der instituttet frem til en stabilisering af de ressourcerne og betingelser, om end den finder sted på noget senere præmisser.

Sprog

ITP: Antal årsværk: 11,4.

Lektorer: Nils Fock, Jonathan Friedman, Anne Koudsen (vikar), John Lieg, Åke Norberg, Søren Vester (vikar), Michael Whyte, Susan Reynolds Whyte, Peter Asby (ordov).

Eksternlektur: Ann-Lisbeth Arn.

Scenaristipendiat: Karen Fog Olwig.

Kandidatstipendiat: Søren Hvalkof, Karsten Petersen, Jørgen Schou, Jens Sørensen.

Undervisningsassistenter: Birthe Lundtoft Clausen, Eva Drenth, Wiebke Hendriksen, Ole Hertz, Michael Jacobsen, Agge Jørgensen, Yvonne Mørk, Børge Kirk Nielsen, Doris Ulrik Petersen, Kirsten Rønne, Bo Wagner Sørensen.

ZIP: Antal årsværk: 7,8.

Annelise Larsen, Kerry Wendelboe, EPO-dov Jo Ann Sixe.

Biblioteksmedhjælp: Hanne Jensen, Nina Johansen.

Forskningstilknytning

Anthropologien er den alment grundforskning om

langtids og de sociale i et alder. Nils Kousgaard
hvor den sociale og kulturelle livsforholdene findes og analyseres gennem deltagerobservation tilbringes en alder, kulturel fremstilling af kulturen betingelser og udviklingspræmisser.

Med et bredt menneske, hvis handling og opførsel er præget af kulturelle økonomiske, politiske og teknologiske strukturer er udgangspunktet for en forståelse af det lokalsamfundets afværgelse af det sociale og kulturelle samfund, dels af lokalsamfundets samfundsmæssige forhold med andre menneskelige samfundsmæssige. Det er blot det sidste perspektiv, der er etableret, den menneskelige antropologi, hvis perspektiv er globalt og også en verdensbetragtning af mennesket og mennesket i forhold til det menneskelige liv.

Med en tværfaglig og samfund og en specialiseret forskning lokalt og globalt, økonomisk og teknologisk og verdensborgerskab, mennesket, den antropologiske i de sociale og opførsel og kulturelle strukturer. I det lokale og globalt, kulturelle og kulturelle livsforholdene har med sin kvalitative metode også en inspiration for andre videnskaber, ikke blot de humanvidenskaber, men også betingelser med menneskelige og udviklingspræmisser, herunder den alder perspektiver i forbindelse med kulturelle og teknologiske.

1. Feltarbejde og andre empiriske studier

Med den vægt antropologien lægger på feltarbejde er det glædeligt, at ikke mindre end 8 af instituttets medarbejdere i kortere eller længere tid har udført feltarbejde eller opfølgende forskningsarbejde i det lokale og globalt. Disse undersøgelser giver et bredt indblik i den antropologiske arbejdspraksis og den alder og peger samtidig på nogle af de områder, hvor antropologiske videnpunkter ligger.

1.1 Arbejde i Kenya med indvandrers undersøgelse og inden for medicinsk antropologisk ramme (Susan Whyte).

1.2 Arbejde i Senegal og Guinea-Bissau med børnehelbredelse inden for medicinsk antropologisk ramme (Peter Asby).

1.3 Teknologi og udvikling i Uganda og Kenya (Michael Whyte).

1.4 Arbejde i langvarigt feltarbejde i Peru vedrørende skovlandsindvandrers udviklingsstrategier i forhold til nationalsamfundet (Søren Hvalkof).

Antropologi, kultursociologi og sociologi

1. Institut for Etnologi og Antropologi

Historie:

Etnografi blev oprettet som selvstændig disciplin med magisterkonferens ved Københavns Universitet i 1945. Faget havde til huse i Nationalmuseets Etnografiske Samling, hvis leder dr. phil. Kaj Birket-Smith fungerede som ekstern lektor under Geografisk Institut.

I 1965 oprettedes Institut for Etnologi og Antropologi med egne lokaler i Sølgade 83 ledet af den i 1964 udnævnte professor i etnografi Johannes Nicolaisen og fortsat henhørende under Det naturvidenskabelige Fakultet.

Fra 1973 fik instituttet til huse i sine nuværende lokaler, Frederiksholms Kanal 4, og samtidigt overflyttedes det til Det samfundsvidenskabelige Fakultet, hvor det placeredes i fagråd sammen med kultursociologi og sociologi.

I 1987 nedsatte DVU et udvalg med international deltagelse, hvis forslag til reorganisering af uddannelsen i antropologi ved Københavns Universitet støtter en udbygning af den antropologiske forskning bl.a. gennem anbefaling af to nye professorater samtidig med at magistergraden afløses af en kandidatorddning. Med forslaget gennemførelse ser instituttet frem til en stabilisering af de ressourcemæssige betingelser, om end den finder sted på noget usikre præmisser.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 11,3.

Lektorer: Niels Fock, Jonathan Friedman, Anne Knudsen (vikar) John Liep, Åke Norborg, Bror Westman (vikar), Michael Whyte, Susan Reynolds Whyte, Peter Aaby (orlov).

Ekstern lektor: Ann-Lisbet Arn.

Seniorstipendiat: Karen Fog Olwig.

Kandidatstipendiater: Søren Hvalkof, Karsten Pæregaard, Jesper Schou, Jens Sjørlev.

Undervisningsassistenter: Birthe Lundtoft Clausen, Eva Demant, Wiebke Hendriksen, Ole Hertz, Michael Jacobsen, Åge Jørgensen, Yvonne Mørck, Ilse Kirk Nielsen, Dorte Ulrik Petersen, Kirsten Rønne, Bo Wagner Sørensen.

TAP: Antal årsværk: 2,8.

Annelise Larsen, Kitty Wendelboe, EFG-elev Jo-Ann Sixø.

Biblioteksmedhjælp: Hanne Jessen, Nina Johnsen.

Forskningsvirksomhed:

Antropologien er den almene grundvidenskab om

menneskelige kulturer og samfund. Forskning tager sit udgangspunkt i det etnografiske feltarbejde, en metode der tilstræber indlevelse og forståelse af små lokalsamfund, der opfattes som anderledes end antropologens normale miljø, og hvis baggrund, socialt og historisk er ukendt eller sparsomt belyst. Gennem en langvarig tilstedeværelse i et sådant fremmed miljø, hvor den sociale og kulturelle livsudfoldelse fortolkes og analyseres gennem deltagerobservation tilstræbes en alsidig, holistisk fremstilling af kulturens betingelser og udviklingspotentiale.

Mødet med mennesker, hvis handlen og opfattelser er præget af kulturspecifikke økonomiske, politiske og erkendelsesmæssige strukturer er udgangspunkt for en forståelse dels af lokalsamfundets afhængighed af det større fx nationale samfund, dels af lokalsamfundstypens sammenlignelighed med andre tilsvarende samfundsformationer. Det er især det sidste perspektiv, der etablerer den generelle antropologi, hvis perspektiv er globalt og med en tidsdybde, der kun begrænses af eksisterende historisk og forhistorisk kildemateriale.

Med sit tværkulturelle perspektiv og sin spændvidde fra det lokale »græsrodsniveau« til regionale og verdensomspændende systemer har antropologien i de senere år oplevet en faglig blomstring. Ikke mindst den af feltarbejdet afledte holistiske kulturanalyse har med sin kvalitative metode været en inspiration for andre videnskaber, ikke blot de humanistiske, men også i forbindelse med sundhedssektoren og udviklingsorganisationerne, ligesom den åbner perspektiver i forbindelse med erhvervslivets internationalisering.

1. Feltarbejder og andre empiriske studier

Med den vægt antropologien lægger på feltarbejde er det glædeligt, at ikke mindre end 8 af instituttets medarbejdere i kortere eller længere tid har udført feltarbejde eller opfølgende forskningsundersøgelser i det forløbne år. Disse undersøgelser giver et første indtryk af den antropologiske arbejdsmarks mangfoldighed og peger samtidigt på nogle af de områder, hvor instituttets vækstpunkter ligger.

1.1 Arbejde i Kenya med småbørns underernæring inden for medicinsk antropologisk ramme (Susan Whyte).

1.2 Arbejde i Senegal og Guinea-Bissau med børnedødelighed inden for medicinsk antropologisk ramme (Peter Aaby).

1.3 Teknologi og udvikling i Uganda og Kenya (Michael Whyte).

1.4 Afsluttet et langvarigt feltarbejde i Peru vedrørende skovlandsindianernes udviklingsstrategier i forhold til nationalsamfundet (Søren Hvalkof).

1.5 Udviklingsstrategier

1.5.1 Undersøgelser på Hawai om kulturel identitet og bevægelser (Jonathan Friedman).

1.5.2 Studier i Vestindien og England vedrørende de vestindiske identitetsformer (Karen Fog Olwig).

1.6 Kortere feltarbejde som deltager i et Yogacenter i Sverige. Opholdet præget af identitetsproblematikken, både den personlige og den sociale (Jens Sjørølev).

1.7 Afsluttet længere feltarbejde i Peru. Opholdet præget af identifikationsproblematikken, både den personlige og den sociale (Karsten Pærregaard).

2. Medicinsk antropologi

Medicinsk antropologi er blevet et vigtigt tema indenfor dansk forskning. Den har taget form dels af undersøgelser af pragmatisk karakter fx, hvorledes konsekvenserne af europæiske sygdomme eller følgevirkninger kan modvirkes, dels af analyser over sammenstødet mellem rationel vestlig medicin og indfødte sygdomssystemer og klassifikationer. Et vigtigt perspektiv har også været indførelsen af antropologiens kvalitative og holistiske metode indenfor den danske sundhedssektor.

2.1 En undersøgelse af de sociale, kulturelle og medicinske problemer i forbindelse med småbørns ernæring. Projektet sigter mod at konstatere virkninger af et ernæringsprogram igangsat af den kenyanske regering, specielt indenfor Luo og Luyia's område i Vestkenya. Undersøgelsen belyser desuden behandlingssystemet og vanskelighederne med at benytte offentlige socialrådgivere under lokalt kulturspecifikke omstændigheder (Susan Whyte).

2.2 Et igangværende projekt om langtidseffekterne af mæslingefektion. Hvor tidligere studier i Guinea-Bissau har fokuseret på betydningen af »overcrowding« og smitteintensiteten som årsager til mæslingefektioners alvorlighed og den høje børnedødelighed er der nu indledt undersøgelser med henblik på at fastslå disse infektioners langtidseffekt og deraf følgende senere overdødelighed. Samtidig undersøges mulighederne for bedre sygdomskontrol i forbindelse med indførelsen af en ny mæslingevaccine (Peter Aaby).

2.3 Projektet »De sociale og kulturelle faktorer kliniske relevans for apopleksipatienter – en medicinsk antropologisk undersøgelse« har som formål at beskrive og analysere de oplevelser og erfaringer en gruppe apopleksipatienter og deres familier har i forbindelse med behandlingssystemet. Det er hensigten at følge patienterne og deres kontaktholder også i en periode

efter udskrivning for – ud fra en holistisk betragtning – at fremme forståelsen for de problemer og ændringer, der knytter sig til den apopleksiramte og dennes miljø. Undersøgelsen finder sted på Københavns Amtssygehus i Glostrup og har til dato fortrinsvis været præget af materialeindsamling gennem deltagerobservation og dybdeinterviews. Den foretages af to studerende (Pia Haudrup Christensen og Lisbeth Ekström Rasmussen) under vejledning (Susan Whyte, Jens Sjørølev).

2.4 Et tværfagligt projekt om trækkerdrengene og deres miljø i København med henblik på en målrettet indsats mod spredning af AIDS-virus ad denne kanal er netop indledt. Trækkerdrengemiljøet er i Danmarks så godt som ukendt og kontakter fra myndighederne til miljøet sporadiske. Projektet rummer en almen social del, der gennem intensive interviews skal klarlægge levevilkår og sammensætning af denne gruppe unge, og en social-medicinsk del, der tager sigte på en sådan grad af kontakt og forståelse, at betingelserne for spredning af AIDS minimeres mest muligt. Projektet gennemføres af en sammensat gruppe med erfaringer i socialt arbejde, herunder to antropologistuderende (Anders Dahl og Steffen Jöhncke) under vejledning (Ann-Lisbet Arn).

3. Identitetsstudier

Identitetsstudier har altid haft en central plads i antropologisk forskning. I og med at autonome stamfolk især efter den 3. Verdens afkolonisering er blevet integrerede dele af nationalstater er deres kultur blevet opfattet som udtryk for etnisk identitet, og samtidig har differentieringen af det moderne samfund i stigende grad medført dannelsen af subkulturelle identiteter. Endelig finder vi en række sociale identiteter fx knyttet til udøvelsen af bestemte erhverv, der i nogle tilfælde spiller sammen og mod hinanden i komplementære par. De følgende projekter illustrerer mangfoldigheden af identiteter, der kan placeres mellem den nationale og den personlige identitetsfølelse.

3.1 Et bredt anlagt projekt vedrørende Ecuador som pluralt samfund fortsætter. Forholdet mellem indianere, mestizer, Cholas og hvide i Cañar-regionen har afsløret samspillet mellem etniske grupper og andre identitetsformer som strukturelt betinget. Senest er den historiske udvikling for provinshovedstaden Azogues gennemført ved hjælp af historiske kilder, der afslører den over fire århundreder gentagne rumlige fordeling af de socio-kulturelle grupper. Især studiet af klædedragt og daglig skik som identitetsmarkører har vist sig at være en praktisk metode, da de svinger mindre end de gennemgående nedsættende betegnelser grupperne benytter indbyrdes (Niels Fock).

3.2 Projektet »Vestindisk kulturel identitet« er en

analyse på baggrund af både feltarbejde og kildestudier af den alternative identitet der er opstået som følge af mødet mellem en stærkt hierarkiseret, europæisk kolonimagt og den lokale, egalitære afro-caribiske befolkning. Med udgangspunkt i øen Nevis kan det påvises, at de to traditioners uforenelighed har medført en tredje tradition, der muliggør en alternativ identitet, som imidlertid kun kan finde udtryk uden for Nevis. En væsentlig del af analysen har derfor ligget i at undersøge dislokerede nevisianere med henblik på en bestemmelse af deres identitetsfølelses rødder (Karen Fog Olwig).

3.3 Kulturelle bevægelser i verdenssystemisk perspektiv er et projekt, der tager udgangspunkt i den hawaiianske identitetsfølelse således som den formes af den aktuelle hawaiianske bevægelse. Bevægelsens intensitet studeres i relation til verdenssystemets ekspansions- og kontraktionscykluser, mens bevægelsens indhold relateres til Hawaiis moderne samfund med dets specifikke kultur. Analysen har bl.a. baggrund i feltarbejde og udvides med sammenligninger til andre områder både i og uden for Stillehavet (Jonathan Friedman).

3.4 Et projekt vedrørende det komplementære forhold mellem agerbrugere og hyrder i en Andin landsby i Peru har til hensigt at undersøge sammenhænge og forskelle mellem de to erhvervsgrupper, der også er geografisk adskilte, idet hyrderne udnytter de højere liggende bjergskråninger. På grundlag af feltarbejde er de to gruppers gensidige relationer som følge af forskellig økologisk tilpasning og deres sociale organisation og symbolunivers' forskelligheder blevet studeret med henblik på at afprøve en hypotese om komplementaritet mellem grupperne, hvis kombinerede samspil og modspil synes strukturelt begrundet. Spørgsmålet bliver således, om den herskende dualisme og reciprocitet danner grundlag for en fælles identitet eller ej (Karsten Pærregaard).

3.5 Projekt Ethnic Business i Danmark er et kulturstudie over indvandrere, fortrinsvis tyrker, pakistaner, jugoslaver og polakker og deres karriere som butiksindehavere. Der sigtes mod en fremstilling af disse iværksætters livshistorier og socio-kulturelle baggrund, og de problemer de møder som selvstændige næringsdrivende (Steven Sampson).

3.6 Et projekt om tyrkiske og kurdiske migrantfamiliers relationer til hjemlandet er netop indledt. Det lægger vægt på at fremstille variationen i disse forbindelser hjemad til, hvad enten følelsesmæssige, økonomiske, kontraktlige etc. med henblik på at analysere deres betydning for migranternes stilling til integration i Danmark (Finn Korzen).

3.7 Arbejdet med projektet: »Ændringsprocesser i forholdet mellem kosmologier, identitetsforståelse og realitet i ekspanderende religiøse bevægelser med udspiring i Sydasiens« er fortsat med bearbejdning af data indsamlet ved tidligere feltarbejde. De analytiske indfaldsvinkler er primært koncentreret om semiotik og antropologisk anvendelse af psykoanalytiske teorier. Selvets konstitution i post-koloniale situationer er blevet inddraget, ligesom semiotiske analyser af ritualer og anden religiøs praksis (Jens Sjørlev).

4. Antropologisk udviklingsforskning

Antropologisk udviklingsforskning er et vanskeligt afgrænset begreb i og med at enhver kultur altid er under udvikling i betydningen strukturel differentiering. Udvikling identificeres imidlertid tendentiøst med vesternisering, modernisering etc. og optræder i denne sammenhæng specifikt som tilstrækkeligt stærke eksterne påvirkninger af lokalsamfundet. En væsentlig antropologisk indfaldsvinkel til udviklingsproblematikken er imidlertid, at forskellige samfund udviser meget varierende strategier med henblik på kulturelle alternativer, lige fra et traditionelt kulturelt forsvar til helt utopiske moderniseringsbestræbelser. Uanset de globale systemers uomtvistelige betydning er der derfor grund til at skelne mellem udvikling, der kommer indefra og udvikling påført udefra.

4.1 Projektet Amazon-landets politiske økologi beskæftiger sig med udviklingens kulturelle udtryk i det indianske grænseland i Østperu, hvor Ashéninka-indianere og indvandrede kolonister fra højlandet lever tæt sammen. Undersøgelsen, der er resultatet af flere års feltarbejde, tilstræber at konstruere en ny kulturel økologi, hvor de to befolkningsgruppers forskellige tilpasning til og begrebsliggørelse af den moderne udviklingsproces søges kortlagt. Et vigtigt aspekt af projektet er analysen af de overlevelsstrategier, grupperne tager i anvendelse overfor det ekspanderende nationalsamfund (Søren Hvalkof).

4.2 Kulturbestemte strategier for udvikling og resourcefordeling i Den kongolesiske Folkerepublik er et projekt, der drejer sig om klan- og slægtskabsstrukturers betydning for akkumulering og kanalisering af magt og goder og disses symbolske betydning for konstitueringen af politik, rum og klædedragt som strategiske udtryk for udviklingen af modernitet i kongolesisk forstand. Analysen relateres til visse områder i Stillehavet, hvor lignende processer udfolder sig og kontrasteres til ovennævnte materiale fra Hawaii (Jonathan Friedman).

4.3 Projektet Sammenbrud og udvikling i Uganda 1972-87 drejer sig om den økonomiske genrejsning inden for agerbrugssektoren, der trods nationens almenne krisetilstand har fundet sted i de senere år. På

grundlag af et supplerende feltarbejde i Banyole viser undersøgelser, at den lokale mobilisering af egne ressourcer har haft et betydeligt omfang og har ført til en større regional eksport af agerbrugsprodukter uden væsentlig hjælp til investeringer eller ekspertbidrag. Undersøgelsen er blevet suppleret gennem et senere ophold i Kenya (Michael Whyte).

4.4 Tørkens nomader i Sahel-zonen er et projekt, der beskriver fulbenomadernes situation fra magtfuld til marginaliseret gruppe. Projektet er påbegyndt (Mette Bovin).

4.5 Projektet »Ændringer i den lokale magtstruktur som følge af den statslige overbygning i Bangladesh« udføres i samarbejde med Chr. Michelsens Institut i Bergen. Undersøgelsens formål er at analysere de ændringer i magtstrukturen, der finder sted på landsbyplan, når det traditionelle patron-klient forhold, der var baseret på lokale ressourcer udskiftes med relationer, der bygger på eksterne statslige ressourcer. En ny type ledere, mellemændene får adgang til den politiske arena, men de overtager ikke umiddelbart den legitimitet, som de traditionelle ledere besad i kraft af den herskende æreskodeks. Konsekvenserne heraf for landsbyens magtstruktur undersøges (Ann-Lisbet Arn).

4.6 Projektet familiens genopståen som økonomisk enhed: udviklingspotentiale i familiebaserede småhåndværk i Sichuan, Kina drejer sig også om mobiliseringen af lokale ressourcer i et kinesisk bymiljø efter liberaliseringen. Den kinesiske familie, der siden kulturrevolutionen har været frataget sin økonomiske betydning, er igen blevet væsentlig i opbygningen af mindre håndværksvirksomheder, og projektet skal belyse omfanget og successen af denne ændring, dens betydning for lokalsamfundet, samt dens interne organisationsform og ideologi (Ole Bruun).

5. *Analyse af sociale og kulturelle systemer*

Projektet »Udveksling og social reproduktion« tager udgangspunkt i tidligere feltarbejde på Rossel Island, Papua New Guinea og litteraturstudier. Det angår social reproduktion og betydningsstruktur i forbindelse med gaveudveksling. Specielt er gaveudvekslingens forbindelse til den sociale identitet blevet belyst, ligesom dens forhold til sociale hierarkier og ledertyper indenfor et større område er blevet behandlet. Endelig er forbindelsen mellem symbolsk omvendning og reciprocitet behandlet i en analyse af en dansefest på Rossel (John Liep).

6. *Historisk antropologi*

Et fortsat projekt om Korsikas socio-politiske system inden for middelhavsområdets historiske antropologi har specielt drejet sig om en empirisk behandling af

slægtsskabsforhold, kønsrelationer og kosmologiske strukturer, samt teoretiske studier af forholdet mellem begrebsdannelse og kønsdualisme, venskabsforhold og basal politisk organisering. Disse spørgsmål er især blevet belyst ved hjælp af psykoanalytisk og tekstteoretisk inspireret metode (Anne Knudsen).

7. *Teorihistoriske studier*

7.1 Fra kulturhistorie til kultur og historie er et projekt, der vedrører en oversigtlig periodisering og karakteristik af dansk antropologi med fokus på den nyere forskning. Undersøgelsen har berørt fagets skiftende institutionalisering og paradigmer, forskningstemaer, regional dækning og anvendelsesområder (John Liep).

7.2.1 Projektet »Den primitive mentalitet, som begreb i vestlig antropologisk tænkning« har især koncentreret sig om den franske sociologi i perioden 1900-1940 med hovedvægten lagt på sociologiens indplacering i samtidens moralfilosofiske og politiske diskussioner (Jesper Schou).

7.2.2 Sideløbende er der arbejdet med museale repræsentationsformer for at undersøge, hvorledes skiftende teorier kommer til udtryk i skiftende udstillingsformer (Jesper Schou).

7.3 Et projekt om »indrammet adfærd« er udviklet i forbindelse med undervisning. Med inspiration fra Batesons »framing« begreb og Turners liminal-begreb har det drejet sig om en teoretisk bestemmelse af særlige former for kommunikation og erkendelse. Gennem analyse af denne meta-kommunikative forms betydning i en række karakteristiske samfund er denne indrammede adfærds forhold til den kulturelle baggrund blevet belyst (Niels Fock).

8. *Lingvistisk antropologi*

8.1 En undersøgelse af Yucatek-mayaskriftens indførelse, udbredelse og sociale kontekst drejer sig dels om at bestemme denne skrifts generelle opbygning og funktion, dels at beskrive og analysere skriftens sociale betydning i nogle udvalgte yucatekiske lokalsamfund for at bestemme dens strategiske betydning for regionens politiske muligheder (Peter Hervik).

8.2 Projektet med en lunyole-engelsk ordbog skridder fremad. Arbejdet udføres til dels på opfordring fra de kenyanske banyole-folk, for hvem det vil have ikke blot praktisk, men også en større symbolsk betydning, da det vil støtte dem i at blive anerkendt som skriftfolk og som autonome (Michael Whyte).

9. *Musik-etnologi*

9.1 Det musik-etnologiske projekt, der sigter mod udgivelse af en række håndbøger om musik og andre lyd-

instrumenter fra Afrika syd for Sahara skrider fremad. Et bind om Namibia og Botswanas instrumenter er udgivet og to andre er på vej (Åke Norborg).

9.2 Ligeledes arbejdes der på et kultur- og musikhistorisk projekt om lyren fra antikken til i dag (Åke Norborg).

10. Arkitektur-antropologi

Et projekt om arkitektur-antropologi består i indsamling og analyse af materiale med henblik på at formulere en teori om »det byggende menneske«. Første fase drejer sig om hjemfølelse, og om bevægelse i myte, ritual og bosætning, mens anden fase vil behandle og fortolke de kulturelle forskelle, der manifesterer sig i boliger og bygninger (Bror Westman).

Anden virksomhed:

Instituttets medarbejdere påtager sig en del formidling, ikke mindst i forbindelse med Folkeuniversitetet, hvor Niels Fock er medlem af programrådet og Karen Fog Olwig og Søren Hvalkof har holdt forelæsninger. Tilsvarende har Anne Knudsen forelæst på Krogerup Højskole og Bror Westman holdt en serie causerier i Danmarks Radio.

Af tværfagligt samarbejde må nævnes Michael Whytes deltagelse i Center for Afrikastudiers planlægning og undervisning, mens Susan Whyte har færdiggjort en rapport til evaluering af kvindeaspekter i udvalgte DANIDA-projekter i Kenya og Indien, en rapport hvis resultater blev fremlagt på DANIDA's råds-møde med henblik på en ny handlingsplan. Susan Whyte har ligeledes samarbejdet med en hollandsk kollega i redaktionen af en bog om brugen af medikamenter i udviklingslandene. I denne sammenhæng kan nævnes, at den af hende vejledte studentergruppe har fået deres arbejde »Hvad er meningen med kræft?« udgivet af foreningen til Kræftens Bekæmpelse.

Niels Fock har i samarbejde med Jens Sjørlev og Anne Knudsen stået for et tværfagligt forskningsseminar 6/12-11/12 – finansieret af Forskerakademiet – i temaet kulturanalyse. Han har ligeledes deltaget i planlægning og gennemførelse af et seminar om minoritetsstudier i tværfagligt regi med henblik på oprettelsen af en suppleringsuddannelse i dette emne.

Ann-Lisbet Arn har i forbindelse med udviklingsstudier i Bangladesh udført konsulentarbejde bl.a. for Euroconsult og SIDA samt forestået undervisning på Danmarks tekniske Højskoles U-landskursus. Endelig har Ann-Lisbet Arn været aktiv i planlægning og afholdelse af seminarer i et udviklingsforum i tværfagligt samarbejde med Sociologisk Institut.

Konsulentvirksomhed er ligeledes udført af Søren Hvalkof i forbindelse med INADE's udviklingsplanlægning for etniske grupper i Amazonas, mens Peter

Aaby har deltaget i I.U.S.S.P.'s komité for antropologisk demografi.

Niels Fock er institutbestyrer og medlem af fakultetsrådet.

Udgiver- og redaktionsvirksomhed:

Instituttets medarbejdere er involverede i relativt redaktionelt arbejde. Instituttet selv udgiver en skrift-række, hvor bl.a. magisterafhandlinger gøres tilgængelige for en bredere kreds af læsere. Dette støtter desuden det af antropologistuderende redigerede »Vildspor«: forum for antropologisk debat. Antropologforeningens tidsskrift »Stofskifte« har til huse på instituttet og har i redaktionen bl.a. Jesper Schou (ansvarshavende), Anne Knudsen og Jens Sjørlev. Dansk Etnografisk Forening udgiver det populærvidenskabelige tidsskrift »Jordens Folk«, hvor Karen Fog Olwig er medredaktør, og det internationale tidsskrift »Folk«, hvor Susan Whyte er i redaktionen.

Desuden er Susan Whyte korresponderende redaktør af Medical Anthropology Quarterly, og Jonathan Friedman er tilknyttet redaktionen af: Current Anthropology, Dialectical Anthropology, Critique of Anthropology, Theory Culture and Society og Culture and History.

Gæsteforelæsninger og deltagelse i konferencer:

Så godt som alle medarbejdere har i det forløbne år forelæst ved udenlandske universiteter.

Niels Fock har fungeret som opponent ved doktor-disputats i Uppsala.

Jonathan Friedman har gæsteforelæst ved konference til ære for N. Elias i Amsterdam, ved American Sociological Association i Chicago og ved Adelaide Universitetet i Australien.

John Liep har deltaget aktivt i symposium om »Culture and History in the Pacific« i Helsinki og i Workshop »Great men and big men in Melanesia« i E.H.E.S.S. Paris.

Karen Fog Olwig har deltaget i konferencen »The Caribbean Diaspora« ved University of London og ved årsmødet for Society for Caribbean Studies i Hertford og har desuden bl.a. gæsteforelæst ved Illinois North Western University, ved konferencen »Slavery and Emancipation in the Virgin Islands« på St. Thomas and St. Croix, ved American Anthropological Associations årsmøde i Chicago og ved Minnetas Universitet.

Jesper Schou har været på 3 måneders studieophold i Paris.

Michael Whyte har bidraget til symposium om »African Folk Models and their Application« ved Uppsala Universitetet.

Susan Reynolds Whyte har fungeret som opponent ved doktordisputats i Tromsø og forelæst ved symposium om »Sundhed og sygdom i Afrika« i Uppsala

samt ved symposium om »African Folk Models and their Application« ligeledes i Uppsala.

Endelig har Peter Aaby gæsteforelæst ved International Epidemiological Associations Kongres i Finland, ved konferencen om »Mortality Differentials in Africa« i Cameroun, i Londons Institute of Childcare og afholdt en seminarrække ved Institute of Preventive Eye Health i London.

Publikationer:

Aaby, P., Bukh, J., Hoff, G., Lisse, I.M., Smits, A.J.: Humoral immunity in measles infection: A critical factor? *Med. Hypotheses* Vol. 23, s. 287-306, England 1987.

-, Bukh, J., Leerhøj, J., Lisse, I.M., Mordhorst, C.H., Pedersen, I.R.: Vaccinated children get milder measles. A community study from Guinea-Bissau. *J. Infect. Dis* Vol. 154, s. 858-63, Chicago 1986.

-, Bukh, J., Hoff, G., Leerhøj, J., Lisse, I.M., Mordhorst, C.H., Pedersen, I.R.: High measles mortality related to intensity of exposure. *J. Pediatrics* Vol. 109, s. 40-44, USA 1986.

-, Bukh, J., Lisse, I.M., Smits, A.J., Silva, C.D.: Determinants des formes severes de rougeole: consequences au niveau de l'action preventive. Estimation de la mortalité du jeune enfant (0-5 ans) pour guider les actions de sante dans les pays en developpement, P. Cantrelle, S. Dormont, Ph. Fargues, J. Goujard, Rumeau-Rouquette (eds), s. 429-42, Paris 1986.

-, Bukh, J., Hoff, G., Lisse, I.M., Smits, A.J.: Cross-sex transmission of infection and increased measles mortality. *Rev. Infect. Dis* Vol. 8, s. 138-43, Chicago 1986.

-, Bukh, J., Lisse, I.M., Smits, A.J.: Severe measles in Sunderland 1885. A European-African comparison of causes of severe infection. *Int. J. Epidemiol* Vol. 15, s. 101-107, England 1986.

Arn, A.: Lad bistanden gå til den sociale sektor. Bistand og fattigdom i Bangladesh, Lars Christensen (ed.), s. 8, København 1987.

-, Måske går det ganske godt i Bangladesh. *Udvikling Særnummer*, s. 4, København 1987.

-, Nordbye, O.D.K., Jansen, E.G., et al: Bangladesh. Country Study and Norwegian Aid Review. Bergen 1986, 353 s.

Fock, N.: Omkring Kaj Birket-Smith, Danmarks første lærer i etnografi. *Stofskifte* 15, s. 147-52, København 1987.

-, Sygdom, sundhed, liv og død: Medicinske teorier i tre indianske kulturer. Sygdomsbilleder. Medicinsk antropologi og psykologi, P. Elsass, K. Hastrup (udg.), s. 95-118, København 1986.

-, Et sted i skoven – en verden – et univers. *Jordens Folk* 21, 2, s. 61-69, København 1986.

Friedman, J.: Cricks cracks. *Social Analysis* 21, s. 80-83, Adelaide 1987.

-, Generalized exchange, theocracy and the opium trade. *Critique of Anthropology* 7,1, s. 15-31, Amsterdam, London 1987.

-, Historical metaphors and mythical realities: structure in the early history of the Sandwich Islands Kingdom, M. Sahlins review. *Ethnos* 52, 3-4, s. 412-14, Stockholm 1987.

-, On paper tigers and precious nonsense. *Ethnos* 52, 3-4, s. 384-87, Stockholm 1987.

-, Beyond otherness or: The spectacularization of anthropology. *Telos* 71, s. 161-70, New York 1987.

-, Prolegomena to the adventures of Phallus in Blunderland. *Culture and History* 1,1, s. 31-49, København 1987.

-, De tabte paradis – de genvundne paradis? *Jordens Folk* 3, s. 105-12, København 1987.

-, Comments on "Anthropology as interpretive quest". *Current Anthropology* 28,2, s. 171-72, Chicago 1987.

-, Interview with Eric Wolf. *Current Anthropology* 28, 1, s. 107-18, Chicago 1987.

-, No history is an island: Islands of History. *History and Theory* Vol. XXVI, 1, s. 72-99, Middletown, Connecticut 1987.

-, Kultur, identitet og global proces. Graenser for Rationalitet, H. Hørstbøll Fink, O. Høiris (udg.), s. 71-90, Århus 1987.

-, Economics as culture: Gudeman review. *Ethnos* 52, 3-4, s. 396-98, Stockholm 1987.

-, Europe and The People Without History: Wolf: Review. *European Sociological Review* 1, s. 6-8, London 1986.

-, Asiatic Mode of Production. *The Social Science Encyclopedia*, Adam Kuper, Jessica Kuper (eds), s. 47-48, London 1986.

Friedman, N.: Ideology. *The Social Science Encyclopedia*, Adam Kuper, Jessica Kuper (eds), s. 375-76, London 1986.

Hvalkof, S.: El drama del Gran Pajonal (segunda parte): Colonización y Violencia. *Amazônia Indígena* No. 13, Ano 7, octubre, s. 3-11, Lima, Peru 1987.

-, El Drama Actual del Gran Pajonal, Primera Parte: Recursos, Historia, Población Producción Asháninka. *Amazônia Indígena* No. 12, Ano 6, agosto, s. 22-30, Lima, Peru 1986.

Knudsen, A.: Korsikansk Vendetta – blodhævn og samfundsorden. *Sphinx* 4, s. 135-41, Århus 1986.

-, Hoved og Fod – Antropologiens faglige profil. *Vildspor. Forum for antropologisk Debat* 1, s. 1-5, København 1987.

-, Kødelig Kærlighed. *Stofskifte, Tidsskrift for Antropologi* 15, s. 63-85, København 1987.

-, Silent Bodies and Singing Minds. Corsican Death Chants – Symbolicity and Beyond. *Folk* 29, s. 239-256, København 1987.

-, Stifindere i betydningsens underskov. *Jordens Folk* 3, s. 130-39, København 1986.

- : I begyndelsen var efterligningen. Information 25. februar, Kronik, København 1986.
- : Rigtige mænd, rigtige kvinder, og tavshed. Inge Paulsen (red.), s. 67-74, København 1986.
- : Af en herreløs sporhunds bekendelser. Kvinde-spind. Kønfilosofiske essays. Philosophia, Bock et al. (eds.), s. 40-54, Århus 1986.
- : Når materien tænker. When Matter Thinks. Siksi, the Nordic Art Review 2, s. 14-21, Helsinki 1986.
- : En fortælling i det virkelige liv. Jordens Folk. Etnografisk revy 3, s. 136-39, København 1986.
- : To travel light. Marianne for an Eiffel Tower in Space, Eric Andersen et al., s. 7, København 1986.
- Kronborg, D., Aaby, P.: Comparison of survival functions in hazard regression models with non-proportional hazards. Research Report, Statistisk Forskningsenhed 87/2, s. 1-19, København 1987.
- Liep, J.: Kannibaler og kulier: antropofagiske scener fra en sydhavsø. Stofskifte 15, s. 25-37, København 1987.
- : Kulturel praksis: modernitet og identitet. Vildspor 1, s. 60-64, København 1987.
- : Review of M. S. Mosko: Quadripartite structures. Categories, relations and homologies in Bush Mekeo Culture. New York, 1985. Ethnos Vol. 52, nr. 3-4, s. 405-06, Stockholm 1987.
- : From culture history to culture and history: the transformation of Danish anthropology. Vildspor 2, s. 40-61, København 1987.
- : A performance in petticoats: reversal and reciprocity in a Rossel Island dance feast. Folk Vol. 29, s. 219-38, København 1987.
- : Review of K. F. Olwig: Cultural adaptation and resistance on St. John. Three centuries of Afro-Caribbean life. Gainesville, 1985. Folk Vol. 28, s. 168-69, København 1986.
- Norborg, Å.: A handbook of Musical and other Sound-Producing Instruments from Namibia and Botswana. Stockholm 1987, XXII+454 s.
- : Musikinstrumente der Bini in Südwest-Nigeria. Musikkulturen in Afrika, Erich Stockmann (eds), s. 197-220, Berlin 1987.
- Olwig, K.F.: For gud og fædrelandet. National identitet i St. Kitts-Nevis. Jordens folk Vol. 22, nr. 3, s. 122-29, København 1987.
- : Sport as Secular ritual. The Case of netball. Folk. Journal of the Danish Ethnographic Society Vol. 29, s. 75-90, København 1987.
- : Satelitenglen er på vej. Levende Billeder 3. årg., nr. 2, s. 40-41, København 1987.
- Pærregaard, K.: Nuevas Organizaciones en Comunidades Campesinas: el caso de Usibambay Chacucocha. Lima, Peru 1987, 150 s.
- : Death Rituals and Symbols in the Andes. Folk. Journal of the Danish Ethnographic Society Vol. 29, s. 20, København 1987.
- Sampson, S.: Sort er Rart. Fyns Stiftstidene 15. august, Kronik, Odense 1987.
- : The second economies of the Soviet Union and Eastern Europe. Annals of the American Academy of Political and Social Science 493, s. 120-36, Philadelphia, USA 1987.
- : Anmeldelse af P. Campeanu, "The Origins of Stalinism". Telos 70, Winter 1986-87, s. 193-201, New York 1987.
- : Anmeldelse af J. Bjørnåvold et al.: "Living Conditions and social integration in fishing communities: Poland and Norway". Nordisk Østforum 4, s. 78-80, Oslo 1987.
- : Anmeldelse af K. Verdery, "Transylvanian Villagers". Sociologia Ruralis Bd. 27 (4), s. 351-52, Amsterdam 1987.
- : Anmeldelse af P. Bell, "Peasants in Socialist Transition". Sociologia Ruralis Bd. 27 (4), s. 349-51, Amsterdam 1987.
- : Anmeldelse af P. O. Christiansen, "En livsform på tvangsauktion". Sociologia Ruralis Bd. 27 (4), s. 345-47, Amsterdam 1987.
- Schou, J.: Etnografiske karavaner. Stofskifte 16, s. 55-87, København 1987.
- : "Almindelig Rejsebeskrivelse" – en overvejende udgivelseshistorisk præsentation af et "etnografisk" værk fra midten af 1700-tallet. Vildspor 2, s. 18-39, København 1987.
- : Udvikling. En begrebshistorisk note. Stofskifte 14, s. 7-12, København 1986.
- Sjørsløv, J.G.: Kødets Transcendens. Skidtet, ånden, lysten og kødet – om tantrisk emancipation. Stofskifte, Tidsskrift for Antropologi 15, s. 121-44, København 1987.
- Westman, B.: Tro-Viden i andre kulturer. Tidsskriftet NytVerdensbillede 2, s. 3, Ollerup, Fyn 1987.
- : Natur-kultur. Kropskunst i 80'erne. Magasinet Thyboen 21, s. 4, Thisted 1987.
- : Fetich. Om at ligne de andre. Teater 87 87, s. 3, København 1987.
- : The Hand Behind the Mirror. Some Reflections on the Unity in the Rural Art of Women in Maghreb. Folk Vol. 29, s. 16, København 1987.
- : Vind og Harpe. Kasettebånd og hæfte. Thisted 1987, 28 s.
- Whyte, M.A.: Hjælp altmuligmanden. Udvikling Særnr., 12. årg, s. 28-31, København 1987.
- : Development in eastern Uganda. Working Papers, Center for Africa Studies 2, s. 1-23, København 1987.
- : Crisis and recentralization: indigenous development in Eastern Uganda. Working Papers, Center for Africa Studies 1, s. 1-28, København 1987.
- : Review: Guns and Rain by David Lan. Folk 28, s. 161-4, København 1987.
- , Whyte, S.R.: Peasants and workers: the legacy of partition among the Luyia-speaking Nyole and

Marachi. Journal of the historical society of Nigeria Vol. XII, nr. 3-4, s. 139-58, Lagos, Nigeria 1987.
 Whyte, S.R., Whyte, M.A.: Clans, brides and dancing spirits. Folk 29, s. 97-123, København 1987.

Niels Fock

2. Institut for Kultursociologi

Historie:

Studiefaget kultursociologi og Institut for Kultursociologi er forholdsvis nyetablerede. En lærestol, et professorat i kultursociologi, blev således oprettet og besat i 1964; den første studieordning for magisterkonferens i kultursociologi blev udarbejdet og vedtaget i 1965 og et selvstændigt Institut for Kultursociologi blev oprettet i 1967 med lokaler i Rosenborggade 15. Fra efteråret 1971 til udgangen af 1977 havde instituttet til huse i Nørre Voldgade 80. Siden har adressen været Rosenborggade 17.

I efteråret 1987 afgav et internationalt udvalg nedsat af Undervisningsministeriet en betænkning med forslag om en ny uddannelse i sociologi. Udvalget foreslog uddannelsen ved Institut for Kultursociologi nedlagt med deraf følgende usikre eksistensvilkår for instituttet.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 9,5.

Lektorer: Charlotte Bloch (orlov u/løn aug.87-juli 88), Leif Christensen (prorektor), Søren Damkjær, Lis Højgaard, Allan Madsen, Ida Nicolaisen, Jonathan Schwartz.

Seniorstipendiat: Birthe Bech Jørgensen

Kandidatstipendiater: Laila Sønder Rasmussen, Ulrik Sparre, Finn Stepputat.

Forskningsstipendiater: Kirsten Drotner, Beth Elverdham, Kjeld Høgsbro, Jørgen Steen Madsen, Lise-Lotte Bøggild Mortensen, Pia Steen.

Gæsteforsker: Henning Eichberg (fratrådt 1/8).

Eksterne lektorer med eksternt financerede forskningsprojekter: Henning Bech, Jesper Due, Peter Duelund, Jørn Falk, Christian Horst.

Eksterne lektorer og undervisningsassistenter med forskningsvirksomhed: Jean Fischer, Leif Jacobsen, Axel Lunddahl, Birthe Nautrup, Klaus Rasborg, Kim Rasmussen, Ninna Nyberg-Sørensen, Peter Wad.

TAP: Antal årsværk: 3,5.

Marianne Bonde, Ina Bouras (fratrådt 31/8), Anette Hermund, Inga Sørensen.

EFG-elev: Laila Søe Rasmussen.

Forskningsvirksomhed:

Kultursociologien er defineret som en integreret videnskab om mennesket, samfundet og kulturen. Kultursociologien beskæftiger sig derfor med sociale systemer og strukturer, men også og især med systemets udtryk, som dette tolkes og reageres på af mennesker gennem givne kultur- og tydningsmønstre.

Kultursociologien er baseret i fagene sociologi, socialpsykologi og socialantropologi, uden at den kultursociologiske analyse derfor tager udgangspunkt i det enkelte fag. Kultursociologien karakteriseres netop ved bestræbelsen på at overskride traditionelle samfundsvidenskabelige og humanistiske disciplinopdelinger. Den kultursociologiske faglighed er ikke baseret på at studere flere fag sideløbende, men på en integration ned til de grundlag de involverede discipliner hviler på. Derfor er videnskabssteori, metoderefleksion og – kritik helt centrale bestanddele i kultursociologien.

Det, der derudover karakteriserer kultursociologien, er det historiske og globale perspektiv. Kultursociologien har både den industrialiserede og ikke-industrialiserede verden som forskningsgenstand. Sociale fænomener studeres som resultat af historiske processer og gøres til genstand for komparative studier i både industrialiserede og ikke-industrialiserede samfund. Dette for også at kunne analysere, hvorledes industrialiseringen ved sin fortsatte udbredelse til stadighed skaber konflikter mellem gamle og nye sociale strukturer, kultur- og tolkningsmønstre.

Kultursociologien tager med andre ord udgangspunkt i den klassiske sociologiske antagelse, at samfund og den samfundsmæssige udvikling er præget af modsætninger og konflikter. En væsentlig del af den kultursociologiske forskning er derfor også rettet mod udviklingsteori og social forandring. Men kultursociologien tager også udgangspunkt i den kendsgerning, at samfundene på trods af konflikter overlever som sociale enheder. De forskellige sociale grupper og lag har deres særlige kulturelle kendetegn og samfundet som helhed har en lang række fælles værdier, normer og tydningsunivers – et fælles kulturelt mønster. Kulturelt forskelligartede livsformer sameksisterer i et dynamisk og konfliktfyldt forhold. Der skabes til stadighed forskydninger og brud i fælles værdier og normer. Disse kulturelle processer, der både er præget af konflikter, men som samtidig sikrer samfundets fortsatte reproduktion, er kultursociologiens væsentligste forskningsområde.

Kultursociologiens samlede forskningsprofil er med andre ord meget bredt defineret. Det specifikt kultursociologiske er derfor mere fremgangsmåden end de emner, der gøres til genstand for analyser. Den integrerede tilgang, det globale udsyn og den historiske forankring forlener kultursociologien med stor teoretisk spændvidde, metodisk alsidighed og sensibilitet overfor den kulturelle dimension.

Med basis i en sådan generel bestemmelse af kultursociologien har instituttets forskning det sidste par år været centreret omkring en række mere velafgrænsede emnekredse. Det drejer sig om følgende:

1. Kultur og hverdagsliv

Under dette tema arbejdes der med en række forskellige emner, hvor kultur- og hverdagslivsbegreberne udgør en central forståelsesramme.

1.1 Det nye voksenliv

Der er tale om en undersøgelse af de sidste årtiers ændringer i familieberne og disse ændringers betydning for forholdet mellem voksne og mellem voksne og børn. En gennemarbejdning af projektets teoretiske forudsætninger foreligger i artiklen: »Familien – Opløsning eller kulturel nyskabelse« i Bloch, C. m.fl.: Hverdagsliv, Kultur og Subjektivitet. Projektets empiriske del skal omfatte en undersøgelse af familiedannelsesprocessen og familielivets kulturelle og sociale processer i to forskellige generationer. Undersøgelsen falder i to dele: En kvantitativ, som skal vise voksne mænd og kvinders familiedannelsesforløb og en kvalitativ, som skal belyse den historiske betydning og forvaltning af kulturelle opbrud og sociale omplaceringer indenfor de to generationer, samt den måde disse kommer til udtryk på i familien (Lis Højgaard).

1.1.2 Arbejdsløsheden og unge kvinders hverdagsliv

Ud fra et teoretisk arbejde med hverdagslivs- og kulturbegrebet fortsættes undersøgelsen af 16-24 årige kvinders arbejdsløshed. Det empiriske grundlag for arbejdet er dels en spørgeskemaundersøgelse, dels et temmeligt omfattende interviewmateriale. Undersøgelsens formål er at redegøre for årsagerne til 1) at bestemte unge bliver arbejdsløse, 2) at nogle kommer hurtigere ud af arbejdsløsheden end andre, og 3) at langvarigt arbejdsløse handlingslammer. Dette implikerer teoridannelser om sammenhæng mellem hverdagslivets samfundsskabte betingelser, de subjektive og intersubjektive måder at håndtere disse på, samt hverdagens kulturer (Birthe Bech-Jørgensen).

1.1.3 Hverdagsliv, brud og livscyklus

På baggrund af en empirisk undersøgelse af hvordan arbejdsløse kvinder i forskellige livsfaser forvalter arbejdsløshedssituationen over et længere tidsforløb, arbejdes der med en teoretisk analyse af forholdet mellem hverdagsliv, brud i hverdagen og selvfølelse med dertilknyttede handle- og udtryksformer. Derudover arbejdes der fortsat med ud fra det empiriske materiale at præcisere sammenhængen mellem selvfølelse, arbejdsløshed og livscyklus indenfor en hverdagslivs-sammenhæng (Charlotte Bloch).

1.1.4 Unge hverdagsæstetiske kulturproduktion: En teoretisk og empirisk undersøgelse

Ud fra en teoretisk afklaring af æstetikbegreber i forhold til teorier om hverdagskultur undersøges en udvalgt gruppe unges egen kulturelle produktion, specielt af video, ved en københavnsk ungdomsskole. Det er undersøgelsens formål at specificere hverdagsæstetikens karakteristika, dens identitetsskabende betydning, samt mulige kønsforskelle i de æstetiske processer og disses subjektive funktion (Kirsten Drotner).

1.1.5 Danske homoseksuelles livs- og kulturformer

I fortsættelse af et i 1987 afsluttet projekt om »Homoseksualitet og videnskab« er en kvalitativ interviewundersøgelse af danske homoseksuelles livs- og kulturformer under forberedelse (Henning Bech).

1.1.6 Agrikulturelle forandringsprocesser og kampen om bondens sjæl

I fortsættelse af et i 1987 afsluttet projekt om »Livet på landet« udarbejdet for Landbokommissionen arbejdes der videre på et projekt betitelt »Agrikulturelle forandringsprocesser og kampen om bondens sjæl«. En teoretisk analyse af det kriseramte forhold mellem arbejdsevne, kultur og livsgrundlag (Jørn Falk).

1.2 Kultur og idræt

Den faglige opprioritering af hverdagslivsstudier er også udmøntet i undervisning og forskning indenfor området »Kultur og idræt«. Institutet har i samarbejde med August Krogh Institutet og Danmarks Højskole for Legemsøvelser udarbejdet en ny struktur for idrætsuddannelserne ved de berørte institutioner. Institutets indsats vedrører selvsagt især de samfundsfaglige elementer i en eventuel ny uddannelse i »Kultur og idræt«. Der arbejdes iøvrigt med følgende projekter indenfor området:

1.2.1 Krop, idræt og hverdagsliv

Indenfor rammerne af området krop, idræt og hverdagsliv arbejdes med følgende projekter:

- Det løbende samfund. Idrætssociologi ud fra kroppen. En metodologisk og problemorienteret tekstbog.
- Leistungsräume. Sport als Umweltproblem. En antologi om idrættens socialøkologi, på tysk.
- Bevægelse i arkitekturen. På vej mod et nyt idrætsbyggeri. Tekster og resultater fra arkitektkonkurrencen om et nyt bevægelseshus ved Gerlev Idrætshøjskole.
- Idrætshistorie. Kilder og processer. En materialemæssig gennemgang af bevægelseskulturens forandring.
- Den underjordiske historie. Om kroppen, myter og ritualer. Tekster om industrikulturens og industrikritikkens sanselige grundlag.
- Kropskulturens kulturrelativitet. En tekstbog om

idrættens etnologi, interkulturel forskning og »en ny verdensorden for sporten«.

- Idræt, krop og tidsmønstre. Om kropslige vilkår i industrisamfundet og i den nye teknologiske kultur under aspekter som hurtighed, spænding, fremskridt, præstation, stress, afspænding, rytme og tidens knaphed (Henning Eichberg).

1.2.2 *Kroppens kulturfilosofi*

Ovennævnte projekttitel refererer til studier inden for feltet idrætssociologi, kropskultur og filosofiske spørgsmål i forbindelse med studiet af kropskultur (Søren Damkjær).

2. *Migrations- og etnicitetsstudier*

Indvandrer- og flygtningestudier er indenfor de senere år blevet et stadigt mere centralt undervisnings- og forskningsområde. Der er for øjeblikket tale om følgende projekter:

2.1 *»Et forsvar for hjemvæ«*

I projektet anses »hjemvæ« ikke som klinisk symptom, men som kulturel ressource og har iøvrigt tilknytning til kultursociologiske studier over identitet, lokalitet og globalitet. Projektet forventes i 1988 at resultere i en artikelsamling: *In Defence of Homesickness, Nine Lectures on Identity and Locality* (Jonathan Schwartz).

2.2 *»At være eller ikke være«*

En analyse af tyrkisk ungdom i Københavns- og Ankaras tilflytterkvarterer.

Hensigten med projektet er inden for rammerne af to regionale områder, København og Ankara, at analysere sociale og kulturelle konsekvenser af eksternt og intern migration blandt tyrkisk ungdom. Med udgangspunkt i tidligere feltarbejder og planlagte empiriske undersøgelser ønskes der foretaget en analyse af de unges placering i tilflyttersamfundet. Der bliver fokuseret på konflikten mellem forældregenerationens sociale, økonomiske og kulturelle ballast og de unges muligheder for – og ønsker om – økonomisk og social integration i nationalstaten. Samspillet mellem kønsspecifik socialisering, skoleuddannelse, lønarbejde og divergerende ideologier (islam, nationalisme og forbrugerisme), som manifesterer sig i relation til familien og den danske/tyrkiske nationalstat, skal danne grundlag for dette projekt, hvis formål er at nå til en bedre forståelse af en udsat social/kulturel gruppes livsbetingelser (Lotte Bøggild Mortensen).

2.3 *Indvandrerfamiliers integrationsmønstre i Danmark*

Det er projektets formål at beskrive, hvorledes indvandrerfamilier i Danmark dels tilpasser sig det danske samfund, dels reorganiserer deres sociale og kulturelle grundlag.

Projektets population er samtlige de indvandrerfamilier, der i 1975 fødte barn i Københavns Kommune, sammenlignet med et tilsvarende antal københavnske arbejderfamilier og et tilsvarende antal københavnske funktionærfamilier.

Den metodemæssige fremgang er bygget op omkring en registreringsmæssig pejling af familierne ud fra demografiske, sociale og erhvervsmæssige data med hensyn til en beskrivelse i forhold til den danske socialstruktur. Dertil knyttes såvel en række systematiske og strukturerede interviews og en serie fokuserede interviews. Sammenskrivningen af data finder sted sammen med en præsentation af den socialpolitiske udvikling af indvandrerforholdene.

Projektet er en reaktivering af et tidligere gennemført projekt om indvandrerfamiliers forhold i Danmark, gennemført ved Institut for social Medicin af Christian Horst og læge Søren Klebak (Christian Horst).

2.4 *Muslimske indvandrerkvinders møde med det danske hospitalsvæsen*

Under problemstillingen »Muslimske indvandrerkvinder og deres møde med det danske hospitalsvæsen – set i relation til deres egen kulturelle baggrund« er indsamlet et stort kvalitativt (deltagerobservation og interviews), og kvantitativt materiale. Materialet er indsamlet på Rigshospitalet i København blandt muslimske indvandrerkvinder indlagt på gynækologisk-, svangre-, og barselsafdeling.

Projektets udgangspunkt var, at der i mødet mellem indvandrerkvinderne og hospitalet sker et møde mellem to kulturelle systemer. Gennem interviews med hospitalspersonale og indvandrerkvinder afdækkes det gensidigt manglende kendskab til det andet systems model. Kun 2 ud af 10 indvandrerkvinder taler dansk, og hospitalets tolkeforbrug er ikke stort. Så længe der ikke er problemer, fungerer de to systemer uafhængigt og parallelt, men i krisesituationer er der en manglende kommunikation med stor mulighed for misforståelser begge veje.

Det kvantitative materiale, indsamlet på alle muslimske indvandrerkvinder indlagt i perioden jan. 86 – jan. 87, viser, at muslimske indvandrerkvinder afviger fra hospitalsgennemsnittet med hensyn til indlæggelsesårsag (gynækologisk afd.), fødselsforløb mm.

Det empiriske materiale er p.t. under nærmere bearbejdning (Beth Elverdam).

2.5 *Udvikling af rådgivningsbistand til og behandling af flygtninge og deres familier*

Projektets formål er at opsamle og evaluere erfaringerne fra arbejdet med flygtninge, som det foretages i Cepar (Center for psyko-socialt arbejde for flygtninge). Projektet vil sammenholde Cepar's erfaringer med internationale erfaringer på området centreret omkring følgende temaer: Eksilfænomenet og dets psyko-sociale

manifestationer – psykoterapi som et transkulturelt arbejdsfelt – analyse af samarbejdet med »systemerne«: Dansk Flygtningehjælp og kommunerne. Forskningsprojektet er finansieret af Socialstyrelsens Forsøgsudvalg og Egmontfonden (Pia Steen).

3. Udviklingsstudier

Under dette tema arbejdes der med analyser af kulturelle og sociale forhold i den 3. Verden, med afdækning af betingelserne for socio-økonomisk udvikling, samt afklaring af teoretiske tilgange til begribelse af disse komplekse forhold. Der arbejdes endvidere med bistandsproblemer og bistandsorienteret forskning.

3.1 *Diligent Men – Determined Women. – The cultural Dynamics of Gender and Status among the Punan Bah*

Dette er arbejdstitlen på et større værk, der baserer sig på analysen af et primært datamateriale indsamlet under 3 års feltstudier blandt det hidtil ukendte Punan Bah folk i Borneos regnskov. Det overordnede teoretiske mål er, at øge vor indsigt i dynamikken i det strukturelle samspil mellem på den ene side kulturelle forestillinger og deres symbolske og rituelle udtryk og på den anden side social organisering. Mere specielt at bidrage til teoridannelsen om kønshierakier og social lagdelings udformning og strukturelle relation (Ida Nicolaisen).

3.2 *Kollektive organiseringsformer i agrare og urbane sektorer i Nicaragua som grundlag for folkelig deltagelse i reformstrategier*

Undersøgelsen retter sig imod to nøgleområder: kooperativiseringen i landbruget, samt de såkaldte sandinistiske forsvarskomiteer i byområderne. Baseret på ophold i udvalgte lokalområder tilsigter undersøgelsesprojektet en forståelse af disse organiseringer, i tilknytning til den almene udviklingsproces i Nicaragua. Undersøgelsen forsøger at belyse de konkrete forudsætninger og muligheder for folkelig deltagelse i sandinisternes reformprogrammer og udviklingsstrategi (Ulrik Sparre).

3.3 *Katastrofer, flygtninge og hverdagskultur i den 3. Verden. En undersøgelse af flygtninges strategier til opbygning af et nyt hverdagsliv*

Projektet sigter dels mod at give en kritisk vurdering af nødhjælpen, og dels mod at bidrage til den teoretiske udvikling af hverdagslivsforskningen i den tredje verden. Empirisk tager projektet udgangspunkt i en analyse af flygtningelejre i Mexico (Finn Steppeputat).

3.4 *Fagbevægelsens vilkår og muligheder i Malaysia*

Der er tale om tre sammenknyttede projekter. Det første projekt omfatter en teoretisk og historisk analyse af industrialiseringen og fagbevægelsens udvikling med særlig vægt på industriforbundene i industrisektoren, en undersøgelse af lokalt fagforeningsarbejde, samt et

planlagt feltstudie af fagbevægelsens rolle i industriarbejderes dagligliv. P.t. arbejdes med en samlet analyse af industriarbejderorganisering under malaysisk udviklingspolitik i 1980'erne, specielt i forhold til »japaniserings-« og »islamiserings« politikkerne.

Der er for det andet tale om et Zed Press-bogprojekt i samarbejde med Arokia Dass, generalsekretær i det malaysiske automobilarbejderforbund og leder af Asian Workers Solidarity Links (AWSL). Projektet går ud på at sammenholde og analysere generel teori om økonomisk, politisk og sociokulturel udvikling med regionale og lokale erfaringer med den sydøstasiatiske klassekulturdannelsesproces. Projektet er p.t. bremsset som følge af arrestationen af Arokia Dass i forbindelse med massearrestationerne af oppositionelle i Malaysia i oktober 1987.

Endelig har det tredje projekt til formål at analysere demokratiserings- og autokratiseringsprocesser i den regionale udviklingsproces med udgangspunkt i Rudebecks generelle politik- og magtmodel for udviklingsstudier (Peter Wad).

3.5 *Kvinder og økologi*

Ud fra indsamlet materiale i Uttara Kannada i Sydindien om kvindernes hverdagsliv, deres deltagelse i den økologiske bevægelse, Appiko og deres overlevelsesstrategier med hensyn til energiresourcer, videreudvikles, på baggrund af tidligere teoretisk arbejde, forståelsen af nye politiske udtryk. Inspirationen til en aktiv kulturforståelse og et nyt politikbegreb hentes fra Birminghamskolen, Hannoverskolen, pro-strukturalisterne og den nyere kvinde- og udviklingsforskning (Laila Sønder Rasmussen).

3.6 *Yantai-projektet*

Der er tale om en fortsat bearbejdning af materiale indsamlet i første halvår af 1985 i DaYuDao i Yantai-distriktet i Kina. Oprindeligt projektbevilling fra Forskningsrådet for Udviklingsforskning (Axel M. Lunddahl).

4. Teknologi og samfund

4.1 *Arbejde, teknologi og samfund*

Projektet sigter mod en større fremstilling af knudepunkter i arbejdets socialhistorie og teknologihistorien.

Der argumenteres for nødvendigheden af at se teknik og teknologisk udvikling i sammenhæng med arbejdets organisation og forskydninger i samme. Dette illustreres historisk konkret og som baggrund for forståelse af aktuelle tendenser af nogle benævnt »den informationsteknologiske revolution«, »det postindustrielle samfund« osv. (Allan Madsen).

4.2 *Kultur og teknologi*

Projektet har til formål at belyse sammenhængene

mellem kultur og teknologi. Projektet omfatter såvel en teoretisk som empirisk del.

Det teoretiske arbejde sigter på at bidrage til udvikling af en helhedsteori om teknologi og kultur samt udvikling af metoder, der muliggør en bred sociologisk analyse af teknologi og kultur. Det teoretiske arbejde omfatter en kritisk gennemgang af eksisterende teoridannelse om samfund og teknologi – bl.a. med udgangspunkt i Habermas's kommunikationsteorier.

Den empiriske del har til formål at tilvejebringe faglig viden om betydningsfulde træk ved teknologiens kulturelle muligheder og konsekvenser. Den empiriske del bliver gennemført i relation til teknologiforsøgene på Fejø. Projektet er finansieret i en treårig periode af Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd og Teknologistyrelsen (Peter Duelund).

5. Arbejdsmarkedsforhold, fagbevægelse og stat

5.1 Fremtidens skole – Fremtidens lærerforening

En kultursociologisk organisationsanalyse af udviklingen i Danmarks Lærerforening.

Undersøgelsen er planlagt til 3½ år i perioden 1.2.86 til 1.8.89. hovedproblemstillingerne er følgende:

- 1) Centraliserings- og decentraliseringsprocesser. Lokalkredsenes og tillidsrepræsentantsystemets placering i organisationen.
- 2) Ændringer i organisationskulturen: sprog, symboler, myter og ritualer. Udvikling af fagforenings- og professionsideologi.
- 3) DLFs magtressourcer og faglige strategier. DLFs manøremuligheder i det offentlige aftalesystem.
- 4) Medlemmernes levevilkår i forhold til deres fagpolitiske identitet og aktivitet.

Der vil løbende blive udsendt delrapporter om undersøgelsens forløb. 1. delrapport vedrørende udviklingen i de lokale kredse var færdig i januar 1987.

2. delrapport vedrørende Danmarks Lærerforening og det offentlige aftalesystem forventes færdig i marts 1988 (Jesper Due, Jørgen Steen Madsen).

6. Sociale bevægelser

6.1 Det sociale arbejde i de sociale bevægelser

Det er projektets mål at etablere et overblik over det sociale arbejde, der foregår i de sociale bevægelser, at diskutere bevægelsernes generelle socialpolitiske funktion og de problemer, bevægelsernes aktiviteter løber ind i deres konfrontation med stat og marked. Derudover søger projektet at belyse den forståelse af de sociale problemer, som findes indenfor forskellige typer af sociale bevægelser.

Den empiriske undersøgelse, som indgår i projektet, er rettet mod bevægelser, hvis arbejde overvejende har

karakter af selvhjælp. Den teoretiske diskussion i forbindelse med undersøgelsen vil fokusere på sammenhængen mellem hverdagslivets udvikling, omsorgsarbejdets udvikling og de kulturelle forudsætninger for denne udvikling (Kjeld Høgsbro).

7. Metodiske og videnskabsteoretiske studier

7.1 Modernitet og postmodernitet

Projektet omfatter en undersøgelse af modernitets- og postmodernitetsbegreberne med hovedvægt på 80'ernes bidrag til samfundsvidenskabernes filosofi. Her står Habermas med sin nybegyndelse af fornufts- og oplysningsfilosofien overfor postmodernismen, der opløser og dekonstruerer det fra Oplysningen arvede fornuftsbegreb. Det er projektets tese, at en afklaring af denne kontrovers har betydning for generel teori-konstruktion i sociologien (Søren Damkjær).

7.2 Post-modernisme og New Age

Projektet forsøger at udrede de linier og områder i den ny kunst, der snarere signaliserer New Age end post-modernisme: naturfokusering, kultisk/rituel fascination, (jordkunst, miljøkunst, environments), østlige impulser i musikken (minimalisme, Østen i Vesten koncerterne, meditationsmusik) (Jean Fischer).

Anden virksomhed:

Ida Nicolaisen er medlem af styringsgruppen for Carlsbergfondets projekt: Dansk Nomadeforskning, af SSF's styringsgruppe for indvandrerinitiativet samt af Forskningsrådet for Udviklingsforskning.

Søren Damkjær er medlem af Team Danmarks Forskningsudvalg.

Peter Duelund har været Ministerrådets konsulent for det nordiske kultursamarbejde. Han har i 1987 haft ansvaret for udarbejdelsen af Nordisk Ministerråds handlingsplan på kulturområdet. Han har været de nordiske regeringers repræsentant i Europarådets kultursamarbejde (CDCC). Endelig er Peter Duelund repræsentant for de 5 nordiske lande i den europæiske undersøgelse om »Education on Direct Broadcast Satellites in Europe«, som gennemføres af The European Institute for the Media, The University of Manchester.

Allan Madsen er institutbestyrer.

Peter Wad er medlem af fakultetsrådet.

Jonathan Schwartz er formand for det antropologiske-sociologiske fagråd.

Udgivervirksomhed:

Instituttet har i 1987 udsendt 3 publikationer i skriftserien »Kultursociologiske Skrifter« (Akademisk Forlag):

Bech-Jørgensen, B., Bloch, C., Højgaard, L. og Nautrup, B.: »Hverdagsliv, kultur og subjektivitet«.

Horst, Chr. (red.): »Den flerkulturelle udfor-

dring«. Socialisation og børn fra etniske mindretal (støttet af SSF og BUPL).

Sparre, U.: »Socialismen og Koncertsalen«.

Redaktionsvirksomhed:

Birte Bech Jørgensen og Kirsten Drotner er medredaktører af »Ungdomskultur. Forskningsårbog 2« (støttet af SHF).

Peter Duelund har været redaktør af Nordisk Ministerråds tidsskrift for kultur og medier »Nordisk Medie Nye« og er tillige medlem af bestyrelsen for tidsskriftet Teater 87, der udgives af den selvejende institution Musik og Teater.

Jørn Falk er medlem af redaktionen for Acta Sociologica og medredaktør af tidsskriftet Kontext.

Lis Højgaard er med redaktør af tidsskriftet Kontext.

Ida Nicolaisen er medredaktør af tidsskriftet Folk.

Laila Sønder Rasmussen er medredaktør af et temanummer af tidsskriftet Den ny Verden omhandlende Kultur og Udvikling.

Peter Wad er medlem af Editorial Advisory Group, International Labour and Social Movements Review (to be published by/Zed Press London 1988). Endvidere er han medredaktør af publikationen Southeast Asia between Democracy and Autocracy (to be published by Nordic Association for Southeast Asian Social Studies, Århus 1988). Peter Wad er tillige bestyrelsesmedlem af Nordisk Forening for Sydøstasiatisk Samfundsforskning (NFSS) og Center for alternativ Samfundsanalyse (ASA).

Rejser:

Søren Damkjær har været på studiebesøg ved sociologiske institutter i Frankrig og Vesttyskland: Paris 7, Grenoble 2, Freie Universität, Deutsche Sporthochschule.

Jesper Due har på et rejsestipendium deltaget i svensk IIRA'S seminar i Sigtuna om aftalesystemet i de nordiske lande.

Kirsten Drotner har været på videoarbejde i London.

Peter Duelund har været på 2 ugers feltarbejde i Grønland og har tillige deltaget i Europarådsmøder i Strassbourg og Haag i forbindelse med det europæiske kultur- og forskningssamarbejde samt i Manchester, Paris og Amsterdam i forbindelse med undersøgelsen »Education on Direct Broadcast Satellites in Europe«.

Ida Nicolaisen er for det akademiske år 86/87 tilknyttet Barnard College, Columbia University, New York som research associate.

Laila Sønder Rasmussen har været på feltarbejde i Uttara Kannada i Sydindien fra sep. 1986 til maj 1987. Er iøvrigt tilknyttet Centre for Ecological Sciences, Indian Institute of Science, Bangalore.

Jonathan Schwartz har været på en måneds feltar-

bejde i Makedonien og aflagt besøg på universitetet i Skopje.

Ulrik Sparre har været på et halvt års studierejse til Cuba, Nicaragua og Mexico.

Finn Stepputat har været på 3 mdr.'s studierejse til Refugee Studies Programme ved Oxford Universitet og har deltaget i forskerkurset »Människor på flugt« i Lund.

Pia Steen har deltaget i XXI Interamerican Congress of Psychology i relation til ovennævnte projekt med finansiel støtte herfra. (Havanna, Cuba, juli 1987). Endvidere har hun deltaget i forskerkurset »Människor på flugt« i Lund.

Peter Wad har været på studierejse til Malaysia finansieret af CIMA.

Gæsteforelæsninger og foredrag på konferencer:

Henning Bech har gæsteforelæst for den svenske socialstyrelse i Stockholm (»Perspektiv på homoseksualitet«), for Dansk Forening for klinisk Sexologi (»Mænds lyst til mænd«), og på Aftenskolen for bøsser og lesbiske (»Homoseksuel kultur«).

Birte Bech-Jørgensen har forelæst på Samkvind, KU, om »Hverdagsliv, kultur og unge kvinders arbejdsløshed«. Oplæg om samme emne på Oslo Universitet, ved symposiet Ungdomsforskning i Norden. Forelæsning om »Hverdagsliv – byliv, byplankonference« på RUC.

Søren Damkjær har gæsteforelæst ved 12' Nordiske Sociologkongres, Tampere og ved journalistefordannelseskursus, Århus.

Kirsten Drotner har afholdt gæsteforelæsninger og foredrag i flg. sammenhænge: Filminstitutet i Stockholm, Københavns Universitet, efteruddannelseskursus for Gymnasieskolernes Filmlærereforening, Institut for Sprog- og internationale Kulturstudier, AUC, SIEFs Internationale Kongres, Zürich, 8. Nordiske Konference for Massekommunikationsforskning, Finland, Den sociale Højskole i København, SMIDs årsmøde i Fuglsø, efteruddannelseskursus for ungdomsskoleinspektører, Brædstrup Centrum for Barnkultur-forskning, Stockholms Universitet.

Jesper Due har gæsteforelæst for: Danmarks Lærerforening, Dansk Sygeplejeråd, DJØF, Danmarks Journalisthøjskole, FTF, BUPL, Dansk Teleforbund mm.

Peter Duelund har været inviteret som dansk indleder af den 7. Nordiske konference for massekommunikationsforskning i Finland over emnet »Massemedieudviklingen og kulturel forandring i Norden«; har gæsteforelæst på Rogaland Forskning i Stavanger om temaet »Medier og kulturpolitik«; gæsteforelæst om »Kulturen uden rum« på de danske amters årlige kulturkonference, har holdt oplæg om »Kulturudviklingen i Norden efter 2. verdenskrig« på De nordiske Landsmuseers årsmøde i København, har forelæst i

Grønlands Radio i forbindelse med indvielsen af Ilisimatusafik (Grønlands Universitet) og NAPA (Nordens Institut i Grønland) i Nuuk, samt forelæst om The Cultural Development in the Nordic Countries på The European Institute for the Media, University of Manchester.

Henning Eichberg har gæsteforelæst på følgende institutioner: Universität Salzburg/Sportswissenschaften, Universität Innsbruck/Politikwissenschaft, Université Rennes II/Centre E.R.M.E.S., Odense Universitet/Germansk Filologi, Københavns Universitet/Europæisk Folkelivsforskning, Direktoratet for folkeoplysning, frie skoler mv., Gerlev Idrætshøjskole, Statens Byggeforskningsinstitut, Arkitektskolen i Aarhus, Skive-Seminarieret, Højskolernes augustkursus/Vestbirk Højskole, Teologisk salon, Vartov, Evangelische Akademie Nordelbien, 6. Bürgerinitiativen-Verkehrskongress Karlsruhe, Deutscher Naturschutzring, Schleswig-Holsteinischer Heimatbund, Friedrich-Ebert-Stiftung, Akademie Sankelmark, Gesellschaft für freiheitliche Politik, Arbeiterkammer Salzburg, Deutsches Rotes Kreuz Dithmarschen/Fachseminar für Altenpflege.

Beth Elverdam har gæsteforelæst på Etnofolkloristisk Institut, Universitetet i Bergen.

Jean Fischer har afholdt forelæsninger og foredrag på Institut for Informations- og Medievidenskab, ÅU, Folkeuniversitetet, Biblioteksskolen, Kunstakademiet, RUC, Zahles Seminarium, Studenterkredsen, SFOF, Entreprenørforeningen, Danmarks Radio, Teologisk salon, Vartov.

Lis Højgaard har afholdt to gæsteforelæsninger på Kvinio – møderækken: »Det kvindelige begær. Foredrag: Kvindebevægelsens psyko-biologiske traume og gæsteforelæsning på SAMkvind: Kvindeforskning – Hverdagslivsforskning.

Kjeld Høgsbro har gæsteforelæst på Socialpolitisk Forenings årsmøde på Askov Højskole; på 12. nordiske Sociologkongres i Tammerfors og Center for Velfærdsstatsstudier.

Allan Madsen har gæsteforelæst på den 12. nordiske Sociologkongres i Tammerfors.

Jørgen Steen Madsen har afholdt gæsteforelæsninger i Danmarks Lærerforening og Dansk Sygeplejeråd.

Jonathan Schwartz har afholdt gæsteforelæsninger i Dansk etnografisk Forening, International Christian Youth Exchange samt Københavns Amts indvandrerlærer-kursus.

Ulrik Sparre har holdt foredrag på Skallerup Klitseminariet om udviklingsstudier.

Finn Stepputat har gæsteforelæst på Refugee Studies programme, University of Oxford.

Peter Wad har afholdt gæsteforelæsning på SPRØK, Handelshøjskolen København og været arrangør og oplægsholder på konferencen »Sydøstasien mellem demokrati og autokrati«, Pindstrup (NFSS).

Publikationer:

Bech-Jørgensen, B.: Segregation Processes in the Transition from School to Work. The Young confronted with Employment, C.E.R.C.O.M.-G.E.R.M., s. 12, Marseille, Nice 1987.

–: Hverdagsliv, kultur og unge kvinders arbejdsløshed. Ungdomsforskning i Norden, Papers-kompendium, Arrangementskomiteen, s. 14, Oslo 1987.

Bloch, C.: Female Unemployment and the Knowledge of Self. Unemployment Theory, Policy and Structure, P. J. Pedersen, R. Lund (eds), s. 12, Berlin, New York 1987.

–: Everyday Life, Sensuality, and Body Culture. Women's Studies International Forum Vol. 10, No. 4, s. 12, USA 1987.

–: Om forskel mellem det kendte og det "endnu-ikke-kendte" Om hverdagsliv og subjektivitet. Hverdagsliv, kultur og subjektivitet, Charlotte Blich, Lis Højgaard, Birte Bech Jørgensen, Birthe Nautrup, s. 168, København 1987.

Damkjær, S.: Grüne Wellen. Stadion, Zeitschrift für Geschichte des Sports Band 10, s. 9, Sankt Augustin 1987.

–: Aben i Filosofiens Troldebane. Slagmark 7, s. 8, Århus 1986.

Drotner, K.: Ungdomsteori – drengeteori? Ungdom mot år 2000 i nordisk og europæisk perspektiv, Ivar Frønes, Ola Stafseng, s. 14, Oslo 1987.

–: Hvornår er unge unge? Ungdom, historie, forskning. Nordisk Psykologi I, s. 7, København 1987.

–, Sørensen, A.S.: Ett helt liv: Vardag, kultur och pedagogik förr åttiotalets flickor. Va' säger dom, ungdomsforskarna?, Dick Andersson, Owe Larsson, s. 19, Stockholm 1987.

Duelund, P.: Den kulturelle handlingsplan – almenkultur. Oplæg til udvikling af nordisk kulturliv. (Med bilagsmappe I+II). København 1987, 300 s.

–: Norden og Europa. Nordisk Medie Nyt 3/86, s. 1-2, København 1987.

–: Identification and assessment of potential EUSA participants – the nordic countries. European satellite users' association (EUSA), E. G. Wedell, B. M. Luyken, s. 33-38, Manchester 1987.

–: Identification of demand and supply by geographical and linguistic regions – the nordic countries. Education on direct broadcast satellites in Europe, George Wedell, Rudolph Gressmann, G. M. Luyken, s. 45-49, Manchester 1987.

–: Massekommunikationsforskning i kultursociologisk belysning. Institutpublikation 1987, 30 s.

–: Den mediepolitiske situation i Europa. Nordisk Medie Nyt 1, s. 1-18, København 1987.

–: En løn til at leve af. – Om ophavsret og kultur. Nordisk Medie Nyt 2, s. 16-24, København 1987.

–: Kansas og italienske sko. Kultur er handling, Peter Duelund m.fl., s. 13-20, Gråsten 1987.

–: Medier og kulturpolitik. Kulturindustri og nordisk

- kulturpolitik, Peter Duelund (red.), s. 161-81, København 1983.
- : Grønland – Norden. – Om udvikling af kultur-forbindelserne. Stockholm 1985, 221 s.
 - : Nærradioen i Norden. Århus 1985, 194 s.
 - : Nærmedier i nordisk perspektiv. Mennesker og medier 3, s. 1 og 9, Kristianssand 1986.
 - : Lokal-TV i Norden – forord. Nordisk konference om lokal-tv, Asbjørn Kvalbein (red.), s. 8, København 1986.
- Eichberg, H.: Ungdomskultur, politisk kultur og kropskultur i den tyske historie. Ungdomskultur. Årbog for ungdomskulturforskning 2, Joi Bay et al. (red.), s. 160-73, København 1987.
- : Blomstens bevægelse eller "matriarkatets forsvinden"? Kroppen som tilgang til hverdagslivet i den tredje verden. Hverdagslivsstudier i den tredje verden, Finn Stepputat (red.), s. 62-79, København 1987.
 - : Lokalmiljøets krumme linier. Nye udspil om folkelig kropskultur. Højskolebladet 112:17, s. 109-13, Farum/Odense 1987.
 - : Männerphantasien und Schmerzarbeit. Zur deutschen Identitätsfrage. Niemandsland 1:2, s. 115-18, Berlin 1987.
 - : Anmeldelse af Richard D. Mandell: Sport – A Cultural History. New York 1984 ; John B. Hobermann: Sport and Political Ideology. Austin 1984; Allen Guttmann: The Games must go on. New York 1984. Stadion 10 (1984), s. 253-59, Sankt Augustin 1987.
 - : Zielgeraden und krumme Linien. Zur Sozialräumlichkeit des Sport am dänischen Beispiel. Stadion 10 (1984), s. 227-45, Sankt Augustin 1987.
 - : Des Narren Wiederkehr. Freie Religion 6, s. 103-09, Mannheim 1987.
 - : En forkrampet fodboldhelts fortælling. Information – Moderne Tider 43:139, s. 4-5, København 1987.
 - : Anmeldelse af Friedrich-Wilhelm Haack: Wotans Wiederkehr. München 1981. Freie Religion 7, s. 134-37, Mannheim 1987.
 - : Filosof eller galning? Om Kaddafi, libysk kultur og det vestlige syn. Cikaden, tredje verdens magasin 7, s. 24-29, Århus 1987.
 - : Anmeldelse af Dieter Düring: Organisierter gesellschaftlicher Nationalismus in Deutschland (1808-1847). München 1984. Sportwissenschaft 17:2, s. 221-25, Schorndorf 1987.
 - : Kriegsgötter und Liebesgötter. Über Villy Sørensens "Ragnarok" 1982. Freie Religion 10, s. 197-98, Mannheim 1987.
 - : Det tredje demokrati. Information 9. september, Kronik, København 1987.
 - : Hvem er vi da i grunden? Om at tænke det danske og om kultursociologi som identitetsvidenskab. Kulturrosen 20 – særnr, s. 1-34, København 1987.
 - : Anmeldelse af Hans-Walter Hermann/ Franz Ir-
- sigler (red.): Beiträge zur Geschichte der frühneuzeitlichen Garnisons- und Festungsstadt. Saarbrücken 1983. Zeitschrift für historische Forschung 14:3, s.363-64, Berlin 1987.
 - : Liikuntaa harjoittavat ruumiit. Kohti ruumiin ja urheilun uutta sosiaalisuutta. Tampere 1987, 143 s.
 - : "Automobile Sportlichkeit. Verkehrszeichen 3, s. 4-7, Stuttgart 1987.
 - : Øjet bag hullet i væggen. Omnissekulturen. Gerlev Idrætshøjskoles Årsskrift 1987, s. 19-24, Gerlev 1987.
 - : Kultursociologien som universitets højskole. Interview gennem Inger Abildgård. Kristeligt Dagblad 13. november, s. 9, København 1987.
 - : Bolden er rund, dens vej er krum. Kamp og latter under samfundsmæssig forandring. Fremtidens folkelige idræt, Lotte Jensen (red.), s. 26-53, Vejle 1987.
 - : Die historische relativität der Sachen oder Gespenster im Zeughaus. 2. udvid. opl. Münster 1987, 206 s.
 - : Idrætslivet er en af tidens store stressfaktorer. Interview gennem Jens K. Thygesen. Dansk Ungdom og Idræt 90:48, s. 6-7, Vejle 1987.
 - : Abkoppelung. Nachdenken über die neue deutsche Frage. Koblenz 1987, 218 s.
 - : Vandreren Wotan. Om at læse myter. Støvring Højskoles Årsskrift 1987, s. 4-14, Støvring 1987.
 - : Gespenster in Zeughaus. Aspekte militärisch-technischer Rationalität im 17. Jahrhundert. Militärgeschichtliche Mitteilungen 40, s. 9-23, Freiburg i. Br 1986.
- Fischer, J.A.: Er fremtiden stadig mulig? Fremtid og utopi belyst ud fra seks af nutidens mest markante samfundsforskere. Nimtofte 1987, 48 s.
- : Kulturel identitet. Kvan 17, s. 11, Århus 1987.
 - : Kunsthåndværk og utopi ved modernismens begyndelse og afslutning. Kunsthåndværk i strejflys, Irene Kaastrup-Olsen (red.), s. 16, København 1987.
 - : Status og perspektivering. Hverdagslivsstudier i den tredje verden, Finn Stepputat (red.), s. 10, København 1987.
- Horst, C.: Folkeoplysning i et multietnisk samfund. Kunsten at holde sammen, Dansk folkeoplysnings Samråd, s. 18, Gerlev 1987.
- : Danmark – et pluralt samfund. KVAN 17, 7. årg., s. 15, Marselisborg 1987.
 - : Clausen, I.M.: Udvikling frem mod en interkulturel pædagogik. Dansk pædagogisk Tidsskrift 3, 35. årg, s.10, Viborg 1987.
 - : Racisme som en af de almene diskriminationsformer. Samspil April 1986, s. 8, København 1986.
 - : Immigrant Families in Denmark. Themes and Theories in Migration Research, The Migration initiative of The Danish Social Science Research Council, s. 8, København 1986.

- Migration and Powerlessness. New Ways for the Research on Migrants and Minorities, The Nordic Association of Migrant and Minority Researchers, s. 16, Stockholm, 1986.
- Høgsbro, K.: Det sociale arbejde i civilisationskritisk perspektiv. København 1987, 11 s.
- Højgaard, L.: Familien – opløsning eller kulturel nyskabelse? Hverdagsliv, kultur og subjektivitet, C. Bloch, L. Højgaard, Birte Bech Jørgensen, Birthe Lindeskov Nautrup, s. 149, København 1987.
- Jørgensen, B.B.: Unemployment and the Cultures of Young Women. Unemployment. Theory, Policy and Structure, P. J. Pedersen, R. Lund (eds), s. 17, Berlin, New York 1987.
- Hvorfor gør de ikke noget? Skitse til teori om hverdagslivskræfterne og selvfølgelighedens symbolske orden. Hverdagsliv, kultur og subjektivitet, Charlotte Bloch, Lis Højgaard, Birte Bech Jørgensen, Birthe Nautrup, s. 168, København 1987.
- En konfrontation med virkeligheden. Veier til det nye hverdagslivet, Forskergruppen for det nye hverdagslivet, s. 176, Oslo, København, Stockholm, Helsinki 1987.
- Lützen, K., Hansen, H.B.: Lyst eller nød? Kvinders og mænds homoseksualitet. Redegørelse for nogle synspunkter og resultater i videnskabelig litteratur. København 1986, 178 s.
- Nautrup, B.L.: Kultur og Hverdagsliv i den 3. verden. Hverdagslivsstudier i den 3. verden. (reproserien nr. 4.), Finn Stepputat (red.), s. 124, København 1987.
- Hverdagsliv og udviklingsdynamik. Hverdagsliv kultur og subjektivitet, Charlotte Bloch, Lis Højgaard, Birte Bech Jørgensen, Birthe Lindeskov Nautrup, s. 168, København 1987.
- Nicolaisen, I.: Kultursociologiske konsekvenser af Tropeskovens forsvinden. En ny junglebog – Tropeskovens situation – Økologiske og sociale aspekter, Bent Muus, Michael Stoltze (red.), s. 72-77, København 1986.
- Pride and Progress: Kajan Response to economic change. The Sarawak Museum Journal Vol. XXXVI, No. 57, s. 75-116, Sarawak 1986.
- Rasmussen, L.S.: Tibetanske modbilleder – kinesisk realitet – en analyse af det tibetanske modstandspotentiale. (Reproserien no. 9). København 1987, 224 s.
- Kvinder og økologi. (Rapport fra et Nordisk Forskningssymposium). Institutpublikation 1987, 6 s.
- Kulturkampen om Tibet. Den nye Verden 3, s. 25, København 1986.
- Chipko-bevægelser i Indien: De giver træerne et knus. Kulu 4, s. 5, København 1986.
- Schwartz, J.M.: Ung-konservatisme; Styrke eller Stil? Dansk pædagogisk Tidsskrift Februar, s. 4, København 1987.
- På sporet af danskheden. Højskolebladet 17. jan, s. 3, Danmark 1987.
- From Social Conditions to Cultural Collisions: A Review of Migration Research in Danish Social Science. Integration, Mogens Trolle Larsen, Jonathan Schwartz, s. 14, København 1985.
- Reluctant Hosts: Denmark's reception of guest workers. København 1985, 145 s.
- Larsen, M.T.: Integration: teori og praksis. København 1985, 69 s.
- Danskhed hos Erik H. Erikson. Gerlev Idrætshøj-skole Årsskrift 1986, s. 7, Danmark 1986.
- Sparre, U.: Sandinisme, demokrati og musikalske drivkræfter. Et kultursociologisk essay om udviklingen i Nicaragua. Hverdagslivsstudier i den tredje verden, Finn Stepputat (red.), s. 90-125, København 1987.
- Socialismen og koncertsalen. Temaer fra klassikerne til fornyerne. København 1987, 220 s.
- Steen, P., Arenas, G.J., Brito-Lopez, R.: Flygtninge og psykologisk praksis – transkulturelle aspekter ved psykologiske forstyrrelser og psykoterapi. Flygtninges psykiske kriser – introduktion til ek-silpsykologi, G. Julio Arenas, Pia Steen, Vivian Jacobsen, Ulla Søgaard Thomsen, s. 121, København 1987.
- Stepputat, F.: Efterskrift til Elena Poniatowska: Tavsheden er stærk. Mexicanske billeder, Elena Poniatowska, s. 173-79, København 1987.
- En lille fortælling om bønder og bistand i bevægelse. Hverdagslivsstudier i den tredje verden (repro-serien nr. 4), Finn Stepputat (red.), s. 50-61, København 1987.
- Wad, P.: The Japanization of the Malaysia Trade Union Movement. Trade Unionism and the new Industrialisation of the Third World, R. R. Sout-hall (ed.), s. 29, London 1987.
- Forgotten lives. A recall for estate and farm labour studies in Malaysia. Rural Transformation in Southeast Asia, C. Gunnarsson, M. Hoodley, P. Wad (eds), s. 140-62, Lund 1987.
- Gunnarsson, C., Hoadley, M.: Introduction: Nordic Conference on Rural Transformation in Southeast Asia. Rural Transformation in South-east Asia, C. Gunnarsson, M. Hoadley, P. Wad (eds), s. 1-4, Lund 1987.
- Malaysia ønsker mange flere børn. Kontakt 7, 1986/87, s. 33-34, København 1987.
- Politiske regimer, legitimeringsproblemer og demokratisering – en oversigt over politisk udviklingsteori og politiske forandringer i Øst/Sydøstasien. Den ny Verden 20. årg., nr. 2, s. 28-48, København 1987.

Allan Madsen

3. Sociologisk Institut

Historie:

Sociologisk Institut blev oprettet i 1950 som en afdeling under det daværende Økonomisk-statistiske Laboratorium; men med eget lokale i det nuværende Metro-annex i Fiolstræde 4.

1955 blev instituttet selvstændigt med det nuværende navn og fremdeles beliggende i Metro-annexet; men med større lokalekapacitet end oprindelig. Lokalerne blev udvidet, da projekt Metropolit gik i gang i løbet af 1964/65; men kun kortvarigt med midlertidige lokaler i Kannikestræde og i en lejlighed i en ejendom højere oppe i Fiolstræde, indtil man gradvis indrettede sig i Rosenborggade 15, hvor man holdt til, indtil man i 1973 flyttede ind i de nuværende omgivelser i Linnés-gade 22.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 9.

Lektorer: Anders Boserup, Tom Broch, Göran Djurfeldt (Institutbestyrer), Mogens Holm, Erik Høgh, Erik Manniche, Kurt Aagaard Nielsen, Gunnar Olofsson, Birgitte Simonsen.

Seniorstipendiat: Peter Abrahamson.

Kandidatstipendiater: John Andersen, Mette Bratlann, Gestur Gudmundsson, Ebba Mow.

Forskningsstipendiater: Jan Henriksen, Jørgen Elm Larsen, Jørgen Rasmussen, Wennche Lauritzen.

Eksterne lektorer: Elsebeth Hofmeister, Per H. Jensen, Jan Kirstein, Lise Landberg, Jørgen Elm Larsen, John Mortensen, Johannes Nielsen, Jeff Smidt, Arne Wangel.

Undervisningsassistent: Mette Bratlann.

TAP: Antal årsværk: 4.1.

Birthe Hove Christensen (Medlem af fakultetsrådet), Grethe Hansen, Birthe Hovedskov Rasmussen, Merete Jacobsen, Annelise Petersen.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsvirksomhed omfatter en bred vifte af problemfelter inden for det sociale område. Instituttets tradition for teoretisk grundforskning og bidrag til centrale teoriudviklinger – bl.a. inden for reproduktionsteori, arbejdsociologi, udviklingsteori og kvindeforskning – bliver i stigende grad bragt i anvendelse i problemorienterede projekter.

Instituttets forskningsprojekter beskæftiger sig i første række med aktuelle problemer i levevilkårene og den historiske udvikling, som har ført dertil, herunder de politiske interventioners konsekvenser for de aktuelle levevilkår.

Forskningen inden for levevilkårsområdet har i stigende grad kortlagt forskelligheder imellem differenterede befolkningsgruppers levevilkår. Den tidligere

forskning inden for problemfeltet »lighed – ulighed« har efterhånden udviklet sig til en forskning, der koncentrerer sig om dualiseringen i det moderne samfund. Forskellige grupper af befolkningen får forskellige eksistensmuligheder som konsekvens af ændringerne indenfor socialpolitikområdet. Analysen angribes bredt spændende fra makrosociologiske tilgange med anvendelse af socialstatistik, interviews m.v. til mikrosociologiske tilgange med anvendelse af kvalitative kilder, intensivt materiale m.v.

I samarbejde med Institut for Antropologi er der gennemført en seminarække om fattigdom i 1. og 3. verdens lande.

Instituttets medarbejdere arrangerede på vegne af »Center for Velfærdsstatsforskning« en international conference på Sociologisk Institut og Københavns Universitet fra den 28.-30. oktober.

Forskningsudvalget har gennemført en seminarække om politik og vurdering angående bio-teknologi.

1. Levevilkår og hverdagsliv

Familie og samliv. Livsforløb og samfundskontekst.

1.1 Fattigdom, arbejdsløshed og marginalisering

Formålet med projektet er at undersøge sammenhængen mellem langtidsløshed og fattigdom, og hvorledes de offentlige sociale- og arbejdsmarkedspolitikker påvirker risikoen for marginalisering og fattigdom. Undersøgelsen omfatter perioden fra midten af 1970'erne til 1985 med vægt på 1980'erne, hvor langtidsløsheden er steget stærkt. Projektet undersøger social- og arbejdsmarkedspolitikernes evne til at modgå markant indtægtsnedgang ved langtidsløshed og til at sikre langtidsløshediges fortsatte arbejdsmarkedstilknytning. Endvidere undersøges typiske »fattigdomskarrierer« gennem kvalitative interviews og gennem statistisk materiale om bistandshjælpsmodtagere. Det belyses hvilke faktorer, som er bestemmende for, om fattigdomsrisici slår om i en faktisk fattigdomssituation, og fattigdommens konsekvenser for livsforløbet. De kvalitative interviews, som har midaldrende langtidsløshedige kvinder og mænd som informanter, søger desuden at belyse, hvorledes fattigdommen opleves.

Projektet tilsigter en nærmere præcisering af fattigdomsbegrebet og en vurdering af kvantitative og kvalitative metoders anvendelighed i empiriske fattigdomsstudier.

Projektet knytter sine empiriske undersøgelser an til den internationale forskning i fattigdom for at bidrage til en referenceramme for forskning i marginalisering og fattigdom.

Projektet er støttet af SSF i perioden 1.8.1985 – 1.9.1987 og forlænget til 1.5.1988 (John Andersen, Peter Abrahamson, Jørgen Elm Larsen, Gunnar Olofsson, projektleder).

1.2 *Livsform og betydningsdannelse*

En undersøgelse som gennem anvendelse af kvalitativt interviewmateriale søger at belyse betydningsdannelsen omkring sociale problemer i varierende livsformer, herunder dannelse af livsperspektiver og livsstrategier. Teoretisk-metodologisk kombineres semiotisk tekstteori og struktur-funktionalistisk systemanalyse (Tom Broch).

1.3 *Offentlighed og privathed*

Projektet afdækker udviklingen i privatssfæren og i offentlighedssfæren i det moderne borgerlige samfund.

Det er projektets formål at undersøge, hvilken indflydelse den stigende statsliggørelse har på forholdet mellem disse to sfærer. Det er tesen, at den sociale offentlighed nedbrydes medens de offentlige myndigheder bliver en større autoritet i samfundet. Denne autoritet står overfor privatssfæren med kernefamilien. Modsætningen imellem disse to polariserede sfærer udgør et potentielt konfliktområde (Mogens Holm).

1.4 *Den danske families livsvilkår i velfærdssamfundet: De politiske interventioners konsekvenser for kvinder, mænd og børn*

Den danske velfærdspolitik indeholder vigtige elementer af befolknings- og familierpolitik, som har til hensigt at regulere og kontrollere befolkningsudvikling. Et vigtigt resultat af velfærdspolitikken er interventioner i privatssfæren og i familielivet med radikale konsekvenser for samlivsmønstret og for fertiliteten.

Den nye form for samliv kan karakteriseres som serieel monogami, idet den stigende skilsmissefrekvens kompenseres ved ny-indgåelse af ægteskaber. Fertiliteten er nedadgående, men differentieringen undersøges i projektet. Antallet af barnløse kvinder er faldende, således at nedgangen i fertiliteten primært skyldes et fald i børnemængden pr. fødende kvinde.

Projektet analyserer på hvilken måde disse udviklingstræk kan undersøges ud fra velfærdspolitikkerne. Familiens levevilkår afhænger også af familiens indre forhold. Det undersøges, hvilken indflydelse statsliggørelsen har haft på forholdet mellem privatssfæren og offentligheden. Konklusionen er, at der sker en polarisering, så privatlivets intimitet og isolation mere direkte konfronteres med de offentlige myndigheder. Dette efterlader den private intimitet i en indholdsløs, fortrolig og hemmelighedsfuld situation, som giver mulighed for udvikling af magtforhold, undertrykkelse, misbrug og incest i familien. Afsluttende rapport for undersøgelsen er under skrivning og forventes udgivet i 1988 (Mogens Holm).

1.5 *Forsørgelse – økonomi og omsorg*

Det totale samfundsmæssige behov for forsørgelse er til stadighed voksende og belaster stærkt samfundets økonomi. Hvad er forholdet mellem økonomisk forsørgelse og omsorgsforsørgelse, hvad er de væsentligste

udviklingstendenser i forsørgelsesmønstret, og hvordan og af hvem kan samfundet fremover få varetaget de nødvendige omsorgsforsørgelsesfunktioner?

Det eksisterende forsørgelsesmønster og relationerne mellem den økonomiske forsørgelse og omsorgsforsørgelsen kortlægges og et sammenhængende begrebsapparat for området udvikles. På dette grundlag udformes en mangesidig empirisk undersøgelse af omsorgsfunktionerne i et udvalgt lokalområde, herunder behov, ønsker, problemer og muligheder set ud fra både omsorgsgiveres og omsorgsmodtageres perspektiv. Endelig skal der i den afsluttende fase udstikkes betingelser og rammer for en fremtidig politik på området (Birgitte Simonsen).

1.6 *Ugift samboende*

Samboerforhold belyses gennem kohort – analyse (Erik Manniche).

1.7 *Abortus provocatus*

Granskning af ældre data før 1973 (Erik Manniche).

1.8 *Projekt Metropolit*

En sekventiel analyse af 12.000 drenge. Efter planen lagt i 1960 skulle undersøgelsen afsluttes, når de undersøgte drenge blev 30 år.

Dette sker ved, at man ser på beskæftigelse, uddannelse, arbejdsløshed og civilstand ved de undersøgte 30 års alder sammenholdt med oplysninger fra fødselstidspunktet og fremover (Erik Høgh).

2. *Velfærdsstat og socialpolitik*

Sociale klasser og bevægelser.

2.1 *Arbejdsløshedens og arbejdsløshedspolitikken sociologi*

Viderearbejde ud fra projektet »Arbejderbevægelse og velfærdsstat«, støttet af SSF 1982-85 (Gunnar Olofsson).

2.2 *Offentlig omfordeling*

Arbejde indenfor et projekt om »Den offentlige omfordelingens former« (finansieret af Delegationen för social Forskning, Stockholm).

I dette projekt arbejder vi med forholdet mellem skattesystemet og socialpolitikken traditionelle redistributionsformer, i løbet af 1987 har vi især behandlet de effekter som skattereglerne, ikke mindst fradragsretten, skaber på boligmarkedet (Gunnar Olofsson).

2.3 *Private pensioner*

I de sidste 20-25 år er omfanget af private pensioner vokset markant i Danmark. En tredjedel af alle lønmodtagere har i dag en pensionsordning i forbindelse med deres arbejde og 2 millioner skatteydere indbetaler hvert år større eller mindre fradragsberettigede beløb til en lang række forskellige private pensionsord-

ninger. Konsekvenserne af denne udvikling vil være store indkomstforskelle mellem fremtidens pensionister, mellem funktionærer og selvstændige med betydelige private pensionsindkomster og flertallet af pensionisterne med kun en beskedent folkepension suppleret med en lille pension fra ATP.

Projektet analyserer først og fremmest fordelingen af de private pensionsordninger. Vi har foretaget en deltajeret kortlægning af hvilke grupper i befolkningen, som har private pensionsordninger, og i hvilket omfang de indbetaler til disse. Vi har ligeledes analyseret de aktuelle udbetalinger fra de private pensioner, og foretaget beregninger af de fremtidige udbetalinger fra enkelte pensionsordninger. Derudover har vi vurderet omfanget af den samlede pensionsopsparing og af de indirekte offentlige tilskud til de private pensioner. På baggrund af disse analyser understreger vi behovet for en omfattende reform af det danske pensionssystem. Projektet er finansieret af Socialministeriet fra 1.8.1985-1.9.1987 (Forskningsstipendiater Jan Peter Henriksen, Per Kampmann, Jørgen Rasmussen).

2.4 Økologi, stat og klasser i sydindisk landbrug

Der sluttedigeres en bog med arbejdstitlen »Ecology, State and Class in South Indian Agriculture«. Arbejdet beregnes afsluttet i 1988. Projektet drives sammen med svenske og indiske forskere og støttes af Swedish Agency for Research Cooperation with Developing Countries og Madras Institute of Development Studies (Göran Djurfeldt).

2.5 Udviklingsmønstre hos bondebewægelser i Sydindien

Et projekt vedrørende kontrasten mellem de klassiske indiske bondebewægelser, hvis overordnede mål er jordreformer, og den nye type af bewægelser, der inddrager vareproducerende bønder og hvis aktioner er rettet mod bøndernes vilkår som markedsafhængige producenter. Projektet drives sammen med docent Staffan Lindberg ved Lunds Universitet og støttes af Danida samt af Swedish Agency for Research Cooperation with Developing Countries. Efter en forsinket start beregnes projektet afsluttet i 1989 (Göran Djurfeldt).

2.6 Velfærdsstat og sociale bewægelser i senkapitalismen

En analyse af de ændrede former for interesseartikulation som det moderne samfund har opvist, særligt efter Anden Verdenskrig, med de velfærdsstatslige forsørgelsespolitikker som eksempel. Teoretisk støtter projektet sig til nyere fransk og amerikansk sociologi; de empiriske illustrationer er hentet fra de nordiske lande og USA (Peter Abrahamson).

2.7 Byfattigdom og nye sociale bewægelser

En komparativ analyse af aktive sociale dynamikker i byfattigdommen i hhv. Skandinavien og USA med fo-

kus på de metodologiske problemer i forhold til studiet af urbane sociale bewægelser (Peter Abrahamson).

3. Kvindeforskning

3.1 Til diskussion om kvindeforskningens teoretiske/metodiske grundlag, med særlig henblik på det sociologiske forskningsområde

Projektets fokus er kvindeforskningens teoretiske og metodiske grundlag, især indenfor det sociologiske genstandsfelt.

Der foretages en evaluering af de hidtidige teoretisk/metodiske bud inden for kvindeforskningen, i den hensigt at gøre status og perspektivere de aktuelle problemer her. Med hensyn til det sidstnævnte koncentrerer projektet sig i det væsentligste om tre vigtige kernepunkter i kvindeforskningen; tre punkter, der på forskellige analyseplaner bliver bearbejdet i projektet;

- Patriarkatsbegrebernes struktur og erkendelsesinteresse.
- køn-klasse diskussionen.
- kvindeundertrykkelsens karakteristika.

Som nævnt bliver disse tre forhold behandlet på forskellige analyseplaner igennem projektet, og der tilstræbes såvel en videnskabsteoretisk som en historisk dimension.

Dette kan eksemplificeres ved køn-klasse diskussionen. På den ene side at det klart, at disse to begreber siger noget om hinanden. Vi kan se det i hverdagen og i konkrete analyser af kvinders forhold. Men hvis vi på den anden side sætter de to begreber op overfor hinanden analytisk, viser det klart, at de udtaler sig om forskellige verdener, og at de bliver forstået som på hver sin væsensforskellige måde værende fundamentalt strukturerende for en analyse. Arbejdet har da her været, så at sige at »opløse« begreberne i en videnskabsteoretisk kontekst; såsom hvilke politiske og teoretiske komplekser er begrebet dannet og struktureret udfra; og dels i en historisk-materialistisk diskussionsramme; så som hvilke præmisser og forudsætninger ligger der gemt i disse begreber (Mette Bratlann).

3.2 Køn og samfund

Grundlagsarbejde om forholdet mellem køn og samfund, historisk, aktuelt og teoretisk. Afsluttes med bogudgivelse i foråret 1988 (Birgitte Simonsen).

3.3 Moderskabets teori og socialhistorie i Danmark

Hvad er moderskabet. Generelle og almene træk ved moderskabets udformning fremstilles, psykoanalytisk og socialt. Hvordan moderskabet i kvindernes historie i nyere tid bliver bundet til den kvindelige lønarbejders særlige kvindehistorie (som noget fortiet).

I familiens historie stilles krav til legitimering af faderskabet. Uægte børn bliver en del af moderskabets tidligere tragedier. Asylhuse oprettedes, hvor udskud-

dene kan afleveres i ly af mørket. I andre tider, er det det faldende fødselstal, der er problemet.

Socialpolitikken undersøges for, om den nu også tilgodeser kvinderne som mødre, som den påstår.

Kvindens egen fremstilling af sorg og glæder i romanernes moderskab er deres egne udtryk.

Firsernes moderskab er eksperternes tid med en enorm institutionalisering af dagligdagen for børnene. Nogle kvinder har for meget arbejde. I deres strategier fortier de moderskabets eksistens. Andre kvinder er de arbejdsløse, i nogle tilfælde fattige. Men hvad kan de bruge den frie tid til – det kræver jo et overskud – det vil være spørgsmålet. Den nye kvindebevægelse og moderskabet diskuteres. Arbejdet er tænkt at udgøre den historiske kontekst, hvorudfra moderskabets sociale situation idag kan forstås, samt være grundlag for at se kønsforskellene mellem mænd og kvinder på ny (Ebba Mow).

3.4 *Kvindens perifere placering inden for naturvidenskab og teknik*

Hvorfor befinder kvinder sig i et så lille omfang inden for det tekniske og naturvidenskabelige univers?

For at belyse dette kan man bruge socialpsykologiske analyser af pigers og drenges karakteristika. Hvilke egenskaber og evner udvikler de?

På den anden side: Hvilke værdinormer hersker der inden for det naturvidenskabelige felt? Hvad karakteriserer metodekravene, hvilke erkendelsesformer hersker, hvilke slags undersøgelsesfoki er der interesse og plads til? Hvilken plads har »kvindeligheden« og »mandligheden« her?

Til sidst spørgsmålet om teknik er neutral eller hvad den er udtryk for, – teknikken som det materielle udtryk for de interesser der ligger bag udviklingen af den, – naturvidenskab og teknik som stadig mere sammenhængende, – og den militære tekniks indflydelse på den civile teknik.

I takt med at teknikken breder sig til stadig flere områder af samfundslivet, bliver den kvindelige arbejdskraft degraderet. Teknik overtager stadig mere af kvindens arbejde, også den kreative del af det, og den skubber kvinderne nedad i jobhierarkiet (Wenche Lauritzen).

4. *Udviklingssociologi*

4.1 *Det lokale arbejdsmiljøarbejdes betingelser i et nytligt industrialiseret land*

Ved et forskningsbesøg i januar i Malaysia har Arne Wangel indledt sin undersøgelse af det lokale arbejdsmiljøarbejdes betingelser på udvalgte virksomheder indenfor metalindustrien i Malaysia (Arne Wangel).

4.2 *Evalueret af et skovprojekt i Sydindien*

En uafhængig evaluering af et SIDA-støttet s.k. Social Forestry Project for SIDA af Göran Djurfeldt i samar-

bejde med forskere fra England (J. E. M. Arnold, Oxford Forestry Institute) og Sverige (Axel Bergman, skovkonsulent). Göran Djurfeldts arbejde fokuseredes på de sociale aspekter i projektet, fremfor alt hvordan projektet nåede frem til målgruppen af fattige. Rapporten udkommer i bogform i 1988 (Göran Djurfeldt).

5. *Freds- og konfliktforskning*

5.1 *Ikke-offensivt forsvar i Europa*

Et ikke-offensivt forsvar er et militærapparat, indrettet på at være egnet til forsvar, men uegnet til angreb. Anders Boserup leder et større projekt herom ved Center for Freds- og Konfliktforskning. I 1987 har arbejdet især drejet sig om analyse af de grundlæggende begreber og udformning af modeller for defensivt forsvar i det danske område, tilpasset landets militærgeografi og dets plads i den vestlige alliance. Analysen af mulighederne i det danske område udkommer i bogform i begyndelsen af 1988. I 1987 har den påbegyndte atomvåbennedrustning i Europa og den politiske udvikling i Sovjetunionen aktualiseret spørgsmålet om konventionel nedrustning i Europa og skabt stigende interesse for idéen om at fremme militær stabilitet og nedrustning gennem en fælles og samtidig nedskæring og tilbagetrækning af de mest offensive styrkekomponenter i Øst og i Vest. I tråd hermed er påbegyndt modelstudier over stabiliteten i zonearrangementer, der bygger på gensidig omlægning til mere defensive styrkestrukturer. (Der henvises iøvrigt til indberetningen fra Center for Freds- og Konfliktforskning) (Anders Boserup).

6. *Bevidstheds sociologi*

Socialsemiotik, kommunikation.

6.1 *Fremtidsværksteder som folkeoplysning*

I samarbejde med to andre forskere (Birger Steen Nielsen og Kirsten Paaby) er der i perioden fra 1.3.1986 til 1.7.1987 gennemført to pædagogiske eksperimenter på daghøjskolebasis. Sigtet med eksperimenterne har været at afprøve:

1. Fremtidsværkstedsmodellen (fra Robert Jungk) som nyt grundlag for folkeoplysning.
2. Projektarbejdsmodellens muligheder, når udgangspunktet er demokratisk frembragte sociale utopier.
3. Kombinerede erkendelsesmetoder i folkeoplysning. Der har været forsøgt kombinationer af kropslige erkendelser, oplysning i form af historisk kritiske foredrag og selvorganiseret projektarbejde. I sammenhæng med disse forsøg har projektet gennemført hermeneutiske forløbskonstruktioner, som danner grundlag for den aktuelle rapportskrivning, der afsluttes ca. 1.3.1988. Sideløbende med rapportskrivningen er et nyt projekt under opstart, idet erfaringerne fra forsøgsvirksomheden søges omsat. Det drejer sig om et projekt med titlen »Arbejde og teknik

i fremtiden – Særlig med henblik på forholdet mellem teknisk intelligens og arbejdere» (Kurt Aagaard Nielsen).

6.2 Semiotik og social kontekst

Et projekt, som gennem videreudvikling og generalisering af strukturel semiologisk teori søger at bestemme kommunikationsfænomenernes udvikling, struktur og funktion i en samfundsmæssig helhed.

Arbejdet med at færdiggøre en samlet fremstilling fortsætter, men er for tiden skubbet noget til side af hensyn til mere kortsigtede opgaver.

Et delprojekt i grænseområdet mellem socialsemiotik og organisationssociologi afsluttes i foråret 1988. Det drejer sig om de formelle og funktionelle relationer mellem strukturtræk i opbygningen af semiotiske og sociale systemer, deres indbyrdes forudsættelsesforhold og herunder en drøftelse af universalieproblematikken, hvor dikotomien kulturvariation/universelle fænomener forkastes til fordel for en relativistisk analyse, hvor alle strukturtræk antages at være historiske.

Desuden arbejdes der med anvendelsen af semiologiske modeller på sociologiske metodeproblemer, uden at det drejer sig om projekter i egentlig forstand (Tom Broch).

7. Datasamfundet

7.1 Komputisering af videnskaben

Igangværende projekt hvor omfanget og former af anvendelse af persondata undersøges. Med den teknologiske udvikling er mulighederne for at registrere og oprette databanker muligt i et hidtil ukendt omfang. Udvikling af en praksis for anvendelse af persondata-banker i den samfundsvidenskabelige forskning rejser nogle etiske problemer som diskuteres i projektet (Mogens Holm)

Anden virksomhed:

Medarbejdere ved instituttet arrangerede den 28.-30. oktober 1987 den 4. Center for velfærdsstatslige Studier konference (CVS) med international deltagelse.

Anders Boserup: Leder af Pugwash Study Group on Conventional Forces in Europe sammen med A. A. von Müller fra Max Planck Institutet i Starnberg. Medlem af Independent Commission on World Security Alternatives (USA). Medlem af det sikkerheds- og nedrustningspolitiske Udvalg (SNU). Medlem af Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inkl. freds- og konfliktforskning, og indtil sommeren 1987 af komiteens arbejdsudvalg. Bestyrelsesmedlem ved Center for Freds- og Konfliktforskning.

Göran Djurfeldt: Udpeget til docent (uaflønnet) ved Samhällsvetenskapliga Fakulteten, Lunds Universitet.

Mogens Holm: Medlem af rådet for Alkohol- og

Narkotikaforskning. Medarrangør af CVS-konferencen.

Jørgen Elm Larsen: Medarrangør af CVS-konferencen.

Birgitte Simonsen: Medlem af styringsgruppen for SAMKVIND (nedsat af fakultetet).

Udgivervirksomhed m.v.:

Peter Abrahamson: Valgt som redaktør af ACTA SOCIOLOGIA på Nordisk Sociologforbunds generalforsamling, Tampere, Finland, august 1987 for perioden 1988-90.

John Andersen: Dansk konsulent for »Tidsskrift for Samfunnsforskning« (norsk).

Tom Broch: Bestyrelsesmedlem i forlaget SOCIOLOGI.

Göran Djurfeldt: Medlem af redaktionen for Syd- asien – politisk og kulturelt tidsskrift.

Jan Peter Henriksen, Per Kampmann og Jørgen Rasmussen: Redaktører af en nordisk antologi om pensionspolitik: »Pensionssystemer og pensionspolitikens dilemmaer i Norden«. Arbejdet med denne antologi og dens udgivelse er/bliver finansieret af Nordiska Samarbetsnämnden för Samhällsforskning (NOS-S). Antologien forventes at udkomme i begyndelsen af 1988.

I forbindelse med denne nordiske antologi er der afholdt to seminarer på Sociologisk Institut hhv. den 22.-23.1.1987 og den 22.-23.10.1987 med deltagelse af pensionsforskere fra Sverige, Norge, Finland og Danmark.

Jan Peter Henriksen: Bestyrelsesformand for forlaget SOCIOLOGI.

Kurt Aagaard Nielsen: Medredaktør af tidsskriftet KONTEXT.

Rejser og gæsteforelæsninger:

Peter Abrahamson: Deltager i »The International Conference on Technology, Restructuring and Urban/Regional Development, International Sociological Association Research Committee on the Sociology of Regional and Urban Development«, Dubrovnik, Jugoslavien, 25.-30. juni 1987. Gruppekoordinator på 14. Nordiske Sociologkongres, Tampere, Finland, »Integration of Formal and informal Contribution to Social Services: Professionals and Clients as Co-Producers – A Comment«. 21.-23. august 1987. Foredrag efter invitation på »The International Seminar on the Position and Participation of Clients as a Key Question in Advancing Social Policy«, European Centre for Social Welfare Training af Research, and National Board of Health, Helsinki, Finland fra 19. august-3. september 1987. Foredrag efter invitation. »Fattigdomspolitik i Danmark«. Sydhavnens Socialpædagogiske Seminarium 26. marts 1987. Forelæsning efter invitation »Urban Poverty in Scandinavia and the U.S.: Some Comparative Reflections«.

Geography Colloquium, Department of Geography, University of California at Berkeley, 15. oktober 1987.

John Andersen: Oplæg i »Center for Velfærdsstatistik« – CVS-konference den 28.-30. oktober 1987 på Sociologisk Institut.

Tom Broch: Gæsteforelæsninger ved Universitetet i Oslo oktober 1987.

Göran Djurfeldt: Rejse til Indien, i forbindelse med evaluering af et skovprojekt i Sydindien, maj-juni 1987. Deltagelse i den 14. Nordiske Sociologkongres med foredrag i Tammerfors, Finland i august 1987.

Kurt Aagaard Nielsen: Studietur til Salzburg (besøg på Robert Jungk-Stiftung, og Düsseldorf i BRD (fremtidsprojekt og informationsteknologiens konsekvenser foråret 1987. Gæsteforelæsning på Korsør Fremtidshøjskole. Gæsteforelæsning på Kolding Seminarium. Gæsteforelæsning på Storstrøms Amts Efteruddannelse i Vordingborg.

Gunnar Olofsson: Deltaget i Sveriges Sociologforbunds konference i Hassela, forskellige sessioner, to papers, februar 1987. Deltaget ved ECPR (European Consortium for Political Research) konference i Amsterdam i april med paper. Forelæser og kursusansvarlig ved doktorandkursus i socialpolitik ved forskningsafdelingen ved Socialhøjskolen i Lund, foråret 1987.

Arne Wangel: Deltaget i 14. Nordiske Sociologkongres, Tammerfors, Finland i august. Paper: »The Functioning of Safety Committees at the Enterprise Level in the Metal Industries in Malaysia – some preliminary observations«. Deltaget i konference i Nordisk Forening for samfundsvidenskabelige Sydøstasiensforskning i Århus den 2.-4. oktober med paper som ovennævnte.

Publikationer:

Abrahamson, P.: Hyvinvointivaltiosta hyvinvointiyhteiskuntaan. Ajankohtuista 1, s. 28, Helsinki 1985.

Andersen, J., Larsen, J.E., Henriksen, J.P.: Da fattigfirserne blev myte – klip fra og kommentarer til fattigdomsdebatten 1986-87. (Arbejdsrapport). København 1987, 70 s.

–: Sociologi og politik-bidrag til diskussion af den kritiske sociologiske situation og profil. København 1987, 16 s.

–: Fattigdom som relativ nød-introduktion og diskussion af Peter Townsends positionsfattigdomsforskning. (Arbejdsrapport). København 1987, 53 s.

–, Abrahamsen, P., Larsen, J.E., Henriksen, J.P.: Poverty and poverty politics in Denmark in the 1980's. (Arbejdsrapport). København 1987, 56 s.

Athreya, V.B., Böklin, G., Djurfeldt, G., Lindberg, S.: Identification of Agrarian Classes: A methodological essay with empirical material from South India. The Journal of Peasant Studies 2, s. 147-90, London 1987.

Boserup, A.: Defensivt Forsvar i Danmark. Krig og

Fred Årg. 2, Nr. 3, 1986-87, s. 13-20, København 1987.

–, Neild, R.: Beyond INF: A New Approach to Non-nuclear Forces. World Policy Journal Vol. IV, No. 4, s. 605-20, New York 1987.

Broch, T.: Statistik og erkendelsesproduktion. København 1987, 143 s.

Djurfeldt, G.: Inderne får færre børn, men det er ikke familieplanlæggernes skyld. Kontakt 7, s. 16-18, København 1987.

–, Lindberg, S.: Kring floden. Möt Indien, Elisabeth Haglund (udg.), s. 69-86, Stockholm 1987.

Henriksen, J.P., Kampmann, P., Rasmussen, J.: Subsidiert og beskatning af pensionsopsparing. (Arbejdsrapport, nr. 16). København 1987, s. 56.

–, Kampmann, P., Rasmussen, J.: Private pensionsordninger i Danmark. (Arbejdsrapport, nr. 15). København 1987, s. 184.

–, Kampmann, P., Rasmussen, J.: Fordelingen af private pensioner. Samfundøkonomen 5, s. 32-38, København 1986.

Holm, M.: The living conditions of the Danish Welfare family. (Arbejdsrapport nr. 20). København 1987, 30 s.

–: Familieliv under velfærdsstaten: Statsliggørelsens konsekvenser for det sociale netværk og privatlivets intimitet. (Arbejdsrapport nr. 22). København 1987, 43 s.

–: Offentlighedssfærens og privatsfærens policering. (Arbejdsrapport nr. 21). København 1987, 17 s.

–: Lynnedslag eller fjernvarme. Djøf Bladet 24, s. 6, København 1987.

Høgh, E.: Globens tilstand i nitten-firserne. København 1987, 152 s.

Kampmann, P.: Arbejderbevægelsen i Japan, bagsiden af miraklet. København 1987, 66 s.

–: Arbejdsmarked og fagbevægelse i Japan. Grus 18, s. 47-67, Ålborg 1986.

–: Sikkerhedspolitik og fredsbevægelse i Japan. Grus 18, s. 7-24, Ålborg 1986.

Larsen, J.E., et al: Labour movement and unemployment policies. Studies in Unemployment, Reinhard Lund, Peder J. Pedersen, Jan Beyer Schmidt-Sørensen, s. 123-59, København 1987.

–: Fattige i Danmark: Nye fattigdomsgrupper? København 1987, 27 s.

–, et al: Da fattigfirserne blev en myte. Klip fra og kommentarer til fattigdomsdebatten 1986-87. København 1987, 33 s.

–, et al: Poverty and poverty politics in Denmark in the 1980's. København 1987, 56 s.

Lauritzen, W.: Kvinder, naturvidenskab og teknik. Informationssamfundet – avanceret magtteknik, Kurt Aagaard Nielsen, Kaj Kammer Madsen, Wenche Lauritzen, s. 143, København 1987.

Manniche, E.: Studie af social herkomst, familieforskel m.v. blandt afdelingssygeplejersker i begyn-

Samfundsfag

1. Institut for Samfundsfag og Forvaltning

Historie:

Instituttet etableredes i 1960, da Institut for Historie og Samfundsøkonomi opdeltes i tre, herunder Institut for Samtidshistorie og Statskundskab. Herefter har det gennemgået en dynamisk udvikling. Den udvikling har dels været afhængig af ændrede ydre vilkår og dermed ændrede krav til instituttet, dels af udviklingstendenser i instituttets videnskabelige miljø. Disse indre og ydre udviklingsfaktorer har også manifesteret sig i organisatoriske forandringer. I 1972 deltes Institut for Samtidshistorie og Statskundskab i to institutter, den ene med betegnelsen Institut for Samfundsfag, hvis kandidater blev cand.phil'er og cand.mag'er, inden for humanist-Bekendtgørelsen. I 1980 blev dette institut overført til Det samfundsvidenskabelige Fakultet. Instituttets uddannelsesområde udvidedes i 1981 med en forvaltningseksamen (cand.adm.pol) og i 1983 med et studium, der kombinerer forvaltning og anvendt datalogi. En studieordning, som omfatter de tre uddannelser er vedtaget af studienævnet i juni 1987 inden for rammerne af Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 212 af 4 april 1986. I juni 1983 ændredes instituttets navn til Institut for Samfundsfag og Forvaltning.

Det daværende institut flyttede i 1966 fra lokaler i Sct. Pedersstræde og Museumsbygningen til en lejet ejendom i Rosenborggade 15-17, den hidtidige »KFUM-borg«. Her har instituttet fortsat til huse i det, der nu kaldes »Rosenborgannekset« og ejes af Københavns Universitet. På grund af en ekspansion af nye faste stillinger og stipendier har instituttet fra august 1987 fået 5 kontorlokaler til rådighed i Store Kannikestræde 18.

Forandringerne i uddannelsesprofilen har vist sig i kandidaternes beskæftigelsesmønstre; flere får arbejde uden for uddannelsessektoren, specielt i administrative stillinger i offentlige og private organisationer.

Interesserede henvises i øvrigt til den historiske oversigtsartikel i »Københavns Universitet 1479-1979«, bd. X, S. 527-568, skrevet af professor Ole Karup Pedersen.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 24.

Professorer: Torben Beck Jørgensen (fra 1/12), Ole Karup Pedersen, Gunnar Sjöblom.

Lektorer: Karl-Henrik Bentzon, Tage Bild, Lars Bille, Peter Bogason, Henning Bregnsbo, Tom Bryder, Torben Grage, Holger Bernt Hansen (orlovstillet fra 1/7), Bertel Heurlin, Willy Johansen, Tim Knudsen, Roger Leys, Per Kongshøj Madsen, Hans Jørgen

Nielsen, Ib Damgaard Petersen, Steen Sauerberg, Tove Lise Schou, Kirsten Thomsen, Christian Thune, Søren Villadsen.

Lektorvikar: Wilhelm Christmas Møller (til 30/6).

Adjunktvikar: Jens Hoff (til 30/6).

Kandidatstipendiater: Uffe Jacobsen, Hanne Nexø Jensen (fra 1/9), Peter Karnøe (fra 1/7), Thomas Pedersen, Bent Schou (til 30/8).

Forskningsrådsstipendiater: Morten Kelstrup, Jens Hoff (fra 1/8).

Bibliotekar: Birthe Rasmussen

Studievejledere: Karen Rønnow, Helge Jacobsen, Allan Dreyer Hansen.

TAP: Antal årsværk: 4.

Margit Hansen, Birte Nyholm, Lene Olsen, Britta Tørnquist.

Forskningsvirksomhed:

Som det fremgår har instituttet under sin korte historie været udsat for mange såvel organisatoriske som faglige forandringer. Men de grundlæggende intentioner har været de samme. Målet har været, således som det fremgår af den trykte oversigt over publikationer fra instituttet i perioden 1963-1983. (»Publikationer fra Institut for Samfundsfag og Forvaltning, Københavns Universitet 1963-1983« Forlaget Politiske Studier 1983), at kombinere den samfundsvidenskabelige grundforskning og knytte den til mere formidlende forskning.

Kendetegnende for såvel instituttets forsknings-, som undervisningsprofil har været, at man har prøvet at udvikle instituttet fra at have været et flerdisciplinært institut til at blive et tværdisciplinært institut, der især prøver at kombinere de politologiske, økonomiske og sociologiske discipliner med særligt henblik på belysning af samfundsudviklingens politiske aspekter. Instituttets medarbejdere er således ikke i nogen streng forstand knyttet til bestemte emnekredse, hvilket i øvrigt vil fremgå af projektbeskrivelserne, hvor nogle medarbejdere optræder med projekter inden for flere områder. Det er instituttets ønske i de nærmeste år at prøve at videreføre denne udvikling, såvel i grundforskningen som i den mere formidlende forskning og undervisning. Det betyder ligeledes et ønske at fastholde den mere brede samfundsvidenskabelige forskningsprofil og formidlingsaspektet i uddannelsen, da vi vurderer, at instituttet herigennem uddanner kvalificerede kandidater til en lang række funktioner.

Foruden samarbejde med andre universitetsinstitutter m.h.p. undervisning og forskning har instituttet i de senere år kunnet notere en tiltagende rekvireret forskning fra såvel offentlige som halvoffentlige institutioner. Som led i bestræbelserne på at udvide kontakterne med brugerne af instituttets forskningsresultater er instituttet i de sidste år begyndt at arrangere

seminarer omkring temaer, hvor instituttet kan yde specialviden, hvortil brugere inden for såvel privat som offentlig administration som politikere og andre interesserede er blevet inviteret.

Man bestræber sig på at udvikle en forsknings- og uddannelsesprofil, der kendetegnes af, at man koncentrerer sig om de politiske processer og deres realiteter såvel nationalt som internationalt. Det er imidlertid karakteristisk for instituttets forsknings- og uddannelsesprofil, at man ikke vælger at studere og undervise omkring disse processer og deres resultater udelukkende ud fra et snævert politologisk udgangspunkt, men prøver at forstå disse problemer som et samspil mellem politiske og økonomiske udviklingstendenser. Det er instituttets hensigt i de nærmeste år at videreudvikle denne tradition såvel forskningsmæssigt som uddannelsesmæssigt.

Til forskningsvirksomheden hører endvidere de interne institutforskningsseminarer, som normalt afholdes en snes gange om året, hvor de videnskabelige medarbejdere fremlægger deres forskningsresultater. Normalt medvirker udefra kommende opponenter.

Udover den nævnte egentlige forskningsvirksomhed har en række af instituttets medarbejdere udmøntet og formidlet deres forskningsresultater og -indsigt i mindre skriftlige indlæg, i foredrag, og i massemedier som aviser, tidsskrifter, radio og fjernsyn.

Fra 1987 er instituttet indgået i et samarbejde med Institut for Organisation og Institut for Informatik og Økonomistyring, begge ved Handelshøjskolen i København om et forskningscenter for offentlig organisation og styring (COS), som over en 5-årig periode har fået bevilget 4 mill. kr. fra Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd. Fra instituttet medvirkede i 1987 Karl-Henrik Bentzon, Tage Bild, Jens Hoff, Torben Beck Jørgensen og Kirsten Thomsen. COS har lokaler og postadresse i Blaagårdsgade 2B, 2200 København N.

Efterfølgende bringes en kort oversigt over medarbejdernes forskningsprojekter fordelt på enkelte forskningsområder.

1. *Komparativ politik*

Politisk teori inddeles i en normativ orientering (undertiden kaldet politisk filosofi), der søger at besvare spørgsmål om, hvorledes samfundet bør indrettes, f.eks. med hensyn til frihed og lighed, rettigheder og pligter og lignende, dels i en empirisk retning, der søger at opstille og underbygge hypoteser om lovmæssigheder i de politiske processer. Denne sidste orientering udmøntes i sine empiriske bestræbelser ikke mindst inden for det, som kaldes komparativ politik, hvor der arbejdes med en lang række af tilgange og begrebsapparater, der rækker fra system-, beslutnings-, kultur-, udviklingsklasse-, parti-, interessegrupper og eliteteorier til kommunalpolitik og vælgeradfærd.

1.1 *Stat og marked*

Projektet foregår under COS (jfr. ovenfor), hvor en projektgruppe arbejder med en vurdering af foreliggende (og især klassisk) teori om forholdet mellem stat og marked; der sigtes imod en antologi.

1.1.1 En del af projektet tager udgangspunkt i Max Webers teori om stats- og markedsrationalitet, hvis gyldighedsfordringer vurderes, bl.a. ved sammenligning med den japanske stat (Tage Bild).

1.1.2 En anden del koncentrerer sig om »public choice« teorierne syn på stat og marked (Karl-Henrik Bentzon).

1.2 *Parlamentarisk politik*

Der arbejdes med en række facetter af dansk parlamentarisk politik ved forskellige medarbejdere.

Ved valget i 1973 ændredes folketingets sammensætning radikalt. Gamle samarbejdsmønstre blev brudt op, nye skulle etableres og det i en periode, hvor den økonomiske krise var fremherskende. Der sigtes dels imod en sammenhængende fremstilling af de skiftende samarbejdskonstellationer, hvor hovedvægten lægges på de vilkår og betingelser, de enkelte partier har sat for samarbejdet, dels at søge forklaringer af mere teoretisk karakter på disse skift med udgangspunkt i den eksisterende videnskabelige litteratur (Lars Bille).

Folketingsvalget 1987 analyseres med henblik på vælgervandringer i forhold til forrige valg, og set i forhold til valgene siden starten af 1970'erne (Steen Sauerberg).

1.3 *Danske regeringer: Programmer og beslutningsproces*

De tre følgende projekter er internationale og komparativt lagt op.

1.3.1 En undersøgelse af den danske regeringsprogrammer og regeringers lovgivningsinitiativer i relation til den/de regeringsbærende partis/partiers valglofter er koordineret fra University of Essex (Tove Lise Schou).

1.3.2 En undersøgelse af danske koalitionsregeringers programmer ved tiltrædelsen i relation til koalitionsparternes valgprogrammer, koordineres fra University of Galway (Tove Lise Schou).

1.3.3 En undersøgelse af danske regeringers beslutningsprocesser 1965-1985, koordineret fra Det europæiske Universitetsinstitut i Firenze (Tove Lise Schou).

1.4 *Interesseorganisationer og politik*

1.4.1 Under projekttitlen »Dansk industri i politik«

og i sammenhæng med generel forskning i interessegruppeaktivitet, herunder lobbyisme, foretages en undersøgelse af specielt dansk industri som politisk faktor, bl.a. gennem interviews (Henning Bregnsbo).

1.4.2 Der foretages en undersøgelse af borgernes holdninger til fagforeninger; projektet analyserer ud fra surveyundersøgelser opfattelser af fagforeningernes politiske rolle. Der inddrages systemer, hvor fagforeningerne står stærkt (Skandinavien), moderat stærkt (England) og svagt (Frankrig, USA) (Hans Jørgen Nielsen).

1.5 Politisk teori

Der arbejdes med forskellige facetter af politisk teori.

1.5.1 Machiavelli og moderne politisk analyse: Færdiggørelse af bog: »Machiavelli and Modern Political Analyses« (Tom Bryder).

1.5.2 Endvidere en analyse af relationer mellem politisk teori og praksis inden for arbejderbevægelsen, en undersøgelse af ændringer i Karl Kautsky's politisk-teoretiske udvikling, hvor der fokuseres på forholdet mellem politiske teorier og strategier for socialistisk revolution. Endvidere inddrages såvel grundlæggende samfundsteori som analyser af den aktuelle samfunds- og klasse-mæssige konjunktur. I undersøgelsen foretages der en analyse af Kautsky's tekster og en kritik af litteraturen på området. Der foreligger nu en delundersøgelse af Kautsky's demokratiteori og dertil knyttede strategiforestillinger (Uffe Jakobsen).

1.5.3 Demokratiteorier er analyseret. Der er diskuteret demokratiske regime-normer og relationerne mellem dem, samt hvordan partier i demokratier indpaser sig til fundamentale samfundsforandringer (Gunnar Sjöblom).

1.5.4 Leninisme og demokrati – leninismens logik og udviklingsmuligheder (Torben Grage).

1.5.5 Som del af et internationalt projekt analyseres ideologi som et samfundsvidenskabeligt begreb (Torben Grage).

1.5.6 Den samtidige debat om liberalismen, dennes præmisser, værdiforestillinger og udviklingsmuligheder (Torben Grage).

1.5.7 Endelig er der foretaget en diskussion af ændringen af politisk tid (Gunnar Sjöblom).

1.6. Ungdommens inddragelse i politik

Adolescence and involvement in Public Affairs. Sur-

veyundersøgelse af alle 15-16 årige i Esbo kommune, Finland. Dataindsamling er fra 1983; analysearbejde foretages nu (Tom Bryder).

1.7 Klassestruktur, klassebevidsthed og sociale modsætningsforhold

Projektet er et led i et større internationalt projekt under ledelse af den amerikanske sociolog Erik Olin Wright. Formålene med projektet er 1) en international sammenligning af klassestrukturerne i de undersøgte lande, og 2) en analyse af en række sociale modsætningsforhold i Danmark: mellem klasser, stat og borger, industri og forbruger, m.m. I forbindelse med projektet er gennemført en større spørgeskemaundersøgelse i efteråret 1985. Projektet gennemføres i samarbejde med Institut for Statskundskab (Jens Hoff).

1.8 Terrorisme som politisk middel

Projektet beskæftiger sig med en diskussion af selve begrebet terrorisme. Endvidere med forholdet mellem terrorisme som en trussel mod et samfund/system og systemets reaktion herpå. Der argumenteres for at se terrorisme i dette forhold, hvor systemreaktionen betragtes som en afgørende faktor (Willy Johannsen).

1.9 Teknologien i dansk vindmølleindustri 1976-86

En analyse af teknologiudviklingen i den danske vindmøllesektor, med vægt på det offentlige rolle som igangsætter af en industriel udviklingsproces. Arbejdet udgør en del af det empiriske grundlag for en diskussion af udformningen af mulige industripolitiske strategier overfor mindre og mellemstore virksomheder i Danmark (Peter Karnøe).

1.10 Lokal erhvervs- og velfærdspolitik

Komparativt projekt om lokal erhvervs- og velfærds-politik i England, Frankrig og Danmark (Søren Vil-ladsen).

1.11 Massekommunikation og politik i Skandinavien 1960-1990

Udviklingen i spillet mellem den politiske masse-kommunikation og partistrukturen i Danmark, Norge og Sverige, dvs. en forklaringsmåde til Sveriges stabilitet, Danmarks partisplintning og Norges »midterposition« (Steen Sauerberg).

1.12 Lokale produktionsrelaterede institutioner

Bearbejdning af litteraturen om »nyinstitutionalismen« i politologien med henblik specielt på en begrebsanalyse. Specielt er der interesse for at tage begrebet solidaritet og knytte det til lokale beslutningsprocesser med henblik på fælles, produktionsrelaterede og teknologisk avancerede apparaturer. Der tænkes anvendt eksempler fra kooperative mejerier i 1880'erne og lokale telestuer i 1980'erne (Peter Bogason).

1.13 Kirke-stat problematikken under kolonialisme, nationalisme og afkolonisering.

Projektet omfatter perioden fra ca. 1930 til national selvstændighed i begyndelsen af 1960'erne. Udgangspunktet er situationen i Uganda og målet er at belyse de religiøse samfunds rolle i den omstillingsproces, som politisk, økonomisk og socialt karakteriserer udviklingen især i perioden efter 2. verdenskrig (Holger Bernt Hansen).

1.14 Udviklingskrisen i Afrika

Udgangspunktet er de senere års udviklingslitteratur, hvor der som et væsentligt bidrag til løsning af krisen i afrikanske lande peges på de frivillige, ikke-statslige organisationers indsats. Projektet sigter på at undersøge tesen om de frivillige organisationers specielle muligheder og kapacitet for at påtage sig opgaver, hvor det statslige apparat har vist sig mindre egnet (Holger Bernt Hansen).

2. Forvaltning

Forvaltningsforskningen ved instituttet arbejder ud fra politologiske synsvinkler. Der er tale om flere tilgange, men en væsentlig del af forskningsinteressen er i de senere år rettet mod såvel den nationale som den internationale forvaltning. Herunder mod forvaltningens funktioner, organisatoriske forhold, arbejdsprocesser og relationer til andre offentlige og private organisationer. På nationalt plan har især styring og planlægning været i focus, på internationalt plan de internationale organisationers sekretariater, deres personalesammensætning og forhold til den politiske ledelse.

2.1 Moderniseringen af den offentlige sektor

Projektet er etableret under COS (jfr. oven for) og har til formål at beskrive og evaluere firkloverregeringens plan for en modernisering af den offentlige sektor. En antologi er under forberedelse.

2.1.1 Fra instituttets medarbejdere vil der som et første delprojekt blive en gennemgang af moderniseringsprogrammets tilblivelse og udvikling (Karl-Henrik Bentzon).

2.1.2 Et andet delprojekt arbejder med den statslige styring af kommunerne, hvor firkloverregeringens styringstiltag overfor kommunerne 1982-87 vil blive evalueret (Bent Schou).

2.1.3 Et tredje delprojekt er en analyse af institutionelle restriktioner for implementeringen af moderniseringen af den offentlige sektor, specielt de grundlæggende træk i den offentlige forvaltnings forhold til borgerne, og om moderniseringsplanen er artsfremmed i forhold hertil (Torben Beck Jørgensen).

2.2 Dansk forvaltningsforskning

Sammenfatning og bearbejdning af dansk, politologisk forskning om dansk forvaltning til en fremstilling af forvaltningen i en beslutningsteoretisk ramme (Petter Bogason).

2.3 Bureaukrati, demokrati og marked

Bureaukrati, demokrati og marked i de nordiske velfærdsstater: Projektet sigter mod analyse af specifikke nordiske institutionelle innovationer med hensyn til koblinger mellem bureaukrati og andre sociale styringsformer (Tim Knudsen)

2.4 Københavns byplanlægning

Den københavnske byplanlægnings fødsel: Projektet er under afslutning, idet der arbejdes med de sidste publikationer (Tim Knudsen).

2.5 Adfærden i offentlige organisationer under omstilling

2.5.1 Et projekt er påbegyndt under COS (jfr. oven for) i 1987 og forventes at strække sig til udgangen af 1988. Formålet med projektet er at analysere organisatoriske ændringer i forskellige offentlige organisationer, samt de ansattes individuelle og kollektive reaktioner herpå. Projektet er koncentreret om to offentlige sektorer: den sociale sektor og skatte sektoren, som undersøges på både lokalt og centraladministrativt niveau (Jens Hoff).

2.5.2 Organisationsudvikling og omstilling i kommuner. Projektet omhandler servicemanagement, planlægning og organisation i udvalgte kommuner. Forskningsrapporter og -artikler under udarbejdelse/er under udarbejdelse (Søren Villadsen).

2.6 Forsøgsvirksomhed i den offentlige sektor

Der arbejdes med tre projekter om forsøg.

2.6.1 Generelt analyseres statslig og kommunal forsøgsvirksomhed med henblik på nye styringsrelationer og organisationsformer i fremtidens velfærdsstat – med speciel interesse for perspektivet for fornyelse af velfærdsstaten (Bent Schou).

2.6.2 Frikommuneforsøget. Projektet sigter specielt imod at afdække perspektiverne for nye relationer mellem stat og kommuner. Projektet diskuterer frikommuneforsøget som fornyelse af den statslige styring og vilkårene for det kommunale selvstyre. En spørgeskemaundersøgelse til frikommunerne angående forsøgets aktuelle status er iværksat.

2.6.3 Offentlig forsøgsvirksomhed som lærings- og tilpasningsstrategi. Der er tale om et nordisk samarbejdsprojekt, som har modtaget midler til projektforberejdelse fra NOS-S. Igennem komparation Danmark,

Norge og Sverige imellem skal problemer og muligheder i forsøg som læreproces og fornyelsesstrategi undersøges (Bent Schou).

2.7 Styring af offentlige organisationer

Analyse af den eksterne og interne styring af offentlige organisationer, der producerer ydelser over for borgerne. Med basis i detaljerede case-studier af større offentlige organisationer er projektet et led i en undersøgelse af offentlig produktion i vid forstand, især interne og eksterne produktionsvilkår, ledelsesvilkår, økonomistyring, forhold til omgivelserne – såvel kunder og korporative organer som andre offentlige myndigheder.

3. International politik

International politik er en del af faget politologi. International politik beskæftiger sig med alle former for internationale og transnationale politiske processer og med samspillet mellem nationale og internationale politiske processer. Typiske emneområder er internationale konflikter, krig, fred, international organisation, politisk-økonomisk udvikling både i ulandssammenhæng og i forbindelse med transnationale organisationer og virksomheder.

3.1 Teorier i International Politik

Et projekt om »Teorier i international politik« til undervisningsbrug på lavere trin (Bertel Heurlin).

3.2 Sikkerhedspolitik og våbenkontrol

Der arbejdes med en række facetter heraf.

3.2.1 Supermagterne og våbenkontrol. En større undersøgelse med arbejdstitlen »Supermagterne, systemet og våbenkontrollen« er stort set afsluttet (Bertel Heurlin).

3.2.2 Der har været arbejdet kollektivt med en redegørelse for den internationale situation, specielt på nedrustningsområdet efter Reykjaviktopmødet (Bertel Heurlin).

3.2.3 Et projekt om Vesteuropas (herunder Danmarks) sikkerhedspolitiske situation er under udarbejdelse. Endvidere arbejdes med en analyse af kernevåbnens fremtidige rolle i international politik (Bertel Heurlin).

3.2.4 SPD'S sikkerhedspolitik. En beskrivelse, analyse og diskussion med særlig henblik på perioden 1982-87. Analysen foretages bl.a. på grundlag af tolkning af SPD's historie og tradition og af den særlige udvikling, der prægede SPD i forbindelse med SPD's skift fra regerings- til oppositionsparti 1982 og i den såkaldte efterrustningsdebat. Projektet koncentrerer sig særligt om, hvorledes SPD formulerer sin afspændingspoli-

ske interesse og hvordan denne søges konkretiseret og realiseret i europæisk politik (Morten Kelstrup).

3.2.5 Et beslægtet projekt skal beskrive, analysere og diskutere Forbundsrepublikken Tysklands sikkerhedspolitik med særlig henblik på perioden 1982-87. Centrale problemer i projektet angår forbundsregeringens holdning til afspændingspolitikken, NATO-politikken, storpolitikken, det tysk-tyske forhold og det tysk-franske forhold samt europapolitikken. Der lægges vægt på, at klarlægge, hvad der er kontinuitet, og hvad der er ændringer i Forbundsrepublikkens sikkerhedspolitik, og hvad der bestemmer forbundsregeringens handlingsrum, samt hvilke interne og eksterne forhold, der influerer sikkerhedspolitikens konkrete udformning (Morten Kelstrup).

3.2.6 Vesteuropæisk sikkerhedspolitisk samarbejde. Projektet sigter mod at analysere de sikkerhedspolitiske samarbejdsaktiviteter indenfor rammerne af det Europæiske Politiske Samarbejde (EPS), Vestunionen (WEU) samt det bilaterale, fransk-vesttyske samarbejde med særlig vægt på udviklingen i 80-erne (Thomas Pedersen).

3.2.7 Et projekt fra 1986 om cykliske tendenser i international politik er fortsat og tendenserne til langtidscyklér er blevet sat i forhold til de økonomiske betingende begrænsninger på krige (Ib Damgaard Petersen).

3.2.8 I fortsættelse af et projekt om studiet af internationale krige er der udarbejdet en diskussion af »Kynberetnetik og studiet af krige« (Ib Damgaard Petersen).

3.2.9 Spørgsmålet om mulighederne for atomkrig ved et tilfælde studeret ud fra politiske og organisatoriske problemer i det nukleare afskrækkelsessystem – som tidligere overvejende er blevet analyseret ud fra psykologiske og teknologiske faktorer. En omfattende datindsamling fra perioden efter 1978 er igangsat. Projektet foregår i et internationalt samarbejde (Ib Damgaard Petersen).

3.3 Danmark og internationale organisationer

3.3.1 FN og Danmark. En analyse af ændringer i FN's beslutningsstruktur og disses betydning for Danmarks deltagelse i FN's virksomhed (Ole Karup Pedersen).

3.3.2 Danmark og international forvaltning. En undersøgelse af Danmarks politik over for EF og FN og herunder en undersøgelse af den danske udenrigspolitiske forvaltnings rolle i policy processen (Tove Lise Schou).

3.3.3 Danmark og EFTA. Afsluttet projekt om de markedspolitiske forudsætninger for Danmarks medlemskab af EFTA (Christian Thune).

3.3.4 Med udgangspunkt i et åbent organisationsperspektiv model er organisationsadfærd i international sammenhæng blevet analyseret ud fra den såkaldte »Garbage Can« model. Det er påvist, at beskrivelser af stokastiske strømme af organisationsadfærd med fordel lader sig forklare ved hjælp af denne model, men det vises samtidig, at der ikke er tale om helt anarkiske organisationer. Der kan påvises en struktur i de stokastiske strømme, og der er påvist skift i strukturen i forbindelse med nye parametre for organisationens arbejde (Ib Damgaard Petersen).

3.4 »Foreign Policy Advisor«

Projektet skal udvikle kunstig intelligens til udenrigspolitisk beslutningstagning. Der er tale om udvikling af et program i sproget C og PROLOG, samt dokumentation (Tom Bryder).

3.5 International arbejderbevægelse og krig/fred

Dette projekt, som er en del af projektet »Teori-Strategi-Konjunktur«, er en analyse af sociale bevægelser muligheder som aktør i udenrigs- og international politik. Det er koncentreret om en undersøgelse af socialistiske teorier om imperialismen og krig og af arbejderbevægelsens organisationers politik med henblik på opnåelse og sikring af fred i forbindelse med 1. verdenskrig (Uffe Jakobsen).

3.6 Arbejdskraftvandringer i internationalt perspektiv

Efter en del års studier af arbejdskraftvandring og politik i Afrika, forsøges mere komparative studier af arbejdskraftvandringssystemer internationalt. Fokus ligger på to hovedproblematikker: 1. Arbejdskraftvandrings påvirkning af national og lokal politik og 2. Teoridannelse omkring arbejdskraftvandring i international politik. Forskningsprojektet bygger på forskningsophold i Mexico og Californien på 6 mdr. i 1986 og 1 mdr. i 1987 (Roger Leys).

3.7 Debatten om dansk udenrigspolitik (herunder sikkerhedspolitik)

En analyse af udviklinger i den danske debat i løbet af de sidste 10-15 år med det formål at afveje samspillet mellem nationale (interne) over for internationale (eksterne) ændringer (Ole Karup Pedersen).

3.8 Danmark og Det Europæiske Politiske Samarbejde

Projektet skal belyse EPS-medlemsskabets generelle betydning for udformningen og vilkårene for dansk udenrigspolitik. Derudover er der indledt en mere konkret undersøgelse af det danske EF-formandskabs varetagelse af EPS i andet halvår af 1987 (Christian Thune).

4. Økonomisk politik

Den økonomisk-politiske forskning ved instituttet omfatter især studier af, hvordan samspillet imellem den

økonomiske og den sociopolitiske udvikling giver sig udslag i udformningen af den økonomiske fordeling. Endvidere omfatter forskningsområdet analyser af muligheder og begrænsninger for alternative økonomisk-politiske strategier.

4.1 Makroøkonomiske modeller og økonomisk rådgivning

Formålet med projektet er at studere samspillet mellem økonomisk rådgivning/planlægning og den politiske beslutningsproces med vægt på den rolle, som de makroøkonomiske modeller spiller. Hovedvægten ligger på danske forhold. Vigtige temaer i projektet er: 1) Udredning af den faktiske anvendelse af modellerne i økonomisk rådgivning, 2) Casestudier af modelbruget i forbindelse med økonomisk-politiske konflikter og 3) Generelle vurderinger af modellernes betydning for samspillet mellem rådgivere og politiske beslutningstagere (Per Kongshøj Madsen).

4.2 Økonomisk politik

I forbindelse med afslutningen af den disputats om de finanspolitiske ideers udvikling i Danmark 1930-1945 er der udarbejdet to arbejdspapirer om disputatsens hovedresultater, som er blevet præsenteret på konferencer i Boston og København. Arbejdspapirer fra EEA-konferencen i København er under udgivelse som tidsskriftsartikel (Niels Henrik Topp).

5. Metodologi

Metodologi omfatter udviklingen af såvel kvalitative som kvantitative forskningsmetoder. Indenfor området beskæftiger man sig såvel med videnskabsteoretiske problemstillinger som med anvendelse af en række nyere samfundsvidenskabelige forskningsmetoder.

5.1 Teoretiske arketyper i samfundsvidenskaben

Foregår under »SOP-gruppen«, hvis formål er at udarbejde en moderne sociologisk antologi. Et arbejde tager udgangspunkt i Ferdinand Tönnies »Gemeinschaft und Gesellschaft« (Tage Bild).

5.2 Anvendelse af nyere kvindeteorier og -metoder inden for udvalgte områder af samfundsvidenskaberne

Inden for nyere kvindeforskning eksisterer en nytænkning og idérigdom, hvad angår teorier og metoder, der alt for sjældent udnyttes i samfundsvidenskaberne. For at muliggøre en mere smidig udveksling mellem kvindeforskning og andre forskningsområder vil projektet indeholde to dele: Første del består i udarbejdelse af en introduktion til nyere kvindeteorier og -metoder, bl.a. indeholdende en beskrivelse af den historiske udvikling inden for kvindeforskning i Danmark, samt en gennemgang og diskussion af forskellige strømninger inden for kvindeforskning. Anden del består i analyser af udvalgte områder inden for samfundsvidenskaberne med henblik på at anskueliggøre kvindeteo-

rier og -metoders muligheder for at se forskningsområderne i et nyt perspektiv (Hanne Nexø Jensen).

6. Andre samfundsaglige forskningsområder

6.1 Fritidsanvendelse

Fritidsvaner og ikke-økonomi på basis af en interviewundersøgelse foretaget af SFI i foråret 1987, for en gruppe interessenter (DR, Bibliotekstilsynet, Statens Byggeforskningsinstitut, Kulturministeriet, Arbejdsministeriet) en gruppe forskere fra AU, HHA, KU, og Danmarks Lærerbhøjskole. Undersøgelsen er den tredje kortlægning af tidsanvendelse i Danmark. De tidligere blev ligeledes gennemført af SFI i årene 1964 og 1975 (Steen Sauerberg).

6.2 En analyse af dobbelt-karriere-familien som familie og livsform

Projektet omhandler gennemgang af den nyere forskning inden for temaet »dobbelt-karriere-familien« og temaet »familieformer under forandring«. Vægten ligger på spørgsmål i forbindelse med forholdet mellem arbejdsliv og familieliv, samt samfundslivet i mere bred betydning. Formålet er at etablere et teoretisk/metodisk grundlag for en empirisk undersøgelse af »dobbelt-karrierefamilien« (Kirsten Thomsen).

Forskningsmæssigt samarbejde med andre institutter eller institutioner:

Center for Freds- og Konfliktforskning, København (BH); Center for Samfundsvidenskabelig Kvindeforskning, København (KT, HNJ); Center for Television Research, Leeds (STS); Center for Udviklingsforskning, København (RL); Center for Øst- og Sydøstasien, København (TB); Centre Sociologie Urbaine, Paris (SV); Dansk Udenrigspolitisk Institut (BH); Department of Political Science, Carleton University, Ottawa (PB); Department of Politics, University of Hull (PB); Department of Sociology, Carleton University; Ottawa (JH); Department of Sociology, Essex; (JH); Det sikkerheds- og nedrustningspolitiske Udvalg, København (BH, OKP); Erasmus University, Rotterdam (STS); European Consortium of Political Research (GS, TLS); European University Institute, Firenze (GS, TLS); Fondation des Villes, CEMS, Paris (SC); Institute for International Peace Studies, University of Notre Dame, Indiana (BH); Institute of International Studies, University of California, Berkeley (BH); Institute of Peace and Conflict, Australian National University, Canberra (IDP); Institut for Organisation og Arbejdssociologi, København (TBJ, TB, JH); Institut for Samfundøkonomi og Planlægning, Roskilde Universitetscenter (TB, TK, SV); Institut for Sociologi og Socialpsykologi, Tampere (JH); Institut for Statskundskab, Århus; Institut for Statskundskab, Åbo Akademi (GS); Institut für Europäische Politik, Bonn (CT); Institute of Com-

monwealth Studies, London (HBH); Institutt for Samfunnsforskning, Oslo (STS); Liverpool Polytechnic (IDP); London School of Economics and Political Science (HJN, TG, GS, CT, SV); Nordisk Ministerråd (PKM); Nordiska Afrikainstitutet, Uppsala (HBH); Nordplan, Stockholm (TK); Richardson Institute Lancaster, University of Lancaster (IDP); Royal Institute of International Affairs, London (CT); School for Advanced Urban Studies, Bristol (SV); School of Oriental and African Studies, London (HBH); Sociologiska Institutionen; Uppsala (JH); Sosiologisk Institut, Bergen (JH); Statsvetenskapliga Institutionen, Lund (GS); Statsvetenskapliga Institutionen, Uppsala (TK); The International Studies Association, University of South California (BH); University of Galway (TLS); University of Salford (SV); University of Wisconsin, Madison (JH); Universität Bielefeld, Fakultät für Soziologie (STS); Workshop in Political Theory and Policy Analysis, Indiana University (PB).

Udgivervirksomhed m.m.:

Instituttet udgiver fire forskellige skriftserier, hvis publikationer optages i Dansk Bogfortegnelse. I 1987 er udgivet 10 Arbejdspapirer og 14 Forskningsrapporter. Endvidere publiceres »Copenhagen Political Studies Abstracts« (CPSA) med korte, engelske resumeer af medarbejdernes publikationer. En fortegnelse over medarbejdernes publikationer 1963-82 blev udgivet i 1983.

Redaktionsvirksomhed:

Tage Bild er medlem af redaktionen for »Copenhagen Papers in East and Southeast Asian Studies« (Udgives af Center for Øst- og Sydøstasien) og kontakthand for Häftan för kritiska Studier.

Lars Bille er medlem af redaktionen for »Økonomi og Politik«.

Tom Bryder er medlem af redaktionen for »Box«, Referent for »Political Psychology«, og Statsvetenskabelig Tidsskrift. Boganmelder på »Res Publica«.

Holger Bernt Hansen er medlem af redaktionen af »African Affairs« og »Journal of Religion in Africa«.

Uffe Jakobsen er medlem af redaktionen for »Socialism and Democracy«.

Roger Leys er Overseas editor of »The Review of African Political Economy«.

Per Kongshøj Madsen er ansvarshavende redaktør af »Samfundøkonomen«, udgivet af Danmarks Jurist- og Økonomforbund.

Ib Damgaard Petersen er redaktør af »Politiske Studier« i 1987.

Gunnar Sjöblom er medlem af »Advisory Board«, Scandinavian Political Studies.

Kirsten Thomsen er medlem af redaktionsgruppen til landsdækkende Årbog for Kvindeforskning 1988.

Christian Thune redigerer (med Nikolaj Petersen) »Dansk udenrigspolitisk Årbog«, er redaktør af »Konflikternes Verden« og er medlem af redaktionsudvalget for »Økonomi og Politik«.

Søren Villadsen er medlem af redaktionen for »International Journal of Urban and Regional Research«.

Andet:

Karl-Henrik Bentzon er bestyrer for Centeret for offentlig organisation og styring (COS).

Tage Bild er vicebestyrer i Center for Øst- og Sydøstasien.

Bertel Heurlin er medlem af Formandskabet for Det sikkerheds- og nedrustningspolitiske Udvalg og institutbestyrer.

Holger Bernt Hansen er fortsat medlem af og var Formand for Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd indtil Oktober 1987 og er medlem af det af undervisningsministeren nedsatte udvalg til reorganisering af uddannelsen i antropologi.

Jens Hoff er medlem af bestyrelsen for forlaget »Politiske Studier«.

Willy Johansen er formand for Universitetslærerafdelingen i Dansk Magisterforening.

Torben Beck Jørgensen er medlem af styregruppen for COS (Jfr. oven for), medlem af forretningsudvalget for den danske afdeling af Nordisk administrativt Forbund og parlamentarisk revisor for forlaget Nyt fra Samfundsvidenskaberne.

Tim Knudsen er medlem af bestyrelsen for forlaget »Politiske Studier«.

Per Kongshøj Madsen er personligt udpeget medlem af Socialforskningsinstituttets Forskningsudvalg vedr. arbejdsmarkedsforskning. Formand for fagrådet for samfundsfag.

Hans Jørgen Nielsen var formand for Dansk Selskab for Statskundskab indtil maj 1987.

Ole Karup Pedersen er Medlem af Det sikkerheds- og nedrustningspolitiske Udvalg.

Ib Damgaard Petersen er formand for bestyrelsen for forlaget »Politiske Studier«.

Steen Sauerberg er medlem af Rådgivende Udvalg for Dansk Data Arkiv og Member of Governing Council, International Society of Political Psychology.

Tove Lise Schou er medlem af bestyrelsen for Dansk Selskab for Statskundskab.

Gunnar Sjöblom er medlem af »Executive Committee«, European Consortium of Political Research. Formand for dens Workshop Committee.

Kirsten Thomsen er medlem af centerrådet for COS, Medlem af centerrådet/styringsgruppen for SAM-KVIND, Medlem af international arbejdsgruppe under IPSA: »Women in Public Administration and Management«, medlem af EGPA Women's Group (European Group of Public Administration) og medlem af bestyrelsen for Dansk Selskab for Statskundskab.

Christian Thune er formand for Dansk udenrigspolitisk Institut, medlem af bestyrelsen for Selskabet for Historie og Samfundsøkonomi, medlem af regeringens Sikkerheds- og nedrustningspolitiske Udvalg, formand for det af undervisningsministeren nedsatte Udvalg til reorganisering af uddannelsen i antropologi, medlem af Det faglige Landsudvalg for de samfundsvidenskabelige og sociale Uddannelser, medlem af Udvalget vedrørende internationalisering af de videregående Uddannelser, medlem af Udvalget vedrørende udarbejdelse af nye bekendtgørelse for gymnasieundervisningen i Samfundsfag og fakultetets dekan.

Længere rejser:

Torben Grage har været på gæsteophold i Paris (Sorbonne) i april og på studieophold i Oxford i august.

Bertel Heurlin har været på gæsteophold i Berlin, DDR i maj 1987 (udenrigsministeriet og videnskabelige institutioner).

Uffe Jacobsen har været på Internationale Tagung der Historiker der Arbeitsbewegung's 23. Linzer Konferenz, Linz (Østrig), september 1987 og på studieophold ved International Institute of Social History, Amsterdam.

Per Kongshøj Madsen har været på studierejse i USA i perioden 22/2-28/3 1987, inviteret af United States Information Agency.

Hans Jørgen Nielsen har været på gæsteophold ved Institute of International Relations, Taipei, i april-maj og er i året 1987-88 visiting scholar ved Department of Sociology Harvard.

Roger Leys har været på gæsteophold ved Institute of International Studies, University of California, Berkeley, juni 1987.

Søren Villadsen har været Visiting fellow. University of Salford som led i et studieophold i England vedr. Central-Local Relations og deltaget i International Urban Change and Conflict Conference, Colchester.

Gæsteforelæsninger:

Peter Bogason: Gæsteforelæsning om policy-analyse ved SPRØK-uddannelsen ved Handelshøjskolen i København.

Willy Johannsen: Forsvarsakademiet.

Tim Knudsen: Gæsteforelæsning på Socialforskningsinstituttet om bistandskontorenes organisation.

Holger Bernt Hansen: Gæsteforelæsning om kirkestat problematikken i Afrika ved Institute of Commonwealth Studies, London.

Roger Leys: To gæsteforelæsninger om arbejdsvandring i det Sydlige Afrika og om migration Mexico-Californien ved Institute of International Studies, University of California, Berkeley, juni 1987.

Per Kongshøj Madsen: Danmarks Lærerhøjskole (økonomisk politik), Danmarks Journalisthøjskole (økonomisk politik), Arbejdsministeriet (administrativt).

tiv forsøgsvirksomhed og evaluering) og Socialforskningsinstituttet (økonomisk politik).

Kirsten Thomsen: Oplægsholder på konferencen »Women in Leadership Positions in Public Administration«, Bonn i juli 1987, om »Women in Leadership Positions in Public Administration. Danish Experiences, Requests, and Strategies«.

Steen Sauerberg: 1) Forelæsning på seminar ved Inter-University Center, Dubrovnik om »Communication and Democracy in Scandinavia«; 2) Forelæsning på seminar ved International Society of Political Psychology, San Francisco om »Party Political Access to Electronic Media, Some Models«; 3) Gæsteforelæsning som paneldeltager i »Terrorism and the Role of the Media« ved University of Louisville, om »Classes and Social Structure«.

Christian Thune: Gæsteforelæsning om dansk forsvarspolitik på National Defense University, Washington DC.

Søren Villadsen: Gæsteforelæsninger ved London School of Economics, Centre de Sociologie Urbaine og Paris 8, St. Denis.

Publikationer:

Bentzon, K.-H.: Expenditures and productivity in Danish somatic hospitals from 1950 to 1985. COS – Research Note 2, s. 26, København 1987.

–: En statistisk – økonomisk profil af arbejdstilsynet. COS – projektnotat 1, s. 14, København 1987.

–: En sammenlignende undersøgelse af ressourcetildelingen på specialbørnehaver for børn med cerebralparese i hovedstadsområdet. COS – forskningsnotat 1, s. 15, København 1987.

–: En statistisk økonomisk profil af Rigshospitalet. COS – projektnotat 2, s. 12, København 1987.

Bille, L.: Dansk partipolitik. Seks bidrag til debatten. Arbejdspapir 8, s. 60, København 1987.

–: Samarbejdsmulighederne mellem Socialdemokratiet og SF. Økonomi & Politik 60. årg., nr. 2, s. 94-101, Middelfart 1987.

Bogason, P.: Dansk politologisk Forvaltningsforskning 1977-86. En kommenteret bibliografi. København 1987, 63 s.

–: Capacity for welfare local governments in Scandinavia and the United States. Scandinavian Studies 59, No. 2, s. 184-202, Urbana, Illinois 1987.

–: Denmark. Central and local government relations. Comparative analysis of West European Unitary States, Edward C. Page, Michael J. Goldsmith (eds), s. 46-67, London 1987.

Bregnsbo, H.: Lobbyismens Arenaer. København 1987, 20 s.

Grage, T.W.: Den moderne svenske liberalisme. I. Libertas 1-2, s. 9, København 1987.

–: En presentation och diskussion av några radikaldemokratiska böcker från 80-talet. Statsvetenskaplig Tidskrift 4, s. 6, Lund, Sverige 1986.

Hansen, H.B.: Mission og kongemagt i Uganda. Europæisk succes eller afrikansk kontinuitet? Jordens Folk 22,4, s. 8 pp., København 1987.

–: The Role of the Research Councils in Postgraduate Research Training. Postgraduate Research Training in the Social Sciences, International Federation of Social Science Organizations (eds), s. 152, København 1987.

–: Stanley, Churchill og de ny besøgende. Udvikling – Danmark og U-landene Specialnr. 1, s. 6 PP., København 1987.

Heurlin, B.: Anmeldelse: Kjell Goldmann et al.: Democracy and Foreign Policy. The case of Sweden. Politica 19. årg., nr. 2, s. 223-26, Århus 1987.

–: Ikke-førstebrug af kernevåben. Den internationale og den danske debat med udgangspunkt i en analyse af begreb og problem. Dansk udenrigspolitisk Årbog 1986, Nikolaj Petersen, Christian Thune (red.), s. 82-99, København 1987.

–: Ikke-førstebrug af kernevåben. (Forskningsrapport, nr. 5). København 1987, 18 s.

–, et al.: Efter Reykjavik. Fra våbenkontrol til nedrustning? København 1987, 238 s.

Hoff, J.: To artikler: Hegemoni og demokrati og Neogramscianerne og diskurs-begrebet. København 1987, 21 s.

–: Anmeldelse af Tom Colbjørnsen m.fl.: »Klassesamfundet på hell«. Universitetsforlaget, Oslo 1987. Tidsskrift for Samfunnsforskning 6, s. 580-83, Oslo 1987.

–: Adfærden i offentlige organisationer under omstilling. Projektbeskrivelse. COS Arbejdspapir 1987/1. København 1987, 25 s.

Jakobsen, U.: Concepts of and preconditions for democracy in Marxist discourse: The case of Karl Kautsky. (Arbejdspapir nr. 17). København 1987, 35 s.

–, Callesen, G., Lundstrøm, M., Schmidt, K., Stender-Pedersen, O.: Karl Marx / Friedrich Engels Gesamtausgabe (MEGA). Arbejderhistorie 28, s. 82-116, København 1987.

Kelstrup, M.: Fælles sikkerhed og sikkerhedspartner-skab. En præsentation og diskussion af to centrale begreber i SPDs sikkerhedspolitik. (Forskningsrapport nr. 3). København 1987, 88 s.

–: SPDs sikkerhedspolitik. Præsentation af et forskningsprojekt ved Center for Freds- og Konflikt-forskningskonference den 22.-23. februar 1987 (Arbejdspapir nr. 2). København 1987, 20 s.

–: Større vesttysk selvbevidsthed som led i afspændingspolitikken. Fremtiden 2, s. 3-7, København 1987.

–: Fælles sikkerhed. Det tyske socialdemokratis opfattelse af sikkerhedspartner-skab. København 1987, 84 s.

–: SPDs forhold til militær og sikkerhedspolitik i tiden

- frem til 1945. (Arbejdsrapport nr. 11). København 1987, 31 s.
- : Forbundsrepublikkens sikkerhedspolitik. En generel karakteristik. (Arbejdsrapport nr. 12). København 1987, 42 s.
- : SPDs europapolitik: "Europæisk selvhævdelse" og "afspændingspolitikens anden fase". (Forskningsrapport, 1987/9). København 1987, 29 s.
- : SPDs sikkerhedspolitik: En præsentation af den sikkerhedspolitiske resolution, der blev vedtaget på SPDs kongres i Nürnberg den 25.-29. august 1986. (Forskningsrapport nr. 4). København 1986, 30 s.
- : Aktøranalyse, positionsanalyse og partianalyse. Metodiske og teoretiske overvejelser i forbindelse med et studium af SPDs sikkerhedspolitik. (Arbejdsrapport nr. 6). København 1986, 34 s.
- Knudsen, T.F.: Bistandsloven: En mislykket modernisering? Nordisk administrativ Tidsskrift 3, s. 229-44, København 1987.
- : Evolution is Junk. GRUS 22/23, s. 114-27, Ålborg 1987.
- Madsen, P.K., Dencik, P.: Krise eller ej? Kriseteori og økonomisk politik i Danmark. København 1987, 148 s.
- : Unemployment and How We Learned to Live With It. Studies in Unemployment, Reinhard Lund, Peder J. Pedersen, Jan Beyer Schmidt-Sørensen, s. 220, København 1987.
- Nielsen, H.J.: Økonomi og Politik på arbejdsmarkedet. Økonomi og Politik Årg. 60, 1, s. 10, Middelfart 1987.
- : Unions in politics: Public opinion in the United Kingdom and Denmark. European Journal of Political Research 15, s. 27, Dordrecht 1987.
- : Fremtidens Fagforeninger: Klasse- eller interesseorganisationer? Fremtidsorientering 3, s. 3, København 1987.
- Pedersen, O.K.: Small States and International Institutions. Les Internationales et le Problème de la Guerre au XXe Siècle. Collection de l'Ecole Française de Rome, L'Ecole Française de Rome (ed.) samme, s. 337-48, Rom, Italien 1987.
- : FN's storpoltiske betydning. FN-Fred og Udvikling, Uffe Torm (red.), s. 7-18, København 1987.
- : Danmark og den centrale afskrækkelse. Sådan skal Danmark forsvares, Henning Sørensen (red.), s. 55-64, København 1987.
- Petersen, I.D.: A garbage can model of collective decision making in international politics. København 1987, 25 s.
- : Cybernetics and the study of war. København 1987, 8 s.
- : Long Cycles in International Politics. Paper prepared for the research seminar at the Institute of Political Studies, University of Copenhagen, 28 oktober, 1987. København 1987, 28 s.
- Schou, T.L., Holmstedt, M.: Sweden and Denmark 1945-1982: Election Programmes in the Scandinavian Setting. Ideology, Strategy and Party Change: Spatial Analyses of Post-War Election programmes in 19 Democracies, Ian Rudge, David Robertson, Derek Hearl (eds), s. 177-206, Cambridge, New York, Australia 1987.
- : Regimeteori og småstaternes politik over for internationale organisationer. (Arbejdsrapport nr. 10). København 1987, 20 s.
- Thomsen, K.: Køn, karriere og ledelse. Inst. for Samfundsfag og Forvaltnings Forskningsrapportserie FR 8, s. 97, København 1987.
- : Mænds og kvinders politiske deltagelse og påvirkningsmuligheder i Danmark 1975-1985. Institut for Samfundsfag og Forvaltnings lærebogsserie RS 1, s. 50, København 1987.
- : To-job/dobbelt-karriere familien. Nye livsformer og statslig politik. Institut for Samfundsfag og Forvaltnings Seminarierapportserie 1, s. 68, København 1987.
- : Kvinden i ledende stillinger i offentlige administration. Unesco-Nyt 3-4, s. 5, København 1987.
- : Kvinder i ledende stillinger i offentlig administration. Rapport fra UNESCO-konference Bonn 1987 (Præsenteret ved VIII Nordiske statsk. kongres Kbh 1987). Institut for Samfundsfag og Forvaltnings Arbejdsrapportserie AP 6, s. 27, København 1987.
- : Den androgyne leder – fremtidens lederprofil? Paper til 14. nordiske sociologkongres, Tammerfors. Institut for Samfundsfag og Forvaltnings Arbejdsrapportserie AP 5, s. 13, København 1987.
- : Dobbeltkarrierefamilien. Institut for Samfundsfag og Forvaltnings Arbejdsrapportserie AP 4, s. 7, København 1987.
- Thune, C.: Denmark, Europe and the Creation of EFTA. L'Ale d'Hier à Demain, Pierre du Bois, Bettina Hurni (eds), s. 74-85, Geneve 1987.
- , Petersen, N.: Redaktion af: Dansk udenrigspolitik Årbog 1986. København 1987, 574 s.
- Topp, N.: Udviklingen i de finanspolitiske ideer i Danmark 1930-1945. København 1987, 437 s.

Bertel Heurlin

Anvendt datalogi

1. Center for anvendt Datalogi

Historie:

Center for anvendt Datalogi blev oprettet i 1985 som en videreførelse og udbygning af Indre By Terminalen, der var blevet oprettet i 1972 med det formål at stille centrale edb-faciliteter til rådighed for Det samfundsvidenskabelige og Det humanistiske Fakultet. Efter at Det humanistiske Fakultet havde etableret Amagerterminalen, overgik Indre By Terminalen i 1979 helt til Det samfundsvidenskabelige Fakultet.

Indre By Terminalen fungerede som en fællesafdeling, men Center for anvendt Datalogi blev oprettet som et selvstændigt institut – styringsmæssigt placeret direkte under fakultetet og fakultetsrådet. Centrets VIP-stillinger oprettedes imidlertid med en særlig tilknytning – valgteknisk og arbejdsmæssigt – til en bestemt faggruppe, og det videnskabelige personale ved centret skal således udover at deltage i centrets almindelige virksomhed og udvikling specielt varetage undervisnings- og udviklingsopgaver rettet mod det særlig tilknyttede fagområde.

Indre By Terminalen havde fra starten lokaler i Frederiksholms Kanal 4, men flyttede i 1980 til Anneksbygningen i Studiegården, Studiestræde 6. Ved etableringen i 1985 af Center for anvendt Datalogi blev Indre By Terminalens bevillinger, personale, udstyr og lokaler overført til centret, og samtidig blev iværksat en større ombygning, hvor Anneksbygningens kælderetage blev istandsat og indrettet til terminalrum.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 1.

Lektor: Torben Warnich-Hansen.

TAP: Antal årsværk: 1,5.

Arne Facius, Keld Jørn Simonsen.

Forskningsvirksomhed:

Forskningen ved Center for anvendt Datalogi må ses i sammenhæng med den udvikling, der karakteriserer

edb-anvendelsen inden for de samfundsvidenskabelige fag. Centret har til formål at tage initiativer, yde bidrag til og støtte udviklingen af fagintegreret og anvendt datalogi i forbindelse med undervisning og forskning inden for fagene ved Det samfundsvidenskabelige Fakultet. Anvendelsen af edb som værktøj i forskellige faglige sammenhænge får herved en central placering, og det kan ofte være vanskeligt at adskille forskning, udviklingsarbejde og den formidlende virksomhed, der udøves i samarbejde med medarbejdere fra fakultetets øvrige institutter eller i forbindelse med deltagelse i udvalg og udredningsarbejde. Den ret brede forskningsprofil, der præger centret, gør det vanskeligt at opstille forskningsområder, men et væsentligt område er metoder og teknikker vedrørende samfundsvidenskabeligt orienterede ekspertsystemer og fagorienterede programpakker.

Anden virksomhed:

I samarbejde med Danmarks Edb-center for Forskning og Uddannelse (UNI-C) og en række institutioner, der er brugere af UNI-C, udvikles og vedligeholdes programprodukter til dataudtræk fra tidsseriedatabanker fra f.eks. OECD og International Monetary Fund (IMF).

I samarbejde med edb-firmaer, der har leveret eller udlånt edb-materiel til centret, gennemføres en række udviklingsprojekter baseret på anvendelse af operativsystemet UNIX.

Centret yder edb-mæssig vejledning og rådgivning vedrørende et meget bredt spektrum af programmeringssprog, styresystemer og programpakker. Desuden gives vejledning, rådgivning og praktiske hjælp i forbindelse med anskaffelse af edb-udstyr ved fakultetets enkelte institutter og i forbindelse med anskaffelse og implementering af nye programprodukter.

Keld Jørn Simonsen: Formand for Dansk UNIX-system Bruger Gruppe.

Torben Warnich-Hansen: Medlem af bestyrelsen for Danmarks Edb-center for forskning og uddannelse (UNI-C). Medlem af Undervisningsministeriets Edb-kapacitetsudvalg.

T. Warnich-Hansen